

www.turkishstudies.net/economy

Turkish Studies - Economics, Finance, Politics

eISSN: 2667-5625

Research Article / Araştırma Makalesi

ANKARA SCIENCE
UNIVERSITY

A Paradigm Shift in Russia's Policy Towards Israel: The Transition from Ideology to Realpolitik

Rusya'nın İsrail Politikasında Paradigma Değişimi: İdeolojiden Realpolitiğe Dönüşüm

İrfan Sancak*

Abstract: The Cold War era was a period in which ideological division was the defining feature of international relations, with states aligning themselves into two opposing blocs. The Soviet Union, as the founding power and ideological centre of the Eastern Bloc, built its foreign policy upon this ideological foundation; it conducted its relations within this framework, both in the Middle East in general and with Israel in particular. With the dissolution of the Soviet Union, the bipolar structure—the concrete manifestation of ideological division—also came to an end. As the legal successor of the Soviet Union, the Russian Federation has diverged fundamentally from the previous era in terms of the policies it has pursued. In this new era, where East-West tensions retained a certain degree of influence, a pragmatic foreign policy based on realpolitik gained prominence; Russia's relations with Israel have also been shaped within this framework. The primary aim of this study is to examine the structural transformation in the Russian Federation's policy towards Israel following the dissolution of the Soviet Union and to demonstrate how Moscow has shifted from the ideological approach of the Cold War era to a pragmatic, interest-driven diplomatic approach. Despite the presence of over one and a half million people of Russian origin living in Israel and strong social ties such as the anti-Nazi sentiment inherited from the Second World War, Russia pursues a balanced policy. Russia's ability to simultaneously maintain security coordination with Israel whilst sustaining strategic relations with the Arab world and regional actors is explained through the realpolitik perspective, which forms the theoretical core of this study. Based on a comprehensive literature review conducted using qualitative analysis methods, the study first examines realpolitik, the conceptual foundation of Russia's foreign policy towards Israel. It then briefly addresses relations with Israel during the Soviet era; the main section of the study examines the relations that developed in the post-Soviet period from a realpolitik perspective.

Keywords: International Relations, Russia, Israel, Realpolitik, Middle East

Öz: Soğuk Savaş dönemi, uluslararası ilişkilerde ideolojik ayrışmanın belirleyici olduğu ve devletlerin bu eksen etrafında iki karşıt blok hâlinde konumlandığı bir dönem olmuştur. Doğu Bloğu'nun kurucu gücü ve ideolojik merkezi olan Sovyetler Birliği, dış politikasını bu ideolojik zemin üzerine inşa etmiş; Orta Doğu

* Asst. Prof. Dr., Recep Tayyip Erdogan University, Fındıklı School of Applied Sciences, Department of International Trade and Logistics

Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Fındıklı Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9386-8420>

irfan.sancak@erdogan.edu.tr

Cite as/ Atıf: Sancak, İ. (2026). A paradigm shift in Russia's policy towards Israel: The transition from ideology to realpolitik / Rusya'nın İsrail politikasında paradigma değişimi: İdeolojiden realpolitiğe dönüşüm. *Turkish Studies – Economics, Finance, Politics*, 21(Ö1), 2501-2553. [Special Issues Dedicated to Prof. Dr. Mahmut Özer], Ankara Bilim University Publications. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.90215>

Received/Geliş: 17 March/Mart 2026

Accepted/Kabul: 15 September/Eylül 2026

Published/Yayın: 20 September/Eylül 2026

Checked by plagiarism software

genelinde olduğu gibi İsrail özelinde de ilişkilerini söz konusu çerçeve içinde yürütmüştür. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte ideolojik bölünmenin somut yansıması olan iki kutuplu yapı da ortadan kalkmıştır. Hukuki halef sıfatıyla Rusya Federasyonu, izlediği politikalar bakımından önceki dönemden köklü biçimde ayrılmıştır. Doğu-Batı geriliminin belirli ölçüde etkisini koruduğu bu yeni dönemde realpolitığe dayalı pragmatist bir dış politika ağırlık kazanmış; Rusya'nın İsrail ile ilişkileri de bu anlayış çerçevesinde şekillenmiştir. Bu çalışmanın temel amacı, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Rusya Federasyonu'nun İsrail politikasında yaşanan yapısal dönüşümü incelemek ve Moskova'nın Soğuk Savaş döneminin ideolojik yaklaşımını terk ederek pragmatik, çıkar odaklı bir diplomasi anlayışına nasıl geçiş yaptığını ortaya koymaktır. İsrail'de yaşayan bir buçuk milyonu aşkın Rus kökenli nüfus ve İkinci Dünya Savaşı'ndan miras kalan Nazi karşıtlığı gibi güçlü toplumsal bağların varlığına karşın Rusya'nın dengeli bir politika izlediği görülmektedir. Rusya'nın aynı anda hem İsrail ile güvenlik koordinasyonu yürütmesi hem de Arap dünyası ve bölgesel aktörlerle stratejik ilişkilerini sürdürebilmesi, çalışmanın kuramsal çekirdeğini oluşturan realpolitik perspektif aracılığıyla açıklanmaktadır. Nitel analiz yöntemiyle gerçekleştirilen kapsamlı bir literatür taramasına dayanan çalışmada öncelikle Rusya'nın İsrail'e yönelik dış politikasının kavramsal temeli olan realpolitik ele alınmaktadır. Ardından Sovyetler Birliği dönemindeki İsrail ilişkilerine kısaca yer verilmekte; çalışmanın esas bölümünde ise Post-Sovyet dönemde gelişen ilişkiler realpolitik perspektiften incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası ilişkiler, Rusya, İsrail, Realpolitik, Orta Doğu.

Structured Abstract:

This study analyses the structural and pragmatic transformation in the Russian Federation's policy towards Israel following the dissolution of the Soviet Union. In the international system defined by ideological divisions during the Cold War, relations between the USSR and Israel followed an ideological trajectory as a result of their positions in opposing blocs. However, with the dissolution of the USSR, the Russian Federation, as its legal successor, has adopted a pragmatic approach centred on *realpolitik* in its foreign policy.

The primary objective of this study is to demonstrate how Moscow has transitioned from the Cold War-era model of ideological polarisation in bilateral relations to a pragmatic diplomacy that prioritises national interests and regional balances. The study is based on two key hypotheses: Firstly, that the Russian Federation constructs its relations with Israel not on the basis of ideological antagonisms, but on pragmatic and rational interests; and secondly, that the security relationship established by Russia with Israel does not hinder Moscow's strategic partnerships with the Arab world and regional rivals, but is instead utilised as an instrument of a "balance of power policy".

Realpolitik, used as an explanatory concept in this study, is an approach that denotes "realistic policy" or "pragmatic politics", signifying that states act in foreign policy not on the basis of ideals but in accordance with the balance of power, national interests and prevailing conditions. Whilst realism provides a theoretical framework, *realpolitik* offers practical recommendations on how state behaviour should be shaped. In the *realpolitik* perspective, normativity is not considered binding; a realistic assessment of current conditions is paramount.

The USSR's policy towards Israel followed a complex trajectory from its inception; it became the first state to recognise Israel *de jure* on 18 May 1948. Behind this support lay ideological and strategic reasons, such as breaking British influence in the region, limiting US influence, and the expectation of a socialist-leaning Jewish state. However, Israel's alignment with the Western bloc, contrary to expectations, led to a rapid deterioration in relations. Diplomatic ties were severed in 1953, and during the 1956 Suez Crisis and the 1967 Six-Day War, the USSR sided with the Arab states. The close ties established with the Palestine Liberation Organisation in the 1970s deepened the USSR's ideological stance. The normalisation process that began during the Gorbachev era culminated in the re-establishment of diplomatic relations in October 1991.

With the dissolution of the USSR, Russia began to pursue a foreign policy that was pro-Western, pragmatic and focused on economic interests. During this period, Israel was no longer viewed as a "cornerstone of imperialism"; rather, it was perceived as a country with which cooperation should be developed. There were strong motivations for both sides in the improvement of relations: for Russia, Israel was an important trading partner, and Israelis of Soviet origin served as a natural bridge between the two countries. For Israel, Jews emigrating from Russia represented a significant source of population.

With Vladimir Putin's rise to power in 2000, Russian foreign policy adopted a more centralised and pragmatic structure. Russia began to pursue a delicate balancing act in the Middle East, maintaining relations with both Israel and Muslim countries. In 2005, Putin became the first Russian leader to visit Israel. In 2006, Russia adopted a stance diverging from the West by establishing diplomatic relations with Hamas. The early 2010s marked a peak in bilateral relations: Russia purchased unmanned aerial vehicle technology from Israel and cancelled the sale of S-300s to Iran under pressure from the US and Israel. Putin's second visit to Israel in 2012 symbolised the pinnacle of this rapprochement.

Russia's direct intervention in the Syrian civil war in September 2015 led to the two countries' armies being present on the same battlefield. The resulting risk was managed through a "deconfliction mechanism" established between the two countries. Russia's invasion of Ukraine in February 2022 left Israel facing a difficult dilemma. Whilst its Western allies condemned Russia and imposed sanctions, Israel pursued a cautious policy of neutrality, refraining from imposing sanctions on Russia or sending military aid to Ukraine. The primary reason for this was that it was able to maintain its operational freedom in Syria thanks to the coordination mechanism established with Russia. Following the Hamas attacks on 7 October 2023, Russia's pro-Palestinian stance ushered in a new period of chill in bilateral relations. Although the hosting of Hamas and Iranian officials in Moscow in October 2023, alongside Russia's use of harsh language criticising Israel in UN votes, strained relations, it did not sever them entirely. Cooperation in the energy sector, in particular, retained its importance. The study concludes that Russia-Israel relations have evolved from the ideological opposition of the Soviet era to a *realpolitik* approach centred on national interests today. The fact that Russia

maintains security coordination with Israel at the highest level whilst simultaneously sustaining strategic partnerships with Israel's regional rivals — Iran and Syria (during the Assad era) — demonstrates that Russian foreign policy has shed ideological sentimentality and is focused on rational interests.

Keywords: International Relations, Russia, Israel, Realpolitik, Middle East.

ملخص منظم:

تحلل هذه الدراسة التحول الهيكلي والبراغماتي في سياسة الاتحاد الروسي تجاه إسرائيل في أعقاب تفكك الاتحاد السوفيتي. ففي النظام الدولي الذي اتسم بالانقسامات الأيديولوجية خلال الحرب الباردة، اتبعت العلاقات بين الاتحاد السوفيتي وإسرائيل مساراً أيديولوجياً نتيجة لموقعيهما في الكتلتين المتعارضتين. ومع ذلك، فمع تفكك الاتحاد السوفيتي، تبنى الاتحاد الروسي، بصفته الخلف القانوني له، نهجاً براغماتياً يركز على «السياسة الواقعية» في سياسته الخارجية.

الهدف الرئيسي لهذه الدراسة هو توضيح كيف انتقلت موسكو من نموذج الاستقطاب الأيديولوجي في العلاقات الثنائية الذي ساد في حقبة الحرب الباردة إلى دبلوماسية براغماتية تعطي الأولوية للمصالح الوطنية والتوازنات الإقليمية. وتستند الدراسة إلى فرضيتين رئيسيتين: أولاً، أن الاتحاد الروسي يبني علاقاته مع إسرائيل ليس على أساس العداوات الأيديولوجية، بل على أساس المصالح البراغماتية والعقلانية؛ وثانياً، أن العلاقة الأمنية التي أقامتها روسيا مع إسرائيل لا تعوق شراكات موسكو الاستراتيجية مع العالم العربي والمنافسين الإقليميين، بل «تستخدم بدلاً من ذلك كأداة لـ»سياسة توازن القوى

المستخدمة كمفهوم تفسيري في هذه الدراسة، نهجاً يشير إلى «السياسة الواقعية» أو «Realpolitik» وتُعد «السياسة الواقعية» السياسة البراغماتية»، مما يعني أن الدول لا تتصرف في سياستها الخارجية على أساس المثل العليا، بل وفقاً لتوازن القوى والمصالح الوطنية» والظروف السائدة. وفي حين يوفر الواقعية إطاراً نظرياً، فإن «السياسة الواقعية» تقدم توصيات عملية حول كيفية تشكيل سلوك الدولة. من منظور «السياسة الواقعية»، لا تُعتبر المعايير المعيارية ملزمة؛ بل إن التقييم الواقعي للظروف الحالية هو الأهم.

اتبعت سياسة الاتحاد السوفيتي تجاه إسرائيل مساراً معقداً منذ بدايتها؛ فقد أصبح الاتحاد السوفيتي أول دولة تعترف بإسرائيل قانونياً في 18 مايو 1948. ووراء هذا الدعم كمنت أسباب أيديولوجية واستراتيجية، مثل كسر النفوذ البريطاني في المنطقة، والحد من النفوذ الأمريكي. وتوقع قيام دولة يهودية ذات ميول اشتراكية. ومع ذلك، أدى انحياز إسرائيل إلى الكتلة الغربية، خلافاً للتوقعات، إلى تدهور سريع في العلاقات. قُطعت العلاقات الدبلوماسية في عام 1953، وخلال أزمة السويس عام 1956 وحرب الأيام الستة عام 1967، انحاز الاتحاد السوفيتي إلى جانب الدول العربية. وعُمقت العلاقات الوثيقة التي أقيمت مع منظمة التحرير الفلسطينية في السبعينيات الموقف الأيديولوجي للاتحاد السوفيتي. وبلغت عملية التطبيع التي بدأت في عهد غورباتشوف ذروتها بإعادة إقامة العلاقات الدبلوماسية في أكتوبر 1991.

مع تفكك الاتحاد السوفيتي، بدأت روسيا في اتباع سياسة خارجية موالية للغرب وواقعية وتركز على المصالح الاقتصادية. وخلال هذه الفترة، لم تعد إسرائيل تُعتبر «حجر الزاوية للإمبريالية»؛ بل أصبحت تُنظر إليها على أنها دولة ينبغي تطوير التعاون معها. كانت هناك دوافع قوية لكلا الجانبين لتحسين العلاقات: بالنسبة لروسيا، كانت إسرائيل شريكاً تجارياً مهماً، وكان الإسرائيليون من أصل سوفيتي بمثابة جسر طبيعي بين البلدين. أما بالنسبة لإسرائيل، فقد شكّل اليهود المهاجرون من روسيا مصدراً مهماً للسكان.

مع صعود فلاديمير بوتين إلى السلطة في عام 2000، اتخذت السياسة الخارجية الروسية هيكلاً أكثر مركزية وواقعية. وبدأت روسيا، في السعي إلى تحقيق توازن دقيق في الشرق الأوسط، حيث حافظت على علاقاتها مع كل من إسرائيل والدول الإسلامية. وفي عام 2005 أصبح بوتين أول زعيم روسي يزور إسرائيل. في عام 2006، اتخذت روسيا موقفاً مخالفاً للغرب من خلال إقامة علاقات دبلوماسية مع حركة حماس. وشهدت أوائل العقد الثاني من القرن الحادي والعشرين ذروة في العلاقات الثنائية: فقد اشترت روسيا تكنولوجيا الطائرات بدون طيار إلى إيران تحت ضغط من الولايات المتحدة وإسرائيل. ورمزت الزيارة الثانية التي قام بها بوتين إلى S-300 من إسرائيل وألغت بيع صواريخ إسرائيل في عام 2012 إلى ذروة هذا التقارب.

أدى التدخل الروسي المباشر في الحرب الأهلية السورية في سبتمبر 2015 إلى وجود جيوش البلدين على ساحة المعركة نفسها. وتم إدارة المخاطر الناجمة عن ذلك من خلال «آلية تجنب التضارب» التي أنشئت بين البلدين. ووضع غزو روسيا لأوكرانيا في فبراير 2022، إسرائيل أمام معضلة صعبة. فبينما أدان حلفاؤها الغربيون روسيا وفرضوا عقوبات عليها، اتبعت إسرائيل سياسة حذرة قائمة على الحياد وامتنعت عن فرض عقوبات على روسيا أو إرسال مساعدات عسكرية إلى أوكرانيا. وكان السبب الرئيسي لذلك هو تمكنها من الحفاظ على حريتها العملياتية في سوريا بفضل آلية التنسيق التي أنشئت مع روسيا. وفي أعقاب هجمات حماس في 7 أكتوبر 2023، أدى الموقف الروسي المؤيد للفلسطينيين إلى دخول العلاقات الثنائية في فترة جديدة من التوتر. ورغم أن استضافة مسؤولي حماس وإيران في موسكو في أكتوبر 2023، إلى جانب استخدام روسيا لغة قاسية في انتقاد إسرائيل خلال التصويتات في الأمم المتحدة، قد تسببت في توتر العلاقات، إلا أنها لم، 2023، تقطعها تماماً. فقد احتفظ التعاون في قطاع الطاقة، على وجه الخصوص، بأهميته. وتخلص الدراسة إلى أن العلاقات الروسية-الإسرائيلية قد تطورت من المعارضة الأيديولوجية التي سادت في الحقبة السوفيتية إلى نهج «السياسة الواقعية» الذي يركز اليوم على المصالح الوطنية. إن حقيقة أن روسيا تحافظ على التنسيق الأمني مع إسرائيل على أعلى مستوى، بينما تحافظ في الوقت نفسه على شراكات استراتيجية مع منافسي إسرائيل الإقليميين — إيران وسوريا (خلال عهد الأسد) — تُظهر أن السياسة الخارجية الروسية قد تخلصت من العاطفية الأيديولوجية وتركزت على المصالح العقلانية.

الكلمات المفتاحية: العلاقات الدولية، روسيا، إسرائيل، السياسة الواقعية، الشرق الأوسط.

Résumé Structuré:

Cette étude analyse la transformation structurelle et pragmatique de la politique de la Fédération de Russie à l'égard d'Israël à la suite de la dissolution de l'Union soviétique. Dans le système international marqué par les clivages idéologiques de la Guerre froide, les relations entre l'URSS et Israël suivaient une trajectoire idéologique découlant de leur appartenance à des blocs opposés. Cependant, avec la dissolution de l'URSS, la Fédération de Russie, en tant que successeur légal de celle-ci, a adopté une approche pragmatique axée sur la *realpolitik* dans sa politique étrangère.

L'objectif principal de cette étude est de montrer comment Moscou est passée du modèle de polarisation idéologique des relations bilatérales, propre à l'époque de la Guerre froide, à une diplomatie pragmatique qui privilégie les intérêts nationaux et les équilibres régionaux. Cette étude repose sur deux hypothèses clés : premièrement, que la Fédération de Russie construit ses relations avec Israël non pas sur la base d'antagonismes idéologiques, mais sur des intérêts pragmatiques et rationnels ; et deuxièmement, que les relations de sécurité établies par la Russie avec Israël n'entravent pas les partenariats stratégiques de Moscou avec le monde arabe et ses rivaux régionaux, mais sont au contraire utilisées comme un instrument d'une « politique d'équilibre des pouvoirs ».

La « *Realpolitik* », utilisée comme concept explicatif dans cette étude, est une approche qui désigne une « politique réaliste » ou une « politique pragmatique », signifiant que les États agissent en matière de politique étrangère non pas sur la base d'idéaux, mais en fonction de l'équilibre des pouvoirs, des intérêts nationaux et des conditions du moment. Alors que le réalisme fournit un cadre théorique, la « *Realpolitik* » propose des recommandations pratiques sur la manière dont le comportement des États devrait être façonné. Dans la perspective de la *realpolitik*, la normativité n'est pas considérée comme contraignante ; une évaluation réaliste des conditions actuelles est primordiale.

La politique de l'URSS à l'égard d'Israël a suivi une trajectoire complexe dès sa création ; elle fut le premier État à reconnaître Israël de jure le 18 mai 1948. Derrière ce soutien se cachaient des raisons idéologiques et stratégiques, telles que la volonté de briser l'influence britannique dans la région, de limiter l'influence américaine et l'espoir de voir émerger un État juif à tendance socialiste. Cependant, le ralliement d'Israël au bloc occidental, contrairement aux attentes, a entraîné une détérioration rapide des relations. Les relations diplomatiques ont été rompues en 1953, et lors de la crise de Suez de 1956 et de la guerre des Six Jours de 1967, l'URSS s'est rangée du côté des États arabes. Les liens étroits établis avec l'Organisation de libération de la Palestine dans les années 1970 ont renforcé la position idéologique de l'URSS. Le processus de normalisation entamé sous l'ère Gorbatchev a abouti au rétablissement des relations diplomatiques en octobre 1991.

Avec la dissolution de l'URSS, la Russie a commencé à mener une politique étrangère pro-occidentale, pragmatique et axée sur les intérêts économiques. Au cours de cette période, Israël n'était plus considéré comme une « pierre angulaire de l'impérialisme » ; il était au contraire perçu comme un pays avec lequel il fallait développer une coopération. Les deux parties avaient de solides motivations pour améliorer leurs relations : pour la Russie, Israël était un partenaire commercial important, et les Israéliens d'origine soviétique constituaient un pont naturel entre les deux pays. Pour Israël, les Juifs émigrant de Russie représentaient une source significative de population.

Avec l'arrivée au pouvoir de Vladimir Poutine en 2000, la politique étrangère russe a adopté une structure plus centralisée et pragmatique. La Russie s'est alors engagée dans un délicat exercice d'équilibre au Moyen-Orient, entretenant des relations tant avec Israël qu'avec les pays musulmans. En 2005, Poutine est devenu le premier dirigeant russe à se rendre en Israël. En 2006, la Russie a adopté une position divergeant de celle de l'Occident en établissant des relations diplomatiques avec le Hamas. Le début des années 2010 a marqué un apogée dans les relations bilatérales : la Russie a acheté à Israël de la technologie de drones et a annulé la vente de S-300 à l'Iran sous la pression des États-Unis et d'Israël. La deuxième visite de Poutine en Israël en 2012 a symbolisé le point culminant de ce rapprochement.

L'intervention directe de la Russie dans la guerre civile syrienne en septembre 2015 a conduit les armées des deux pays à se retrouver sur le même champ de bataille. Le risque qui en a découlé a été géré grâce à un « mécanisme de déconfliction » mis en place entre les deux pays. L'invasion de l'Ukraine par la Russie en février 2022 a placé Israël face à un dilemme difficile. Alors que ses alliés occidentaux condamnaient la Russie et imposaient des sanctions, Israël a mené une politique prudente de neutralité, s'abstenant d'imposer

des sanctions à la Russie ou d'envoyer une aide militaire à l'Ukraine. La raison principale en était qu'il pouvait ainsi préserver sa liberté d'action en Syrie grâce au mécanisme de coordination mis en place avec la Russie. À la suite des attaques du Hamas du 7 octobre 2023, la position pro-palestinienne de la Russie a marqué le début d'une nouvelle période de refroidissement dans les relations bilatérales. Bien que l'accueil de responsables du Hamas et de l'Iran à Moscou en octobre 2023, ainsi que les propos virulents de la Russie critiquant Israël lors des votes à l'ONU, aient tendu les relations, cela ne les a pas rompues pour autant. La coopération dans le secteur énergétique, en particulier, a conservé toute son importance. L'étude conclut que les relations russo-israéliennes sont passées de l'opposition idéologique de l'ère soviétique à une approche de *realpolitik* centrée aujourd'hui sur les intérêts nationaux. Le fait que la Russie maintienne une coordination en matière de sécurité avec Israël au plus haut niveau tout en entretenant simultanément des partenariats stratégiques avec les rivaux régionaux d'Israël — l'Iran et la Syrie (à l'époque d'Assad) — démontre que la politique étrangère russe s'est affranchie de toute sentimentalité idéologique et se concentre sur des intérêts rationnels.

Mots-clés: Relations internationales, Russie, Israël, *Realpolitik*, Moyen-Orient.

Resumen Estructurado:

Este estudio analiza la transformación estructural y pragmática de la política de la Federación Rusa hacia Israel tras la disolución de la Unión Soviética. En el sistema internacional definido por las divisiones ideológicas durante la Guerra Fría, las relaciones entre la URSS e Israel siguieron una trayectoria ideológica como consecuencia de sus posiciones en bloques opuestos. Sin embargo, con la disolución de la URSS, la Federación Rusa, como su sucesora legal, ha adoptado un enfoque pragmático centrado en la *realpolitik* en su política exterior.

El objetivo principal de este estudio es demostrar cómo Moscú ha pasado del modelo de polarización ideológica en las relaciones bilaterales, propio de la era de la Guerra Fría, a una diplomacia pragmática que da prioridad a los intereses nacionales y a los equilibrios regionales. El estudio se basa en dos hipótesis clave: en primer lugar, que la Federación Rusa construye sus relaciones con Israel no sobre la base de antagonismos ideológicos, sino de intereses pragmáticos y racionales; y, en segundo lugar, que la relación de seguridad establecida por Rusia con Israel no obstaculiza las alianzas estratégicas de Moscú con el mundo árabe y sus rivales regionales, sino que, por el contrario, se utiliza como instrumento de una «política de equilibrio de poder».

La «*Realpolitik*», utilizada como concepto explicativo en este estudio, es un enfoque que denota «política realista» o «política pragmática», lo que significa que los Estados actúan en política exterior no basándose en ideales, sino de acuerdo con el equilibrio de poder, los intereses nacionales y las condiciones imperantes. Mientras que el realismo proporciona un marco teórico, la «*Realpolitik*» ofrece recomendaciones prácticas sobre cómo debe configurarse el comportamiento de los Estados. Desde la perspectiva de la *realpolitik*, la normatividad no se considera vinculante; lo primordial es una evaluación realista de las condiciones actuales.

La política de la URSS hacia Israel siguió una trayectoria compleja desde sus inicios; se convirtió en el primer Estado en reconocer a Israel de jure el 18 de mayo de 1948. Detrás de este apoyo se escondían razones ideológicas y estratégicas, como romper la influencia británica en la región, limitar la influencia estadounidense y la expectativa de un Estado judío de tendencia socialista. Sin embargo, la alineación de Israel con el bloque occidental, contrariamente a lo esperado, provocó un rápido deterioro de las relaciones. Las relaciones diplomáticas se rompieron en 1953 y, durante la crisis de Suez de 1956 y la Guerra de los Seis Días de 1967, la URSS se alineó con los Estados árabes. Los estrechos vínculos establecidos con la Organización para la Liberación de Palestina en la década de 1970 reforzaron la postura ideológica de la URSS. El proceso de normalización que comenzó durante la era de Gorbachov culminó con el restablecimiento de las relaciones diplomáticas en octubre de 1991.

Con la disolución de la URSS, Rusia comenzó a aplicar una política exterior prooccidental, pragmática y centrada en los intereses económicos. Durante este período, Israel ya no se consideraba una «piedra angular del imperialismo», sino que se percibía como un país con el que debía desarrollarse la cooperación. Ambas partes tenían fuertes motivos para mejorar las relaciones: para Rusia, Israel era un importante socio comercial,

y los israelíes de origen soviético servían de puente natural entre ambos países. Para Israel, los judíos que emigraban de Rusia representaban una importante fuente de población.

Con la llegada al poder de Vladímir Putin en 2000, la política exterior rusa adoptó una estructura más centralizada y pragmática. Rusia comenzó a llevar a cabo un delicado ejercicio de equilibrio en Oriente Medio, manteniendo relaciones tanto con Israel como con los países musulmanes. En 2005, Putin se convirtió en el primer líder ruso en visitar Israel. En 2006, Rusia adoptó una postura divergente de la de Occidente al establecer relaciones diplomáticas con Hamás. A principios de la década de 2010 se alcanzó un punto álgido en las relaciones bilaterales: Rusia adquirió tecnología de vehículos aéreos no tripulados de Israel y canceló la venta de misiles S-300 a Irán bajo la presión de EE. UU. e Israel. La segunda visita de Putin a Israel en 2012 simbolizó el punto álgido de este acercamiento.

La intervención directa de Rusia en la guerra civil siria en septiembre de 2015 llevó a que los ejércitos de ambos países se encontraran en el mismo campo de batalla. El riesgo resultante se gestionó mediante un «mecanismo de prevención de conflictos» establecido entre ambos países. La invasión de Ucrania por parte de Rusia en febrero de 2022 dejó a Israel ante un difícil dilema. Mientras sus aliados occidentales condenaban a Rusia e imponían sanciones, Israel siguió una política cautelosa de neutralidad, absteniéndose de imponer sanciones a Rusia o de enviar ayuda militar a Ucrania. La razón principal fue que pudo mantener su libertad de acción en Siria gracias al mecanismo de coordinación establecido con Rusia. Tras los ataques de Hamás del 7 de octubre de 2023, la postura pro-palestina de Rusia marcó el inicio de un nuevo período de enfriamiento en las relaciones bilaterales. Aunque la acogida de responsables de Hamás e Irán en Moscú en octubre de 2023, junto con el uso por parte de Rusia de un lenguaje duro en sus críticas a Israel en las votaciones de la ONU, tensó las relaciones, no las rompió por completo. La cooperación en el sector energético, en particular, conservó su importancia. El estudio concluye que las relaciones entre Rusia e Israel han evolucionado desde la oposición ideológica de la era soviética hasta un enfoque de realpolitik centrado en los intereses nacionales en la actualidad. El hecho de que Rusia mantenga la coordinación en materia de seguridad con Israel al más alto nivel, al tiempo que mantiene alianzas estratégicas con los rivales regionales de Israel —Irán y Siria (durante la era de Assad)—, demuestra que la política exterior rusa ha dejado atrás el sentimentalismo ideológico y se centra en los intereses racionales.

Palabras clave: Relaciones internacionales, Rusia, Israel, Realpolitik, Oriente Medio.

结构化摘要:

本研究分析了苏联解体后俄罗斯联邦对以色列政策的结构性与务实性转变。在冷战时期由意识形态分歧所定义的国际体系中，由于苏联与以色列分属对立阵营，两国关系遵循着意识形态化的发展轨迹。然而，随着苏联解体，作为其法律继承人的俄罗斯联邦在其外交政策中采取了以现实政治为核心的务实方针。

本研究的主要目标是阐明莫斯科如何从冷战时期双边关系中的意识形态两极化模式，转向优先考虑国家利益和地区平衡的务实外交。本研究基于两个关键假设：第一，俄罗斯联邦与以色列的关系并非建立在意识形态对立的基础上，而是基于务实和理性的利益；第二，俄罗斯与以色列建立的安全关系不会阻碍莫斯科与阿拉伯世界及地区竞争对手的战略伙伴关系，反而被用作“均势政策”的工具。

本研究中作为解释性概念使用的“现实政治”（Realpolitik），是一种指代“现实主义政策”或“务实政治”的方法论，意指国家在外交政策中的行为并非基于理想，而是依据力量平衡、国家利益和当前形势。虽然现实主义提供了理论框架，但“现实政治”则就国家行为应如何塑造提供了实践性建议。从现实政治的视角来看，规范性并不被视为具有约束力；对当前形势的现实评估才是首要的。

苏联对以色列的政策自其成立之初便经历了复杂的演变：1948年5月18日，苏联成为第一个在法律上承认以色列的国家。这种支持背后存在意识形态和战略原因，例如打破英国在该地区的影响力、限制美国的影响力，以及对一个倾向社会主义的犹太国家的期待。然而，以色列与西方阵营结盟的做法出乎意料，导致两国关系急剧恶化。1953年，两国断绝了外交关系；在1956年的苏伊士运河危机和1967年的六日战争期间，苏联均站在阿拉伯国家一边。20世纪70年代与巴勒斯坦解放组

织建立的密切关系，进一步巩固了苏联的意识形态立场。始于戈尔巴乔夫时代的正常化进程最终于1991年10月促成了两国外交关系的恢复。

随着苏联解体，俄罗斯开始推行亲西方、务实且以经济利益为重点的外交政策。在此期间，以色列不再被视为“帝国主义的基石”，而是被视为应与其开展合作的国家。双方在改善关系方面都有强烈的动机：对俄罗斯而言，以色列是一个重要的贸易伙伴，而苏联出身的以色列人则充当了两国之间的天然桥梁；对以色列而言，从俄罗斯移民而来的犹太人则是一个重要的人口来源。

随着弗拉基米尔·普京于2000年掌权，俄罗斯外交政策采取了更加集中化和务实的架构。俄罗斯开始在中东地区进行微妙的平衡，同时维持与以色列和穆斯林国家的关系。2005年，普京成为首位访问以色列的俄罗斯领导人。2006年，俄罗斯与哈马斯建立外交关系，其立场与西方国家背道而驰。2010年代初期，两国关系达到顶峰：俄罗斯从以色列购入无人机技术，并在美国和以色列的压力下取消了向伊朗出售S-300防空系统的计划。2012年普京对以色列的第二次访问标志着两国关系缓和的顶峰。

2015年9月，俄罗斯直接介入叙利亚内战，导致两国军队出现在同一战场上。双方通过建立“冲突化解机制”来管控由此产生的风险。2022年2月，俄罗斯入侵乌克兰，使以色列陷入艰难的两难境地。当其西方盟友谴责俄罗斯并实施制裁时，以色列则采取了谨慎的中立政策，既未对俄罗斯实施制裁，也未向乌克兰提供军事援助。主要原因在于，得益于与俄罗斯建立的协调机制，以色列得以在叙利亚保持行动自由。2023年10月7日哈马斯发动袭击后，俄罗斯支持巴勒斯坦的立场使双边关系进入了一个新的冷淡期。尽管2023年10月莫斯科接待哈马斯和伊朗官员，以及俄罗斯在联合国投票中使用严厉措辞批评以色列，使两国关系趋于紧张，但并未完全断绝。特别是能源领域的合作依然保持着重要地位。该研究得出结论：俄以关系已从苏联时期的意识形态对立，演变为当今以国家利益为中心的现实政治模式。俄罗斯一方面与以色列保持最高层级的安全协调，另一方面又与以色列的地区对手——伊朗和叙利亚（阿萨德执政时期）——维持战略伙伴关系，这一事实表明，俄罗斯的外交政策已摒弃意识形态上的感性，转而聚焦于理性利益。

关键词：国际关系、俄罗斯、以色列、现实政治、中东。

Структурированное Резюме:

В данном исследовании анализируются структурные и прагматические изменения в политике Российской Федерации в отношении Израиля после распада Советского Союза. В международной системе, определявшейся идеологическими противостояниями в период «холодной войны», отношения между СССР и Израилем развивались по идеологической траектории вследствие их принадлежности к противостоящим блокам. Однако после распада СССР Российская Федерация, как его правопреемник, перешла к прагматическому подходу, основанному на принципах «реальной политики», в своей внешней политике.

Основная цель данного исследования — продемонстрировать, как Москва перешла от модели идеологической поляризации в двусторонних отношениях, характерной для эпохи холодной войны, к прагматичной дипломатии, в которой приоритет отдается национальным интересам и региональному балансу сил. Исследование основано на двух ключевых гипотезах: во-первых, что Российская Федерация выстраивает свои отношения с Израилем не на основе идеологических противоречий, а исходя из прагматических и рациональных интересов; и, во-вторых, что отношения в сфере безопасности, установленные Россией с Израилем, не препятствуют стратегическому партнерству Москвы с арабским миром и региональными соперниками, а, напротив, используются в качестве инструмента «политики баланса сил».

«Реалполитика», используемая в данном исследовании в качестве объяснительного понятия, представляет собой подход, обозначающий «реалистическую политику» или «прагматическую политику», подразумевающий, что государства действуют во внешней политике не на основе идеалов, а в соответствии с балансом сил, национальными интересами и сложившимися условиями. В то время

как реализм обеспечивает теоретическую основу, «реалполитика» предлагает практические рекомендации относительно того, как должно формироваться поведение государства. С точки зрения «реалполитики» нормативность не считается обязательной; первостепенное значение имеет реалистичная оценка текущих условий.

Политика СССР в отношении Израиля с самого начала развивалась по сложной траектории; 18 мая 1948 года СССР стал первым государством, признавшим Израиль де-юре. За этой поддержкой стояли идеологические и стратегические причины, такие как слом британского влияния в регионе, ограничение влияния США и ожидание появления еврейского государства с социалистической ориентацией. Однако присоединение Израиля к западному блоку, вопреки ожиданиям, привело к стремительному ухудшению отношений. Дипломатические отношения были разорваны в 1953 году, а во время Суэцкого кризиса 1956 года и Шестидневной войны 1967 года СССР встал на сторону арабских государств. Тесные связи, установленные с Организацией освобождения Палестины в 1970-х годах, укрепили идеологическую позицию СССР. Процесс нормализации отношений, начавшийся в эпоху Горбачёва, завершился восстановлением дипломатических отношений в октябре 1991 года.

С распадом СССР Россия стала проводить прозападную, прагматичную и ориентированную на экономические интересы внешнюю политику. В этот период Израиль перестал восприниматься как «краеугольный камень империализма»; напротив, его стали рассматривать как страну, с которой следует развивать сотрудничество. У обеих сторон были веские мотивы для улучшения отношений: для России Израиль был важным торговым партнером, а израильтяне советского происхождения служили естественным мостом между двумя странами. Для Израиля евреи, эмигрировавшие из России, представляли собой значительный источник пополнения населения.

С приходом к власти Владимира Путина в 2000 году внешняя политика России приобрела более централизованный и прагматичный характер. Россия начала проводить деликатный баланс интересов на Ближнем Востоке, поддерживая отношения как с Израилем, так и с мусульманскими странами. В 2005 году Путин стал первым российским лидером, посетившим Израиль. В 2006 году Россия заняла позицию, расходящуюся с позицией Запада, установив дипломатические отношения с ХАМАС. Начало 2010-х годов ознаменовало пик в двусторонних отношениях: Россия приобрела у Израиля технологии беспилотных летательных аппаратов и отменила продажу комплексов С-300 Ирану под давлением США и Израиля. Второй визит Путина в Израиль в 2012 году стал символом кульминации этого сближения.

Прямое вмешательство России в сирийскую гражданскую войну в сентябре 2015 года привело к тому, что армии обеих стран оказались на одном поле боя. Возникший в результате риск удалось сдержать благодаря «механизму предотвращения конфликтов», созданному между двумя странами. Вторжение России в Украину в феврале 2022 года поставило Израиль перед сложной дилеммой. В то время как его западные союзники осудили Россию и ввели санкции, Израиль проводил осторожную политику нейтралитета, воздерживаясь от введения санкций против России или оказания военной помощи Украине. Главной причиной этого было то, что благодаря механизму координации, налаженному с Россией, Израиль смог сохранить свою оперативную свободу в Сирии. После атак ХАМАС 7 октября 2023 года пропалестинская позиция России ознаменовала начало нового периода охлаждения в двусторонних отношениях. Хотя прием в Москве в октябре 2023 года представителей ХАМАС и Ирана, а также использование Россией резких формулировок в критике Израиля при голосовании в ООН привели к напряженности в отношениях, они не были полностью разорваны. В частности, сотрудничество в энергетическом секторе сохранило свою важность. В исследовании делается вывод, что российско-израильские отношения эволюционировали от идеологического противостояния советской эпохи к современному подходу «реальной политики», ориентированному на национальные интересы. Тот факт, что Россия поддерживает координацию в сфере безопасности с Израилем на самом высоком уровне, одновременно сохраняя стратегическое партнерство с региональными соперниками Израиля — Ираном и Сирией (в эпоху Асада) — свидетельствует о том, что российская внешняя политика избавилась от идеологической сентиментальности и сосредоточена на рациональных интересах.

Ключевые слова: международные отношения, Россия, Израиль, «реалполитик», Ближний Восток.

संरचित सारांश:

यह अध्ययन सोवियत संघ के विघटन के बाद इज़राइल के प्रति रूसी संघ की नीति में हुए संरचनात्मक और व्यावहारिक परिवर्तन का विश्लेषण करता है। शीत युद्ध के दौरान वैचारिक विभाजनों द्वारा परिभाषित अंतर्राष्ट्रीय प्रणाली में, यूएसएसआर और इज़राइल के बीच संबंध विरोधी गुटों में उनकी स्थिति के परिणामस्वरूप एक वैचारिक पथ का अनुसरण करते थे। हालाँकि, यूएसएसआर के विघटन के साथ, रूसी संघ ने, इसके कानूनी उत्तराधिकारी के रूप में, अपनी विदेश नीति में वास्तविक राजनीति (realpolitik) पर केंद्रित एक व्यावहारिक दृष्टिकोण अपनाया है।

इस अध्ययन का प्राथमिक उद्देश्य यह प्रदर्शित करना है कि कैसे मास्को ने द्विपक्षीय संबंधों में शीत युद्ध-कालीन वैचारिक ध्रुवीकरण के मॉडल से एक व्यावहारिक कूटनीति की ओर संक्रमण किया है, जो राष्ट्रीय हितों और क्षेत्रीय संतुलन को प्राथमिकता देती है। यह अध्ययन दो प्रमुख परिकल्पनाओं पर आधारित है: पहली, कि रूसी संघ इज़राइल के साथ अपने संबंधों को वैचारिक विरोध के आधार पर नहीं, बल्कि व्यावहारिक और तर्कसंगत हितों के आधार पर बनाता है; और दूसरी, कि रूस द्वारा इज़राइल के साथ स्थापित सुरक्षा संबंध अरब दुनिया और क्षेत्रीय प्रतिद्वंद्वियों के साथ मास्को की रणनीतिक साझेदारी में बाधा नहीं डालता है, बल्कि इसके बजाय "शक्ति संतुलन नीति" के एक उपकरण के रूप में उपयोग किया जाता है।

रीयलपोलिटिक, जिसका उपयोग इस अध्ययन में एक व्याख्यात्मक अवधारणा के रूप में किया गया है, एक ऐसा दृष्टिकोण है जो "यथार्थवादी नीति" या "व्यवहारिक राजनीति" को दर्शाता है, जिसका अर्थ है कि राज्य विदेश नीति में आदर्शों के आधार पर नहीं, बल्कि शक्ति संतुलन, राष्ट्रीय हितों और प्रचलित परिस्थितियों के अनुसार कार्य करते हैं। जहाँ यथार्थवाद एक सैद्धांतिक ढांचा प्रदान करता है, वहीं रीयलपोलिटिक इस बारे में व्यावहारिक सिफारिशें देता है कि राज्य का व्यवहार कैसा होना चाहिए।

रीयलपोलिटिक के दृष्टिकोण में, मानदंडों को बाध्यकारी नहीं माना जाता है; वर्तमान परिस्थितियों का यथार्थवादी मूल्यांकन सर्वोपरि है।

सोवियत संघ की इज़राइल के प्रति नीति इसकी शुरुआत से ही एक जटिल पथ पर चली; यह 18 मई 1948 को इज़राइल को डी ज्यूर मान्यता देने वाला पहला राज्य बना। इस समर्थन के पीछे वैचारिक और रणनीतिक कारण थे, जैसे कि क्षेत्र में ब्रिटिश प्रभाव को तोड़ना, अमेरिकी प्रभाव को सीमित करना, और एक समाजवादी-झुकाव वाले यहूदी राज्य की उम्मीद।

हालाँकि, उम्मीदों के विपरीत, पश्चिमी गुट के साथ इज़राइल के गठबंधन ने संबंधों में तेजी से गिरावट ला दी। 1953 में कूटनीतिक संबंध तोड़ दिए गए, और 1956 के सूएज़ संकट और 1967 के छह-दिवसीय युद्ध के दौरान, सोवियत संघ अरब राज्यों के पक्ष में हो गया। 1970 के दशक में फिलिस्तीन लिबरेशन ऑर्गनाइजेशन के साथ स्थापित घनिष्ठ संबंधों ने सोवियत संघ के वैचारिक रुख को और गहरा कर दिया।

गोर्बाचेव युग के दौरान शुरू हुई सामान्यीकरण प्रक्रिया का समापन अक्टूबर 1991 में कूटनीतिक संबंधों की पुनः स्थापना के साथ हुआ।

यूएसएसआर के विघटन के साथ, रूस ने एक ऐसी विदेश नीति अपनाया शुरू कर दिया जो पश्चिमी-समर्थक, व्यावहारिक और आर्थिक हितों पर केंद्रित थी। इस अवधि के दौरान, इज़राइल को अब "साम्राज्यवाद की आधारशिला" के रूप में नहीं देखा गया; बल्कि, इसे एक ऐसे देश के रूप में देखा गया जिसके साथ सहयोग विकसित किया जाना चाहिए।

रिश्तों में सुधार के लिए दोनों पक्षों के पास मजबूत प्रेरणाएँ थीं: रूस के लिए, इज़राइल एक महत्वपूर्ण व्यापारिक भागीदार था, और सोवियत मूल के इज़राइलियों ने दोनों देशों के बीच एक प्राकृतिक पुल का काम किया। इज़राइल के लिए, रूस से प्रवास करने वाले यहूदी आबादी का एक महत्वपूर्ण स्रोत था।

2000 में व्लादिमीर पुतिन के सत्ता में आने के साथ, रूसी विदेश नीति ने एक अधिक केंद्रीकृत और व्यावहारिक संरचना अपनाई। रूस ने मध्य पूर्व में एक नाजुक संतुलन साधना शुरू कर दिया, जिसमें इस्राइल और मुस्लिम दोनों देशों के साथ संबंध बनाए रखना शामिल था। 2005 में, पुतिन इस्राइल का दौरा करने वाले पहले रूसी नेता बने। 2006 में, रूस ने हमस के साथ कूटनीतिक संबंध स्थापित करके पश्चिम से अलग रुख अपनाया। 2010 के दशक की शुरुआत में द्विपक्षीय संबंधों में चरम आया: रूस ने इज़राइल से मानव रहित हवाई वाहन (यूएवी) तकनीक खरीदी और अमेरिका तथा इज़राइल

SSCB'nin dağılmasıyla birlikte Rusya, Batı yanlısı, pragmatik ve ekonomik çıkarlara odaklanan bir dış politika izlemeye başladı. Bu dönemde İsrail artık emperyalizmin bir "temel taşı" olarak görülmüyordu; aksine, iş birliğinin geliştirilmesi gereken bir ülke olarak algılanıyordu. İlişkilerin iyileştirilmesinde her iki taraf için de güçlü nedenler vardı: Rusya için İsrail önemli bir ticaret ortağıydı ve Sovyet kökenli İsrailliler iki ülke arasında doğal bir köprü görevi görüyordu. İsrail için ise Rusya'dan göç eden Yahudiler önemli bir nüfus kaynağı oluşturunuyordu.

2000 yılında Vladimir Putin'in iktidara gelmesiyle birlikte, Rusya'nın dış politikası daha merkezi ve pragmatik bir yapıya kavuştu. Rusya hem İsrail hem de Müslüman ülkelerle ilişkilerini sürdürerek Orta Doğu'da hassas bir denge politikası izlemeye başladı. 2005 yılında Putin, İsrail'i ziyaret eden ilk Rus lider oldu. 2006 yılında Rusya, Hamas ile diplomatik ilişkiler kurarak Batı'dan farklı bir tutum benimsedi. 2010'ların başı, ikili ilişkilerin zirveye ulaştığı bir dönem oldu: Rusya, İsrail'den insansız hava aracı teknolojisi satın aldı ve ABD ile İsrail'in baskısı altında İran'a S-300 satışını iptal etti. Putin'in 2012'deki ikinci İsrail ziyareti, bu yaklaşmanın doruk noktasını simgeledi.

Eylül 2015'te Rusya'nın Suriye iç savaşına doğrudan müdahalesi, iki ülkenin ordularının aynı savaş alanında yer almasına yol açtı. Bunun sonucunda ortaya çıkan risk, iki ülke arasında kurulan bir "çatışmayı önleme mekanizması" aracılığıyla yönetildi. Rusya'nın Şubat 2022'de Ukrayna'yı işgali, İsrail'i zor bir ikileme karşı karşıya bıraktı. Batılı müttefikleri Rusya'yı kınayıp yaptırımlar uygularken, İsrail temkinli bir tarafsızlık politikası izledi; Rusya'ya yaptırım uygulamaktan veya Ukrayna'ya askeri yardım göndermekten kaçındı. Bunun başlıca nedeni, Rusya ile kurulan koordinasyon mekanizması sayesinde Suriye'deki operasyonel özgürlüğünü koruyabilmesiydi. 7 Ekim 2023'te Hamas'ın düzenlediği saldırıların ardından, Rusya'nın Filistin yanlısı tutumu ikili ilişkilerde yeni bir soğukluk dönemini başlattı. Ekim 2023'te Moskova'da Hamas ve İranlı yetkililere ev sahipliği yapılması ve Rusya'nın BM oylamalarında İsrail'i eleştiren sert bir dil kullanması, ilişkileri gerginleştirse de tamamen koparmadı. Özellikle enerji sektöründeki iş birliği önemini korudu. Çalışma, Rusya-İsrail ilişkilerinin Sovyet dönemindeki ideolojik karşıtlıktan günümüzde ulusal çıkarlar merkezli bir realpolitik yaklaşıma doğru evrimleştiği sonucuna varmaktadır. Rusya'nın İsrail ile en üst düzeyde güvenlik koordinasyonunu sürdürürken, aynı zamanda İsrail'in bölgesel rakipleri olan İran ve Suriye (Esad döneminde) ile stratejik ortaklıklarını da devam ettirmesi, Rus dış politikasının ideolojik duygusallıktan sıyrıldığını ve rasyonel çıkarlara odaklandığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası İlişkiler, Rusya, İsrail, Realpolitik, Orta Doğu.

www.turkishstudies.net/economy**Turkish Studies - Economics, Finance, Politics**

eISSN: 2667-5625

ANKARA SCIENCE
UNIVERSITY

A Paradigm Shift in Russia's Policy Towards Israel: The Transition from Ideology to Realpolitik

Introduction

The transformation in the international system following the end of the Cold War reshaped the balance of power between states and profoundly affected traditional alliance relations (Huntington, 2015: 173). One striking example of this transformation was observed in relations between the Union of Soviet Socialist Republics (USSR)/Russia and Israel, which had historically been part of opposing blocs. Following the Second World War, the USSR—which had openly supported the establishment of a Jewish state and was one of the first countries to recognise Israel's founding in 1948— (Livne, 2013: 59) soon adopted a hardline stance towards that state, highlighting the complex nature of relations between the two countries from an early stage. The primary reason for this hardline stance was not so much the internal factors of the two states as the close ties between the US and Israel during the Cold War (Çalışkan, 2020: 697). Although US-Israeli ties continued in the post-Cold War era, the ideological stance in Russia-Israel relations has given way to a pragmatic approach and a multi-dimensional policy of balance.¹

Despite the economic, military and demographic contraction it experienced in the post-Soviet era, Russia has prioritised security considerations in its foreign policy and has utilised regional cooperation mechanisms such as the Commonwealth of Independent States, the Shanghai Cooperation Organisation and the Collective Security Treaty Organisation as part of this strategy (Demirel, 2019). From the early 2000s onwards, developments in international relations led to significant changes in Russia's approach to and implementation of foreign policy. In this context, Vladimir Putin's assumption of office as President of the Russian Federation in 2000 marked the beginning of a new era in Russian foreign policy, with Russia adopting a political course reflecting its aspiration to become an active actor in the international system, inheriting the legacy of the Soviet Union.

The development of Russia-Israel relations is not limited solely to bilateral diplomatic ties. These bilateral relations must also be understood through the prism of regional power rivalries (Bijan, 2020), ethno-religious factors, diaspora policies (Livne, 2013) and shifting priorities within the energy-security equation. From Moscow's perspective, Israel is a strategic partner that enables it to build a sphere of influence in the Middle East without entering into direct conflict with the West (Güneylioğlu, 2023). On the other hand, since the early 2000s, Russia has pursued a policy of

¹ There is an extensive body of literature on Israel, Palestine, and Gaza. For a selection of relevant studies, see: Erdem 2025; Ağdemir, 2015a, 2015b; Altınsoy, 2025; Bahar, 2024; Baş, 2019; Batmaz, 2008; Canak, 2015; Çol, 2025; Daşdemir, 2017; Demir, Ş. 2011; Demir, İ. 2025; Demircan & Bircan, 2025; Doğanay, 2015; Erkan, 2017; Erkmen, 2020; Güdül, 2018; Günaydın, 2015; Güngör, 2019; Güven, 2018; Güzel, 2020; Has, 2015; İnce, 2018; Kashiem, 2020; Kaş, 2025; Kavut, 2025; Kayhan, 2018; Kızılboğa Özaslan, 2015; Kızılsöker, 2024; Koç, 2025; Koyuncu, 2015; Köroğlu, 2018; Kurt, 2016; Kurt & Akgedik, 2024; Şahin, 2021.

rapprochement with anti-US and anti-Israeli groups, aimed at limiting the influence of the US and Israel in the region. Underlying this approach is a desire to avoid direct conflict with the West. Furthermore, whilst Russia maintains close cooperation with Iran, it has not severed its ties with Israel and continues to cooperate in areas such as foreign policy, energy and the defence industry (Güneylioğlu, 2023).

For Israel, Russia is an actor with whom “deconfliction” must be achieved, particularly in the contexts of the Syrian crisis, the Iranian threat and the war in Ukraine. Russia’s military presence in the Syrian civil war is of particular importance to Israel’s security interests. Furthermore, during the Syrian civil war, Israel was compelled to expand its relations with Russia due to the influence of Iran and Hezbollah in Syria (Bijan, 2020: 91).

The primary aim of this study is to analyse the structural and pragmatic transformation in the Russian Federation’s policy towards Israel following the collapse of the Soviet Union. The study aims to demonstrate how Moscow moved away from the Cold War-era model of ideological alignment in bilateral relations towards a pragmatic diplomacy centred on *realpolitik*, prioritising national interests and regional balances.

Russia’s ability to simultaneously maintain security coordination with Israel whilst sustaining strategic relations with parties in the region in conflict with Israel constitutes a unique example of diplomatic flexibility worthy of examination within the literature of international relations. This study seeks to explain these complex relations through a *realpolitik* framework.

A comprehensive review of the Turkish-language literature reveals that there are numerous studies addressing Russia–Israel relations. However, in the literature, Russia–Israel relations are generally examined through the prism of periodic crises such as the Syrian Civil War or military cooperation. The originality of this study lies in its theoretical analysis of these relations within a broad historical perspective spanning from the Cold War to the present day, focusing on the transition from ideology to *realpolitik*. In particular, the study distinguishes itself from similar works in the literature by analysing how soft power elements — such as the Russian-origin population in Israel and a shared historical consciousness (anti-Nazism) — are blended with a *realpolitik* foreign policy centred on hard power.

Whilst the study briefly addresses Soviet-Israeli relations to provide a historical backdrop, it focuses primarily on the post-Soviet period following 1991. Russia’s diplomatic, social and security-based relations with Israel; the strategic balances established with regional actors; and the *realpolitik* conceptual framework constitute the scope of the study.

Based on a comprehensive literature review using qualitative research methods, the study examines academic publications and current foreign policy data through secondary data analysis. The transformation of these relations has been assessed using an explanatory and analytical approach, employing a *realpolitik* perspective that reflects the applied dimension of realism theory. The study is built upon two main hypotheses. According to the first, unlike the Soviet Union, the Russian Federation structures its relations with Israel not on the basis of ideological antagonisms, but on the basis of pragmatic and rational interests. According to the second hypothesis, the security relationship Russia has established with Israel does not hinder Moscow’s strategic partnerships with the Arab world and regional rivals; on the contrary, it is utilised as an instrument of a “policy of balance”.

Conceptual Framework: Realpolitik Foreign Policy

Realpolitik can, literally, be translated as “realistic politics” or “pragmatic politics”. The concept refers to states acting in foreign policy in accordance with the balance of power, national interests and prevailing conditions, rather than ideals. This approach offers a policy framework in

which national interests take precedence and practicality is paramount, referring to states developing flexible and pragmatic strategies to achieve their objectives (Mohammed, 2023).

Although the term “realpolitik” was first used in the 19th century by the German thinker Ludwig von Rochau, the origins of Realpolitik practices date back to antiquity (Sancak, 2025). The three great founders of classical realism in the ancient world (Sun Tzu, Thucydides, Titus Livius) and the three great theorists of post-Renaissance Europe (Machiavelli, Hobbes, Richelieu) can be regarded as the first guiding figures of Realpolitik practices through their writings (Castro, 2015).

Rochau's works, which introduced the term “realpolitik” into the literature, argue—as exemplified by the cases of Prussia and Austria—that the balance of power must be maintained and national interests prioritised. As emphasised in Andrey Vladimirovich Shabaga's article, Rochau's understanding of Realpolitik was subsequently developed by realist thinkers such as Hans Morgenthau and Henry Kissinger, and has become one of the cornerstones of modern international relations theory (Шабага, 2015: 29).

Although the concepts of realism and Realpolitik are sometimes used interchangeably, there are theoretical and practical differences between them, alongside their similarities. Shabaga's work clearly highlights the distinction between the theoretical foundations of realism and the practical aspects of realpolitik. According to Shabaga, whilst realism, as a theory, seeks to explain the behaviour of states, realpolitik offers practical recommendations on how such behaviour should be shaped. In this context, it can be argued that realism, as a theory of international relations, is complemented by realpolitik, which constitutes the process of applying this theory. As seen particularly in the examples of Prussia and Austria, realpolitik affords even weaker actors the opportunity to achieve the best possible outcome by adapting to prevailing conditions (Шабага, 2015). Offering a similar explanation, Mohammed argues that the most important feature of realpolitik is flexibility and adaptability; this enables states to adapt rapidly to changing conditions (Mohammed, 2023).

When a synthesis of these various definitions is made, realpolitik can be viewed as a pragmatic approach to foreign policy based on the preservation of the state and the primacy of national interests, in which power is used as the fundamental tool. In this approach, normativity is not regarded as binding; instead, a realistic assessment of existing conditions is taken as the basis. Although realpolitik is criticised by some as an immoral approach based on the notion that ‘might makes right’ and the oppression of the weak, its advocates argue that, due to the dangerous nature of international politics, states are obliged to prioritise their own interests and that this necessity cannot be constrained by moral concerns. In short, Realpolitik can be defined as a policy based on pragmatism that does not place undue emphasis on ideological or moral values (Sancak, 2025).

Realpolitik continues to exert its influence in international relations today. The principles of Realpolitik prevail in the foreign policies of many countries of varying sizes and from different regions (Mohammed, 2023). In contemporary applications of realpolitik, states take into account not only military power but also economic capacity, diplomatic skills and social resources (Шабага, 2015). This demonstrates that realpolitik, in the modern sense, is based on a multidimensional understanding of power.

Russia–Israel Relations: From the Beginning to the Present Day

Russia–Israel relations, which date back to the founding of Israel, have evolved in parallel with the transformation of the international system over the nearly eighty years since then. These relations have fluctuated over time between ideological opposition and pragmatic rapprochement, following a complex trajectory ranging from the polarised environment of the Cold War to the search for a flexible balance within a multipolar system.

The Soviet Era: Recognition, Distancing and Ideological Breakaway

As the Second World War drew to a close, the establishment of a new world order in the post-war period was the most important topic of discussion amongst the Allied Powers. In this context, whilst a new political structure was taking shape in the Middle East, the USSR would support either the nationalist Arab movements or Zionism, which aimed to establish a Jewish state in Palestine. However, even by the time the war had ended, the USSR's policy on Palestine had not yet been clarified, and a "wait-and-see" approach was still being pursued (Rucker, n.d.).

Until the declaration of the State of Israel, the USSR consistently viewed the proposals put forward by the US and Britain with suspicion and advocated that a solution should be reached through the United Nations. It was first announced in March 1947 that "the USSR envisaged not the establishment of a Jewish state in Palestine, but the creation of a single, independent, democratic Palestine in which the peoples living there would enjoy equal national and democratic rights". However, shortly afterwards, on 28 April 1947, a speech delivered by Andrei Gromyko, the USSR's Permanent Representative to the United Nations Security Council and Deputy Minister of Foreign Affairs, at a Special Session of the UN General Assembly revealed a significant shift in the USSR's policy. The USSR now proposed the establishment of a binational state in Palestine, but only if the first solution proved unworkable due to the Jewish-Arab conflict, in which case it would support the partition of Palestine (Rucker, n.d.: 16–17).

By the end of the year, the USSR had become an advocate of the idea of partitioning Palestine and of Zionist positions. On 29 November 1947, Resolution 181, proposing the partition of Palestine to establish both a Jewish State and an Arab State, was put to the vote in the UN General Assembly. The USSR not only supported the plan but also secured "yes" votes from Belarus, Ukraine, Poland and Czechoslovakia. Consequently, the resolution was adopted with 33 votes in favour, 13 against and 10 abstentions. At a time when the Cold War was escalating, the Western world led by the US and the Eastern Bloc led by the USSR had reached a compromise on the acceptance of the Zionist project 'thanks to a temporary convergence of their interests' (Rucker, n.d.: 19–20).

The support provided by the USSR to Israel during the establishment process can be understood in the context of the bipolar structure of the era and Israel's internal dynamics. Palestinian territories were under the control of imperialist Britain, and in this context, the establishment of the State of Israel was seen from the Soviet perspective as having an anti-imperialist character. As the establishment of Israel would weaken British influence in the region, within the logic of a zero-sum game in a bipolar structure, a loss for the Western Bloc meant a gain for the Eastern Bloc (Golan, 1990: 36–42).

On the other hand, the existence of influential labour organisations such as the Histadrut during the founding process, and the kibbutzim—which represented collective forms of production and living—were interpreted by the USSR as structures akin to socialist practices. In this context, it was thought that the state to be established might adopt a position close to that of the socialist bloc. The combination of internal and external factors was decisive in the USSR's decision to support Israel during its founding process on ideological grounds (Golan, 1990: 36–42).

Today, whilst it is widely believed that the United States was the first to recognise the State of Israel when its establishment was proclaimed on 14 May 1948, this recognition was *de facto*. The first state to recognise the State of Israel *de jure*, however, was the USSR, the other superpower of the time, on 18 May. A few months later, embassies were opened reciprocally between Tel Aviv and Moscow. The USSR's embassy in Tel Aviv opened on 10 August 1948, whilst Israel's embassy in Moscow opened on 6 September 1948 (Govrin, 1998). By recognising Israel, the USSR backed its diplomatic support on the ground through arms sales channelled via other Eastern Bloc countries. According to Abba Eban, Israel's first UN ambassador, without this support from the USSR, Israel

could not have succeeded “either diplomatically or militarily” (Kramer, 2017). Bailey (2014: 6) also argues that the establishment of Israel would not have been possible without Soviet support.

The USSR's policy towards the State of Israel underwent a rapid change following its establishment. It soon became apparent that Israel would not, as had been hoped, align closely with socialist values, but would instead turn towards the West. This situation became a major cause of a rift in USSR–Israel relations (Livne, 2021). According to Govrin (1998: 6–7), the USSR had been hostile to Zionism from the outset but had supported the establishment of Israel in order to drive the British out of Palestine. It withdrew its temporary support once Israel's pro-Western stance and its lack of concern for Jews in the USSR became apparent.

The first strains in relations began to emerge in 1950. Israeli Prime Minister David Ben-Gurion spoke critically at a meeting, stating that Jews in the USSR were deprived of certain cultural rights and were not permitted to emigrate to Israel. In fact, this was only the beginning. On 3 July 1950, Israel condemned North Korea's attack on South Korea. The war in Korea deepened the ideological divide between the two states. During this period, which saw some positive developments in trade, the trial of a group of Jewish doctors—who would later be found innocent—on charges of attempting to poison Stalin became a new point of tension in relations. In a speech to the Knesset, Israeli Foreign Minister Sharett accused the USSR of “officially adopting a policy of malicious hatred towards Jews”. On 9 February 1953, a bomb was thrown at the Soviet Embassy in Tel Aviv, injuring three staff members. The Israeli government expressed its regret over the incident and pledged to apprehend the perpetrators and bring them to justice; however, on 13 February 1953, the USSR notified the Israeli government of its decision to sever diplomatic relations with Israel (Govrin, 1998: XXX–XXXV). Shortly afterwards, however, Stalin's death brought about changes not only in the USSR's domestic policy but also in its foreign policy.

Prime Minister Malenkov's statement that “the USSR was prepared to strengthen peace with ‘all countries’ and to respect the rights of all nations, and that it wished to move away from the atmosphere of the ‘Cold War’” had a positive impact on USSR–Israel relations. The USSR decided to re-establish diplomatic relations following Israel's acceptance of a series of demands, including a commitment that ‘Israel would not enter into any military alliance or agreement against the USSR’, and mutual ambassadors were appointed in December 1953 (Govrin, 1998: 28–31).

The thaw in relations did not last long. Throughout the Cold War, the USSR's Middle East policy had been characterised by a distinct ideological orientation. By supporting Arab socialism and anti-imperialist movements, the USSR had sought to establish an ideological front against Western influence in the region (Bekcan, 2019). As a reflection of this, the USSR's alignment with Egypt during the 1956 Suez Crisis, whilst Israel acted in concert with Western imperialists, France and the United Kingdom, was the result of a choice of sides that would continue in subsequent periods.

In the 1967 Arab–Israeli War (the Six-Day War), the same actors aligned themselves on the same side. On 10 June 1967, the USSR severed diplomatic relations once again to protest Israel's attacks on Syria (Klinghoffer, 1990). Erenler (2013) notes: “Moscow's efforts to capitalise on the existence of anti-imperialist, nationalist, semi-socialist Arab regimes strengthened its influence in the region. The cautious Soviet policy of avoiding involvement in the Arab-Israeli conflict came to an end with the Six-Day War.” Although this was Erenler's assessment, given the military support provided to Israel during its founding period, the USSR had in fact been involved in this conflict from the very beginning. However, there was one key difference: the support provided to Israel was limited to the founding phase, and in subsequent conflicts, the USSR supported the Arab states against Israel—which it viewed as imperialism's representative in the region—in order to counter Western influence (Ermishina, 2020).

In particular, the close ties established with the Palestine Liberation Organisation (PLO) during the 1970s further deepened the USSR's ideological stance. Following the 1973 war, the

USSR's search for new allies in the Middle East coincided with the PLO's growing role as a new actor in the region; Moscow recognised the PLO as a national liberation movement and adopted a staunchly anti-Israeli stance (Nosenko et al., 2017: 15, 17). Herf (2014: 129) assessed this hardline stance as amounting to an almost undeclared war waged by the USSR and its allies against Israel from the mid-1960s to the mid-1980s. With Gorbachev's rise to power in the USSR, a process of restructuring began. During this period, the previous mindset—which viewed ideology as a tool for conflict—began to give way to the idea of pragmatic cooperation. As a reflection of this, significant steps were taken towards the normalisation of USSR–Israel relations through secret talks between the two countries' ambassadors in France, which began in July 1985. The talks continued openly and at a higher level. Mutual consulates were opened in 1987, whilst diplomatic relations were re-established in October 1991. Cultural and economic ties developed, and Jews living within the borders of the USSR were permitted to emigrate to Israel (Kazan, 2004: 205–206).

Table 1. Analytical Table of Russia–Israel Relations during the Soviet Era (1947–1991)

Period	Basic Orientation	Key Developments	Ideological Framework	Realpolitik Element
1947–1953	Pragmatic support and recognition	De jure recognition, military support	Anti-imperialism, breaking Western influence	Strategic positioning against British influence
1953–1967	Ideological rift	The 1953 split, siding with Egypt during the 1956 Suez Crisis, and the split during the 1967 War	Viewing Israel as pro-Western and an instrument of imperialism	The quest for influence in the Middle East through Arab regimes
1967–1985	Vehement anti-Israel sentiment	Alliance with the PLO (1970s), support for the Arabs during the Yom Kippur War	Recognising the PLO's struggle as legitimate and acknowledging Zionism as racism	Efforts to keep the Arab world within its sphere of influence
1985–1991	The beginning of normalisation (Glasnost/Perestroika)	Secret talks (1985), consulates (1987), the re-establishment of diplomatic relations (October 1991)	A softening of ideological rigidity; the pursuit of a multifaceted foreign policy	A strategy for normalising relations with the West

As can be seen in Table 1, the USSR's policy towards Israel did not appear inconsistent throughout this period; on the contrary, it underwent a systematic transformation as two distinct ideological justifications came into play in succession. Whilst the anti-imperialist framework paved the way for support for Israel during the period 1947–1953, this framework subsequently worked in the opposite direction following Israel's alignment with the Western alliance, transforming into fierce opposition. During the period spanning from 1967 to 1985, ideological rigidity reached its peak; the partnership with the PLO and the support provided to Arab states created a climate of conflict described by Herf (2014: 129) using the metaphor of an 'undeclared war'. The Glasnost–Perestroika era marked the beginning of the dissolution of this rigidity.

The Post-Soviet Normalisation Period (1991–1999)

With the collapse of the Soviet Union in 1991, the bipolar international system came to an end, and the Russian Federation became the successor to the USSR, one of the two superpowers. Particularly in the early years of the post-Soviet era, Russian foreign policy followed a course quite different from its traditional orientations. During this period, when Boris Yeltsin was President, Russia began to pursue a foreign policy that was aligned with the Western world in many areas. The foreign policy approach of the time was free from ideological leanings, generally pragmatic and, in particular, focused on economic interests. However, this spring-like atmosphere with the Western

world lasted for about a year, and with the appointment of Viktor Chernomyrdin as Prime Minister in December 1992, Russia began to pursue an increasingly right-wing/nationalist policy. Seeking to overcome domestic instability, Russia prioritised in its foreign policy the 'near abroad' – referring to the territory of the former USSR – and, in connection with this, the "Russian world", comprising regions inhabited by ethnic Russians (Wittke, 2018). In early 1994, Foreign Minister Andrey Kozyrev's reference to Russia's "special interests" in the former Soviet republics signalled a shift away from the ideological tendencies of Russian foreign policy and towards a new realpolitik orientation.

For Russia, the Middle East and, consequently, the Arab–Israeli conflict had lost some of the significance they held during the Soviet era. Moscow was now a far cry from its former power and was prioritising its foreign policy towards its "near abroad", primarily the former Soviet republics. In this context, Israel was no longer viewed as a "cornerstone" of imperialism against which an anti-imperialist Arab alliance needed to be formed. Indeed, Israel had become a state with which Russia was particularly keen to establish good relations. The signing of a memorandum of understanding by Israeli Foreign Minister Shimon Peres and Russian Foreign Minister Andrei Kozyrev—which envisaged the development of relations between the two countries, including the enhancement of cooperation in political, legal, economic and cultural spheres—was a concrete reflection of this policy approach.

This rapprochement was made possible by Russia's shift in its policy towards Israel away from ideological baggage towards a purely pragmatic and rational, interest-driven realpolitik framework. From Russia's perspective, Israel was its second most important trading partner in the Middle East after Turkey. The approximately 750,000 Israelis of Soviet origin served as a bridge between the two countries. In addition, during this period of improving relations with the US, Israel represented a link to the US for Russia.

Establishing good relations was also in Israel's interests. For Israel, Jews emigrating from Russia constituted a significant source of population. Moreover, there were a significant number of scientists and engineers among these immigrants. Foreign trade was also a good reason for Israel to maintain warm relations. Other reasons were related to Israel's security. Israel hoped to prevent its neighbouring enemies from acquiring weapons from Russia—including nuclear weapons—and to ensure that Russia would exert pressure on states such as Syria, which were unwilling to reach an agreement with Israel, to come to the negotiating table (Freedman, 1998: 142).

Under Yeltsin's leadership, Russia sought to appear more active in the US-led Arab-Israeli peace process of the mid-1990s, both to enhance its international standing and to appease domestic opposition that criticised Russia's foreign policy for being aligned with the West. Following the massacre carried out by a Jewish extremist at the Ibrahimi Mosque in February 1994, Moscow contacted leaders of the PLO and Israel to propose the resumption of peace talks. In doing so, Yeltsin sought to demonstrate that Russia remained a significant power in world politics (Freedman, 1998).

The following year, diplomatic and military cooperation between the two countries intensified through reciprocal high-level visits, and trade increased. Although Russia's decision to sell a nuclear reactor to Iran caused a minor setback, relations did not break down. However, the rise of the Communists in the elections held at the end of 1995 shifted Yeltsin towards a more conservative line. In line with this domestic political shift, Yevgeny Primakov – who, despite being of Jewish origin, was known for his pro-Arab stance on Arab-Israeli relations – was appointed Minister for Foreign Affairs. The expulsion of a Russian diplomat on espionage charges in February 1996 was followed in April by the revocation of the Jewish Agency's accreditation on the grounds that it was conducting covert activities. The Jewish Agency was of considerable importance to Israel, given its role in organising the emigration of Russian Jews to Israel. During the same period, Israel's "Operation Grapes of Wrath" in Lebanon was strongly condemned by Russia. Following Primakov's

failed initiative, the US's success in securing a ceasefire by sidelining Russia led to Russia losing influence in the region. The fact that the bilateral relations, which had been viewed as highly problematic, began to improve after the elections held in July suggested that the negative steps taken by Russia up to that point had been the result of domestic political concerns (Freedman, 1998: 158–163).

Although a fire at a Jewish studies centre in Moscow and a bomb attack on Marina Roscha, one of the city's major synagogues, during the summer following Yeltsin's victory in the 1996 election caused concern amongst the Jewish community in Russia, developments in the months that followed marked the beginning of a new period of détente in relations. The fact that the Yisrael Ba'Aliyah party, supported by Jewish immigrants from Russia, won seven seats in the Israeli elections held in May of the same year also had a positive impact on relations. On 17 October, the Jewish Agency was granted a licence to operate. During this period, positive steps were taken, particularly in the fields of technology and trade. On 20 June 1997, an agreement was signed on the joint production of early-warning aircraft, and discussions were held regarding the modernisation of certain Russian fighter aircraft by Israel. Thus, bilateral relations reached the level of military cooperation (Freedman, 1998: 158–163).

Russia was also seeking to re-establish its influence in the Middle East through diplomatic initiatives. On the one hand, Palestinian leader Arafat and several Arab statesmen, and on the other, Israeli Prime Minister Benjamin Netanyahu, were all received in Moscow during the same year. Russian Foreign Minister Primakov also visited Israel in April 1996 and October 1997. However, despite these reciprocal visits, it would not be accurate to say that relations were good. Whilst Yeltsin's pledge during Arafat's visit to support the Palestinians – “including the right to self-determination, provided it does not harm Israel's legitimate interests” – did not pose a problem in relations with Israel, the issue of Russia's transfer of nuclear technology to Iran and arms sales, which came to the fore during Netanyahu's visit, remained a sticking point in relations, as it had previously. Meanwhile, regarding a UN General Assembly resolution criticising Israel, Russia abstained on the grounds that the resolution's excessively harsh language could hinder the peace process in the Middle East (Freedman, 1998). Following his meeting with Egyptian President Hosni Mubarak in Moscow, Yeltsin claimed on 23 September that Israel was responsible for the failure of the Middle East peace talks ‘due to its unconstructive stance’ (*Yeltsin Blames Israel for Middle East Crisis*, 1997).

Table 2. An Analytical Overview of Russia–Israel Relations during the Post-Soviet Normalisation Period (1991–1999)

Sub-period	Foreign Policy Orientation	Realpolitik Tools	Pragmatic Motivations	Points of Tension
The Yeltsin Era (1991–1999)	Pro-Western, economy-focused	Technological cooperation, mediation initiatives	Trade, a bridge to the diaspora	Support for Iran's nuclear reactor programme, inconsistencies during the Primakov era

Looking specifically at the Yeltsin era, whilst it would not be accurate to describe Russia–Israel relations as “bad”, it did not seem particularly plausible to characterise them as “good” either. Although both sides had the necessary motivation to improve relations, internal political pressures—particularly on the Russian side—prevented such an improvement.

The First 15 Years of the Putin Era: Pragmatic Rapprochement and Security Dialogue (2000–2014)

Vladimir Putin's accession to the presidency of Russia in 2000 marked the beginning of a more centralised foreign policy-making process in Russia. During this process, Russia's foreign

policy was founded on the ideal of re-establishing Moscow as the dominant power, primarily within the geographical area where it had been influential during the Soviet era (Doğan and Yalçınkaya, 2023: 208). Strengthening the economy and, to that end, attracting investment from the Western world were also among the pragmatic foreign policy objectives for achieving this ideal (Deniz, 2014: 568). In the first foreign policy concept document drawn up in June 2000 following his election as President, Putin emphasised the particular importance he attached to security and economic relations with the members of the Commonwealth of Independent States. It was striking that, whilst Israel was not mentioned at all in the same document, the Middle East as a whole was given only very brief coverage. The statement in the document that “In this context, Russia’s priority will be to re-establish and strengthen its position in this region [the Middle East]—which is so rich and important in terms of our interests—particularly its economic position” (The Foreign Policy Concept of the Russian Federation, 2000: 8–9) can be interpreted as a clear indication of Russia’s pragmatic approach to the region.

During this period, Russia, in a sense, pursued a policy in the Middle East similar to its Cold War-era approach, countering Western influence. It developed relations across a broad spectrum, ranging from actors such as Algeria, Libya, Egypt, Jordan and Palestine—with whom good relations had been established earlier, even before the Soviet era allies like Syria—to Saudi Arabia and the smaller Gulf states, with whom serious relations were established almost for the first time. Russia was maintaining its relations with Israel and the Muslim countries of the Middle East by striking a delicate balance. This delicate balance was described in the *Sevodnya* newspaper, with reference to the Caucasus, where Russia was engaged in active conflict at the time: “Russia is in a very delicate position. On the one hand, our people make up a quarter of Israel’s population, and the violence in the Middle East is being instigated by the same people who are fuelling violence in the North Caucasus... On the other hand, if Moscow were to adopt an openly pro-Israeli stance, it would offend the millions of Muslims in Russia and the countless ‘friends of the Palestinians’ amongst the political elite” (Sychova, 2000: 2).

Whilst Russia became an observer member of the Organisation of the Islamic Conference (later the Organisation of Islamic Cooperation) in 2005, Putin became the first Russian President to visit Israel that same year. This visit was met with scepticism by both Arabs and Israelis. Israeli officials believed that the primary aim of this visit was not so much a desire to strengthen relations with Israel as it was to bolster Russia’s position in the Middle East. The Arabs, too, viewed the visit with similar scepticism, interpreting it as a move to usurp the US’s role in Middle Eastern peace talks (Cederwell, 2005). Although Putin’s wearing of a kippa – a Jewish religious head covering – during this visit received extensive coverage in the Russian press, the visit is remembered more for its symbolic significance. During this visit, Putin did not accept any of Israel’s demands regarding the cessation of arms sales to Syria or the support provided to Iran’s nuclear programme (Krichevsky, 2005).

The following year, following its victory in the parliamentary elections, Russia established diplomatic relations with Hamas. During his visit to Madrid on 9 February 2006, Putin stated: “Today, we must acknowledge that Hamas has come to power in the Palestinian Authority as a result of democratic and legitimate elections, and the choice of the Palestinian people must be respected.” (Эволюция российских взглядов на Хамас [The Evolution of Russian Views on Hamas], 2006), thereby setting out Russia’s official position on the matter. However, unlike during the Soviet era, the developing relations with actors in the Middle East were not military in nature but, as outlined in the foreign policy concept, were economic and political (Kaczmarek, 2011).

It was notable that Russia adopted a stance contrary to that of Western countries, particularly regarding Hamas. The good relations maintained with Iran were also indicative of a similar stance. The message delivered by Putin in the concluding section of his speech at the 2007 Munich Security

Conference—that “Russia would assume a more active role in world affairs” (*Putin’in Tarihe Geçen Konuşması*, 2025) —also elucidated the foreign policy approach being pursued.

The year 2006 was one in which relations between Russia and Israel saw, on the one hand, an intensification of diplomatic ties through visits by high-ranking Israeli officials (*President Vladimir Putin Met with Israeli First Deputy Prime Minister and Foreign Minister Tzipi Livni*, 2006; *Vladimir Putin Met with Israeli Vice Premier Shimon Peres*, 2006) and, on the other hand, the emergence of disagreements. During the 2006 Lebanon War, the weapons seized by the Israeli army from Hezbollah forces included Russian-made anti-tank weapons (Kirchner, 2006). Although there was no evidence that Russia had supplied weapons directly to Hezbollah, indirect shipments via Syria and Iran raised questions about Moscow’s role in the region. One of the items on the agenda during Israeli Prime Minister Ehud Olmert’s visit to Moscow in October – a visit that was not particularly warmly received (Keinon, 2006) – was these weapons. Israel’s demands included that Russia exert pressure on Iran to halt its nuclear programme and that the transfer of Russian arms to Hezbollah be controlled (Sofer, 2006).

High-level visits from Israel to Russia continued in the years that followed. Although the Israelis were unable to secure firm commitments from Russia, subsequent talks were conducted in a more cordial atmosphere. Russia viewed itself as a superpower and refused to accept a role as merely the passenger in the car driven by the US. The Russians had their own agenda, which centred on neutrality in the Middle East (Sofer, 2007).

Israel’s efforts to develop relations were not in vain. As a result of these efforts, the early 2010s marked a peak in bilateral relations. Through a series of agreements concluded in 2010, Russia purchased unmanned aerial vehicles (UAVs) from Israel, as well as know-how for their production. In doing so, Russia took a significant step towards addressing its shortcomings in a weapons sector where it was relatively behind (Turan, 2024: 53). It is conceivable that the shortcomings felt in this area during the 2008 war in Georgia played a role in the decision to conclude an agreement with Israel, a country with a significant global standing in UAV technology (*(Russia, Israel Sign Military Cooperation Deal*, 2010).

A development in Russia–Iran relations—a key element in bilateral ties—also served to corroborate the improvement observed in relations between Moscow and Tel Aviv during this period. Under an agreement between Russia and Iran, Russia was to supply Iran with S-300 air defence systems. However, following intense reactions from the US and Israel, Russia cancelled this sales agreement on 7 November 2010, in accordance with the UN Security Council’s fourth package of sanctions against Iran (*Rusya, İran’in S-300’lerini İmha Etti*, 2013).

Vladimir Putin’s visit to Israel on 25 June 2012 marked the symbolic high point of the warming of bilateral relations. In his remarks following his meeting with Israeli Prime Minister Netanyahu, Putin emphasised the cooperation that had taken place and was planned in the commercial and technological fields. Although he stated, “Of course, we also discussed the situation in Syria and Iran’s nuclear programme in detail”, he provided no further details on this matter (*Meeting with Prime Minister of Israel Binyamin Netanyahu*, 2012).

Russia’s response to Israel’s launch of a new offensive against Gaza in 2014 – officially known as Operation Protective Edge – was extremely measured. Russia refrained from direct involvement in the conflict and, by carefully weighing its few official statements, sought to position itself as a neutral mediator. The Moscow administration appeared willing to assume a mediating role by holding both public and private meetings with representatives of both Israel and Hamas, but these efforts did not yield any concrete results on the ground. Russia’s measured and low-profile approach towards Israel during this operation represented a departure from Moscow’s traditional policies. This situation was linked both to the sensitivity of relations in the region and to Russia’s strategic calculations in the context of its global competition with the West. During the Ukraine crisis, which

began in February 2014, the Western world adopted a strongly anti-Russian stance and accused Russia of expansionism akin to that of Nazi Germany (Dilek, 2015). In this context, the reasons behind Russia's measured stance towards Israel were, on the one hand, Israel's neutral position, which refrained from criticising Russia, and, on the other hand, the fact that the conflict in Ukraine was increasing international pressure, whilst Moscow viewed the Gaza crisis as a potential opportunity to divert global attention away from Ukraine (Magen & Bagno – Moldavsky, 2014).

In essence, the foreign policy dilemma regarding Israel and its adversaries constitutes the most sensitive aspect of Russia's Middle East policy. The economic, technological and political support provided to Arab countries and Iran naturally causes concern for Israel; however, this support is entirely natural for Russia, which is striving to pursue an independent foreign policy. What is at stake here is not hostility towards Israel or sympathy for the Arab/Islamic world, but Russia's own interests. During the Putin era, too, the search for balance in foreign policy towards the countries of the region has come to the fore (Doğan and Yalçınkaya, 2023: 211). Unlike during the Soviet era, this foreign policy is pragmatic rather than ideological and is conducted with an approach that rejects permanent friendships or enmities (Güneylioğlu, 2023). Pragmatism allows for the simultaneous presence of both elements of cooperation and conflict in relations with Israel. Russia's policies towards Iran and Palestine, along with its links to organisations such as Hamas and Hezbollah, represent the conflict dimension of its relations with Israel; whilst security-focused initiatives, driven in particular by the influence of the Russian diaspora in Israel, constitute the cooperation dimension (Turan, 2024).

Table 3. An Analytical Overview of Russia–Israel Relations During the First 15 Years of the Putin Era (2000–2014)

Sub-period	Foreign Policy Orientation	Realpolitik Tools	Pragmatic Motivations	Points of Tension
Putin I-II (2000–2008)	Multifaceted balance	Recognition of Hamas (2006), observer status in the Organisation of Islamic Cooperation, Putin's visit to Israel (2005)	Energy trade, arms exports, regional influence	The decision to sell S-300s to Iran, and Hezbollah's access to Russian-made weapons
Putin III (2008–2014)	Security Partnership Summit	Purchase of drones from Israel (2010), cancellation of the sale of S-300s to Iran (2010), Putin's second visit to Israel (2012)	Technology transfer to the Russian armed forces, deepening economic cooperation	Taking sides in the Syrian civil war

As shown in Table 3, whilst the instruments of foreign policy changed during the transition from the Yeltsin era to the Putin era, its pragmatic core remained constant. The most distinctive feature of the Putin era was the management of the multifaceted balance of power in the Middle East through a more systematic and centralised structure. His visit to Israel in 2005 and Russia's observer membership of the Organisation of Islamic Cooperation in the same year were symbolic of this. Following Hamas's rise to power in 2006, Moscow's decision to grant diplomatic recognition must have been the result of a desire to distance itself from the West and a calculation based on realpolitik. This step demonstrates that Russia was able to act without making ideological judgements, both to counterbalance Western influence and to strengthen its role as a mediator amongst the various actors in the Middle East (Kaczmarek, 2011).

A New Era and Security: A Policy of Balance in the Syria–Ukraine–Palestine Triangle (2015–2025)

The civil war that began in Syria in 2011 served as a significant test for Russia–Israel relations. Syria was important to Russia for several reasons. Firstly, Russia’s presence in Syria was necessary to further Moscow’s traditional policy in the region, which was to limit US influence. Furthermore, Syria had been Russia’s most important ally in the Middle East since the 1990s, and it was also home to Russia’s only military base in the region. In this context, the support provided to Syria served as a message to Russia’s other allies regarding its reliability. The conflict environment in Syria functioned as a real combat experience for the Russian military. Furthermore, this environment also served as a kind of trade fair for Russian arms manufacturers, enabling them to showcase their products to the world in a real combat setting (Kertcher & Course, 2024).

The reasons outlined above highlighted the rationale behind Russia’s Syria policy; however, whilst Russia, alongside Iran and the Shia groups it supported, was among Assad’s strongest backers, Israel was on the anti-Assad side (Kertcher & Course, 2024). This situation added a new element to the volatile nature of Russia–Israel relations. Or, at the very least, it expanded the Syrian dimension that was already present in those relations.

The year 2015 marked a new turning point in Russia–Israel relations. Moscow’s direct intervention in the Syrian civil war meant that the armed forces of both countries were operating in the same theatre. This was because Israel had occupied the Syrian Golan Heights following the 1967 war, known as the Six-Day War, and had unilaterally annexed the region in 1981. Russia’s launch of military operations on Syrian territory in September 2015 raised the risk of a serious potential conflict between Russia and Israel. Netanyahu travelled immediately to Moscow, where he and Putin agreed on a mechanism to prevent possible misunderstandings. Consequently, a coordination system known as the “deconfliction mechanism” was established to eliminate the possibility of a clash. Thanks to this mechanism, Russia and Israel were able to conduct their operations in Syrian airspace without coming into conflict (Deveci, 2018; Tsvetkova, 2015; Williams, 2022).

Some analysts interpreted Israel’s silence regarding the deployment of Russian-made S-300 systems to Iran in 2016 (Okbi & Hashavua, 2016) —a move Israel had opposed for many years—as an indication of the close relations Tel Aviv had developed with Moscow. The fact that Netanyahu had met with Putin far more frequently than with US President Obama since 2015 appeared to be a significant departure from traditional Israeli foreign policy. In these analyses, Netanyahu was accused of criticising the US nuclear deal with Iran whilst turning a blind eye to Russia’s support for the same agreement and its arms exports to Iran. Israel’s efforts to strengthen its ties with Russia carried the risk of weakening its ties with the US, a situation that could prove dangerous for Israel’s security in the long term (Melman, 2016).

Despite this positive atmosphere and the conflict-prevention mechanisms put in place, it cannot be said that relations were entirely problem-free. In March 2018, an attack on a Hezbollah convoy in Syria and the interception of a Syrian S-200 missile by Israeli air defence systems led to the Israeli ambassador being summoned to the Russian Ministry of Foreign Affairs to face a protest (Bijan, 2020: 95). Similarly, in September of the same year, when Syrian air defence systems accidentally shot down a Russian aircraft, Russia held Israel responsible for the error, claiming that Israeli aircraft flying in the area had used the downed aircraft as a shield (Deveci, 2018). However, generally speaking, Moscow maintained the pragmatic nature of the relationship by remaining silent on Israel’s limited attacks on targets in Syria, particularly those linked to Iran.

According to Netanyahu, who visited Moscow in September 2019, relations between the two countries were at their best.

Relations between Russia and Israel have never been this close. On the one hand, this is only natural. As you yourself said, there are over a million Russian-speaking people in Israel. [...] Security coordination between us is always important, but it is particularly important at the moment, because last month saw a very significant increase in the number of attempts by Iran to launch attacks on Israel from Syrian territory, as well as attempts to deploy precision-guided missiles against us. From our perspective, this is an unacceptable threat and we are taking action; therefore, we must also ensure that our coordination prevents any friction (*PM Netanyahu Meets with Russian President Vladimir Putin in Sochi*, 2019).

A survey on Russia's global image, which found that the level of sympathy towards Russia in Israel reached an all-time high of 45 per cent in 2019, also served to corroborate Netanyahu's remarks (Fagan et al., 2023: 18). The fact that Netanyahu and Putin met 15 times and held nearly 50 telephone conversations between 2015 and 2021 (Kertcher & Course, 2024) can also be seen as evidence pointing in the same direction. Following this period, however, the two leaders did not meet at all. This may be partly due to the impact of the Covid pandemic. However, their failure to meet after the pandemic had subsided must be attributed to other factors. Firstly, the Russian – Ukraine War, which began in 2014, escalating into a full-scale invasion on 24 February 2022; subsequently, the 'Al-Aqsa Flood' operation carried out by Hamas on 7 October 2023; and finally, the fall of the Assad regime on 8 December 2024—were significant events occurring in quick succession that seriously affected bilateral relations. To these must be added the mutual attacks taking place between Israel and Iran. Although these developments have had a negative impact on relations, no serious breakdown has occurred. Indeed, Naftali Bennett, who assumed the premiership for a one-year term in the summer of 2021, referred to Putin as "a true friend of the Jewish people" following a meeting with him in October of the same year (Kertcher & Course, 2024). During his brief tenure as Prime Minister, Bennett held numerous telephone conversations with Putin (*News about Selected Person. Benett, Naftali*, n.d.).

Although there have been no face-to-face meetings between Netanyahu—who returned to the premiership on 9 December 2022 following the brief tenures of Naftali Bennett and Yair Lapid—and Putin over the past three years, the fact that they have held nine telephone conversations—most of which took place in 2025—(*News about Selected Person. Benjamin Netanyahu*, n.d.) indicates that relations have cooled somewhat but have not broken down.

Russia's invasion of Ukraine in February 2022 once again highlighted the delicate balance in Russia–Israel relations. Whilst many international organisations and states, notably the United Nations and NATO, reacted strongly to the military operation launched by Russia, Israel refrained from openly condemning Russia at the start of the war. Israeli President Isaac Herzog merely stated that he was "saddened" by the situation in Ukraine and that "Israel supports Ukraine's territorial integrity". Foreign Minister Yair Lapid, meanwhile, made a statement at a press conference, saying, "Russia's attack on Ukraine is a major assault on the world order. Israel stands ready to assist the Ukrainian people" (*Dünyadan Rusya'ya Kınama*, 2022). Although it subsequently joined the majority of the international community in its response, it made considerable efforts to maintain its image as a neutral actor. Israel's divergence from the Western world on this issue was also evident in more concrete steps. Whilst major Western countries provided significant military support to Ukraine—and despite Ukraine's explicit request to that effect—Israel's support remained limited to humanitarian aid. Furthermore, Israel did not join the economic sanctions against Russia, alongside countries such as China, India, Iran and the United Arab Emirates (Amir, 2022: 18; *Dünyadan Rusya'ya Kınama*, 2022).

The war in Ukraine also presented an opportunity for Israel to attract the Jewish populations in both Ukraine and Russia to Israel. Indeed, the escalation of the situation in Ukraine into a full-scale invasion in 2022 initially served as a factor increasing the emigration of the Jewish populations

from Russia and Ukraine to Israel (El Mavy & Shuval, 2025). This was a result consistent with Israel's general immigration policy. On the other hand, although the focus was on Ukraine, Israel's cautious approach was primarily driven by security concerns regarding Syria. Russia's active involvement in Syria since 2015, coupled with the US's relatively passive intervention, had effectively made Israel's security dependent on Moscow. Alongside this dependence, general factors such as the pro-Russian leanings of migrants from Russia and economic considerations were forcing Israel to strike a delicate balance between not damaging its relations with Russia and preserving its ties with its Western allies. The Israeli government was striving to maintain this balance in this delicate environment and, for this reason, undertook concrete mediation initiatives, such as the proposal to hold peace talks between Russia and Ukraine in Jerusalem. These efforts aimed not only to contribute to peace but also to position Israel as a reliable and impartial international actor (Amir, 2022: 18). Freedman (2023: 508) argues that, in addition to these, two concerns were at play. The first was Moscow's warning that, should Israel send weapons to Ukraine, the Jewish Agency in Russia would be closed down and Jewish immigration to Israel would be blocked. The second was the possibility that Russia might hinder Israel's operations in Syria by supplying aircraft and air defence systems to that country. Thanks to the deconfliction mechanism established between Russia and Israel, Israel was able to carry out operations in Syria, particularly against the Iran-backed Hezbollah.

The latest incident to strain the delicate balance of bilateral relations was the Hamas attack on 7 October 2023. Following the attacks, whilst messages of solidarity with Israel came particularly from the Western world, Russia issued only a statement saying, "There is no need to reiterate that we have always called for restraint" (*Hamas-İsrail Savaşı: Dünya Liderleri Ne Dedi?*, 2023). This was entirely consistent with the general framework of Russia's Middle East policy. Subsequent statements by Russia and the Russian media's coverage of the issue followed the same pattern (*Suudi Arabistan, İran, Rusya, Çin ve Hindistan Medyası, Hamas-İsrail Savaşını Nasıl Yorumladı?*, 2023).

On 26 October, whilst Hamas representative Musa Abu Marzouq was visiting Moscow, Iranian Deputy Foreign Minister Ali Bagheri Kani also met with Russian Deputy Foreign Minister Mikhail Galuzin in Moscow on the same date (Представители ХАМАС находятся с визитом в Москве [Hamas representatives are visiting Moscow], 2023). Russia issued a statement regarding the talks, stating: "Our unwavering stance in favour of implementing the well-known decisions of the international community—including the relevant resolutions of the UN Security Council and General Assembly envisaging the establishment of a sovereign Palestinian state within the 1967 borders, with East Jerusalem as its capital, co-existing in peace and security alongside Israel—was reaffirmed." (В Москве с Представителем ХАМАС Обсудили Эвакуацию Россиян и Освобождение Заложников [Discussions Held in Moscow with a Hamas Representative on the Evacuation of Russians and the Release of Hostages], 2023). Although the statement included the phrase "coexisting with Israel in peace and security", these visits, taking place during such a sensitive period, indicated the existence of a strained situation in Russia's relations with Israel.

In the period that followed, Russia generally pursued a pro-Palestinian policy on this issue. Russia's perspective on the matter was also evident in its rhetoric during discussions and votes at the United Nations. For example, during the discussions on the draft resolution submitted by the US to the UN Security Council on 22 March 2024, the Russian representative's use of phrases such as "Israel, whose crimes are never mentioned" and "the ruthless cleansing operation in the southern Gaza Strip" were examples of this rhetoric. The phrase "Israel's inhumane operation against the Palestinians", used by the Russians in the following day's vote, took this rhetoric a step further. The fact that the Israeli representative, speaking after the vote, did not make any direct accusations against Russia can be seen as a reflection of Israel's efforts to mend relations (*Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 9584. oturum geçici tutanağı*, 2022).

In fact, Russia had used similar rhetoric years earlier, on 15 October 1994, when condemning Hamas's activities: "We are outraged by the inhumane crime committed by Islamic fanatics who killed a young Israeli soldier held hostage by the Palestinian organisation Hamas. Those responsible for this atrocity must be punished to the fullest extent of the law." Following the suicide attack carried out by Hamas in Beersheba in August 2024, the Russian Ministry of Foreign Affairs issued a statement declaring: "Moscow strongly condemns this new barbaric attack by extremists." However, Russia has never officially recognised Hamas as a terrorist organisation (Эволюция российских взглядов на Хамас [The Evolution of Russian Views on Hamas], 2006).

Another key factor in relations between Russia and Israel that should not be overlooked is the oil trade. However, it is not easy to find reliable and comprehensive data on this subject. Nevertheless, it is estimated that in the early 2020s, Russia, alongside Azerbaijan and Kazakhstan, was one of Israel's most important oil suppliers. Russia's oil is mostly transported via the same pipeline as Kazakh oil to the port of Novorossiysk on the Black Sea, and from there by tanker to Israel. Although the exact volume of this oil is unknown, it is estimated that prior to Russia's invasion of Ukrainian territory in 2022, Azerbaijan and Russia together met 70 per cent of Israel's crude oil requirements (Feiler & Lim, 2014: 26), with Russia's share alone estimated at between 15 and 30 per cent (Rettig, 2026: 8).

With the start of the invasion of Ukraine, the embargo imposed by the Western world on Russia also hindered Russia's oil exports. Although Israel initially did not wish to join this boycott, it eventually did so as a result of mounting pressure. However, as noted above, since Kazakh and Russian oil use the same pipeline, it is unclear whether Israel has actually ceased purchasing crude oil from Russia. Although the share of Kazakh oil in Israel's imports appears to have increased, in reality the origin of this oil may not be Kazakhstan (Rettig, 2026: 11).

According to a November 2025 report by Oilchange International, a total of 5,362,251 tonnes of crude oil was shipped from Russia to Israel via 55 tankers between 1 November 2023 and 1 October 2025. However, whilst only one of these tankers was listed as carrying Russian oil, the remainder were transporting Kazakh oil. When it comes to refined petroleum products, Russia accounted for approximately 45 per cent of Israel's total imports with 1,468,396 tonnes, making it the largest supplier in this sector (Behind the Barrel: An Update on the Origins of Israel's Fuel Supply, 2025).

Following the start of Israel's attacks on Gaza, Azerbaijan and Kazakhstan accounted for around 50–60 per cent of Israel's oil imports. Whilst Russia did not export crude oil, it continued to export petroleum products used to increase the yield of petrol and diesel at refineries. Russia's share of refined petroleum product imports stood at 28 per cent in 2024, ranking second behind the US (Behind the Barrel: New Insights into the Countries and Companies Behind Israel's Fuel Supply Data Analysis Background, 2024; Lee, 2023).

Table 4. Analytical Overview of Russia–Israel Relations Since 2015 (2015–2025)

The decisive event	Russia's Policy	Israel's Response and the Outcome	A Realpolitik Explanation of the Situation
Russia's intervention in Syria (September 2015)	To protect the Assad regime through direct military support	A deconfliction mechanism has been established; talks between Netanyahu and Putin have intensified	Both sides aim to maintain their operational capabilities in Syria; this is not a zero-sum game
Russia's invasion of Ukraine (February 2022)	A large-scale invasion, despite the West's tough sanctions	Israel distanced itself somewhat from the West, refrained from issuing an explicit condemnation, and did not join in the sanctions	Dependence on coordination with Syria, energy trade links (refined petroleum products) and coordination with Syria have effectively stabilised the relationship
The Hamas attack (7 October 2023) and the Gaza War	Pro-Palestinian rhetoric; language criticising Israel in UN votes; the hosting of Hamas and Iranian officials in Moscow	It refrained from directly targeting Russia in UN votes; Moscow's dominance in the oil sector continued	
The collapse of the Assad regime (December 2024)	A significant weakening of Russia's military presence and influence in Syria	The coordination mechanism established via Syria has become uncertain; the search for a new balance has become imperative	Whilst the decline in Russia's regional influence has given Israel greater freedom of manoeuvre, it has undermined Moscow's bargaining power

When considering Russia–Israel relations as a whole over the period 2015–2025, it can be concluded that this was a period in which cooperation and competition were intertwined, and in which a multifaceted network of relations became most evident.

Discussion and Conclusion

A review of the history of Russia's relations with Israel reveals that two distinct policies have prevailed. In the first period, up until the collapse of the USSR, relations were conducted on an ideological basis, reflecting the bipolar structure of the era. In the post-Soviet period, however, relations with Israel have evolved into a realpolitik approach centred on national interests.

On the Soviet side, during the establishment of the State of Israel, there was an expectation that the newly formed state would possess an anti-imperialist character in opposition to British hegemony. The Russians viewed the Zionist Jews there as a progressive and anti-imperialist force, in contrast to the feudal and reactionary Arab regimes, which they regarded as puppets of British imperialism. Similarly, the existence of the Histadrut—a significant workers' organisation—and the kibbutzim, which were likened to Soviet-style kolkhozes, gave rise to the hope that Israel might become an ally of the socialist bloc. However, once it became clear that the State of Israel was a pro-Western state, the USSR also began to establish political relations with the country in line with the ideological stance of the era.

In the post-Soviet era, however, the ideological approach gave way to a realpolitik approach centred on interests. This transformation should be interpreted as the product of an objective necessity rather than a theoretical choice: economic contraction, military weakening and structural changes in the international system left Russia with no option but to abandon its ideological stance. During this period, Russia pursued a general policy of balance between the Arab states and Israel;

although it experienced occasional problems with both sides, no serious rupture occurred. Russia's ability to simultaneously maintain its strategic partnership with Iran, its relations with the Arab world and its security coordination with Israel is the most striking evidence of the adaptability that *realpolitik* affords its actors.

The concept of *realpolitik*, upon which this study is based, provides the explanatory framework for this transformation in Russia's policy towards Israel. Whilst maintaining security coordination with Israel at the highest level, Russia is also able to sustain its strategic partnerships with Israel's regional rivals, namely Iran and Syria (during the Assad era). This capacity for simultaneous dialogue demonstrates that Russian foreign policy has now been stripped of ideological sentimentality and is focused on rational interests. Rather than viewing the contradictions between regional actors as obstacles, Moscow is expanding its room for manoeuvre by assuming the indispensable role of mediator amidst these contradictions.

In fact, there are historical and social factors that facilitate Russia's establishment of close relations with Israel. A shared historical narrative built upon anti-Nazi sentiment—a legacy of the Second World War—and the population of over one and a half million people of Russian origin living in Israel enable the forging of strong ties between the two societies. However, whilst Russia views these elements as a useful soft power tool in its relations with Israel, it also pursues a policy of general balance by not neglecting the countries in the region that stand opposed to Israel. The Middle East is a highly dynamic region. Developments in this region affect both regional and global power balances. The massacres carried out by Israel in Gaza following 7 October, the overthrow of the Assad regime in Syria, and the war that began with the US and Israeli attacks on Iran on 28 February are reshaping power relations in the region. These developments will also pose a major test for Russia-Israel relations, which are said to have evolved from an ideological foundation to a *realpolitik* approach. In particular, the attacks against Iran will reveal whether Russia can continue to pursue its policy of maintaining a balance of power in the region.

www.turkishstudies.net/economy

Turkish Studies - Economics, Finance, Politics

eISSN: 2667-5625

ANKARA SCIENCE
UNIVERSITY

Rusya'nın İsrail Politikasında Paradigma Değişimi: İdeolojiden Realpolitığe Dönüşüm

Giriş

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte uluslararası sistemde yaşanan dönüşüm, devletler arasındaki güç dengelerini yeniden şekillendirmiş ve geleneksel ittifak ilişkilerini derin biçimde etkilemiştir (Huntington, 2015: 173). Bu dönüşümün dikkat çekici örneklerinden biri, tarihsel olarak karşıt bloklarda yer alan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) / Rusya ile İsrail arasındaki ilişkilerde gözlenmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından, bir Yahudi devletinin kurulmasını açık bir şekilde destekleyen ve 1948'de İsrail'in kuruluşunu ilk tanıyan ülkelerden biri olan SSCB'nin (Livne, 2013: 59), uzun zaman geçmeden bu devlete karşı sert bir tutum benimsemesi, iki ülke arasındaki ilişkilerin karmaşık doğasını erken dönemde ortaya koymuştur. Bu sert tutumun temel sebebi iki devletin iç etkenlerinden ziyade Soğuk Savaş döneminde ABD-İsrail ilişkilerindeki yakınlıktır (Çalışkan, 2020: 697). Soğuk Savaş sonrası dönemde her ne kadar ABD-İsrail yakınlığı devam etse de Rusya-İsrail ilişkilerindeki ideolojik tutum, yerini pragmatik bir anlayışa ve çok boyutlu bir denge politikasına bırakmıştır.²

Rusya, SSCB sonrası dönemde yaşadığı ekonomik, askeri ve demografik küçülmeye rağmen, dış politikasında güvenlik faktörünü ön plana çıkarmış ve Bağımsız Devletler Topluluğu, Şanghay İşbirliği Örgütü ve Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü gibi bölgesel iş birliği mekanizmalarını bu stratejinin bir parçası olarak kullanmıştır (Demirel, 2019). 2000'li yılların başından itibaren, uluslararası ilişkilerde yaşanan gelişmeler Rusya'nın dış politika anlayışında ve uygulamalarında önemli değişikliklere yol açmıştır. Bu bağlamda, Vladimir Putin'in 2000 yılında Rusya Federasyonu Devlet Başkanı olarak göreve başlaması, Rus dış politikasında yeni bir dönemin başlangıcı olmuş, Rusya uluslararası sistemde SSCB'nin mirasını üstlenen etkin bir aktör olma arzusunu yansıtan bir politik çizgi izlemeye başlamıştır.

Rusya-İsrail ilişkilerinin gelişimi, yalnızca ikili diplomatik ilişkilerle sınırlı değildir. İkili ilişkiler aynı zamanda bölgesel güç rekabeti (Bijan, 2020), etno-dinsel faktörler, diaspora politikaları (Livne, 2013) ve enerji-güvenlik denkleminde değişen öncelikler üzerinden okunmalıdır. Moskova açısından İsrail, Orta Doğu'da Batı ile doğrudan çatışmadan etki alanı inşa edebilmeyi sağlayacak stratejik bir ortaktır (Güneylioğlu, 2023). Diğer taraftan Rusya 2000'li yılların başından itibaren ABD ve İsrail'in bölgedeki gücünü sınırlayacak şekilde ABD ve İsrail karşıtı gruplarla yakınlaşma siyaseti izlemektedir. Bu yaklaşımın temelinde Batı ile doğrudan çatışmadan kaçınma arzusu yatmaktadır. Ayrıca Rusya, İran ile yakın iş birliği sürdürmesine rağmen, İsrail'le ilişkilerini de

² İsrail, Filistin ve Gazze hakkında oldukça kabarıklık bir literatür mevcuttur. Bir kısmı için bk. Erdem, 2025; Ağdemir, 2015a, 2015b; Altınsoy, 2025; Bahar, 2024; Baş, 2019; Batmaz, 2008; Canak, 2015; Çol, 2025; Daşdemir, 2017; Demir, 2011, 2025; Demircan & Bircan, 2025; Doğanay, 2015; Erkan, 2017; Erkmen, 2020; Gündül, 2018; Günaydın, 2015; Güngör, 2019; Güven, 2018; Güzel, 2020; Has, 2015; İnce, 2018; Kashiem, 2020; Kaş, 2025; Kavut, 2025; Kayhan, 2018; Kızılboğa Özasan, 2015; Kızılşeker, 2024; Koç, 2025; Koyuncu, 2015; Köroğlu, 2018; Kurt, 2016; Kurt & Akgedik, 2024; Şahin, 2021.

koparmamakta ve dış politika, enerji ve savunma sanayi gibi alanlarda iş birliğini devam ettirmektedir (Güneylioğlu, 2023).

İsrail için Rusya, özellikle Suriye krizi, İran tehdidi ve Ukrayna savaşı bağlamlarında “alan paylaşımı” yapılması gereken bir aktördür. Suriye iç savaşında Rusya’nın askeri varlığı İsrail’in güvenlik çıkarları açısından özel bir öneme sahiptir. Ayrıca İsrail, Suriye’deki iç savaş döneminde İran ve Hizbullah’ın Suriye’deki etkileri nedeniyle Rusya ile ilişkilerini genişletmek zorunda kalmıştır (Bijan, 2020: 91).

Bu çalışmanın temel amacı, Sovyetler Birliği’nin dağılmasının ardından Rusya Federasyonu’nun İsrail politikasında meydana gelen yapısal ve pragmatik dönüşümü analiz etmektir. Çalışma, Moskova’nın ikili ilişkilerde Soğuk Savaş dönemindeki ideolojik kamplaşma modelini terk ederek, ulusal çıkarları ve bölgesel dengeleri önceleyen realpolitik ekseni, pragmatik bir diplomasiye nasıl geçiş yaptığını ortaya koymayı hedeflemektedir.

Rusya’nın aynı anda hem İsrail ile güvenlik koordinasyonu sağlayabilmesi hem de bölgede İsrail ile çatışan taraflarla stratejik ilişkilerini sürdürebilmesi, uluslararası ilişkiler literatürü açısından incelenmesi gereken özgün bir diplomatik esneklik örneği teşkil etmektedir. Bu çalışma, söz konusu karmaşık ilişkileri realpolitik bir anlayışla açıklamaya çalışmaktadır.

Türkçe kaynaklarda geniş bir literatür taraması yapıldığında Rusya – İsrail ilişkilerini ele alan birçok çalışma bulunduğu görülmektedir. Ancak Rusya-İsrail ilişkileri literatürde genellikle Suriye İç Savaşı veya askeri iş birliği gibi dönemsel krizler üzerinden ele alınmaktadır. Bu çalışmanın özgünlüğü, ilişkileri Soğuk Savaş’tan günümüze uzanan geniş bir tarihsel perspektifte, ideolojiden realpolitığa geçiş üzerinden teorik bir zeminde ele alıyor olmasıdır. Özellikle İsrail’deki Rus kökenli nüfus ve ortak tarih bilinci (Nazi karşıtlığı) gibi yumuşak güç unsurlarının, sert güç odaklı realpolitik bir dış politika ile nasıl harmanlandığını analiz etmesi çalışmayı literatürdeki benzerlerinden ayırmaktadır.

Çalışma, Sovyetler Birliği-İsrail ilişkilerini tarihsel bir arka plan sunmak amacıyla kısaca ele almakla birlikte, esas olarak 1991 sonrası Post-Sovyet dönemine odaklanmaktadır. Rusya’nın İsrail ile olan diplomatik, toplumsal ve güvenlik temelli ilişkileri; bölgesel aktörlerle kurulan stratejik dengeler ve realpolitik kavramsal çerçeve çalışmanın sınırlarını oluşturmaktadır.

Nitel araştırma yöntemi ile kapsamlı bir literatür taramasına dayanan çalışmada, akademik yayınlar ve güncel dış politika verileri ikincil veri analizi yoluyla incelenmiştir. İlişkilerin dönüşümü, realizm kuramının uygulama yönünü yansıtan realpolitik perspektif kullanılarak açıklayıcı ve analitik bir yaklaşımla değerlendirilmiştir.

Çalışma temel iki hipotez üzerine kurulmuştur. Birincisine göre Rusya Federasyonu, Sovyetler Birliği’nin aksine İsrail ile ilişkilerini ideolojik karşıtlıklar üzerinden değil, pragmatik ve rasyonel çıkarlar üzerinden kurgulamaktadır. İkincisine göre ise Rusya’nın İsrail ile kurduğu güvenlik ilişkisi, Moskova’nın Arap dünyası ve bölgesel rakiplerle yürüttüğü stratejik ortaklıklara engel teşkil etmemekte; aksine bir "denge politikası" aracı olarak kullanılmaktadır.

Kavramsal Çerçeve: Realpolitik Dış Politika

Realpolitik, kelime anlamı itibarıyla “gerçekçi politika” veya “pragmatik siyaset” olarak çevrilebilir. Kavram, devletlerin dış politikada ideallerden ziyade güç dengesi, ulusal çıkarlar ve mevcut koşullar doğrultusunda hareket etmesini ifade eder. Bu yaklaşım, devletlerin hedeflerine ulaşmak için esnek ve pragmatik stratejiler geliştirmesine atıfta bulunan, ulusal çıkarların ön planda tutulduğu, pratikliğin esas alındığı bir politika çerçevesi sunar (Mohammed, 2023).

Realpolitik bir terim olarak ilk kez 19. yüzyılda Alman düşünür Ludwig von Rochau tarafından kullanılmış olsa da realpolitik uygulamaların kökenleri antik döneme kadar gider (Sancak, 2025). Klasik realizmin antik dünyadaki üç büyük kurucusu (Sun Tzu, Thucydides, Titus Livius) ve

Rönesans sonrası Avrupa'daki üç büyük teorisyeni (Machiavelli, Hobbes, Richelieu) yazdıkları eserlerle realpolitik uygulamaların da ilk yönlendiricileri olarak kabul edilebilir (Castro, 2015).

Realpolitik terimini literatüre kazandıran Rochau'nun çalışmaları, Prusya ve Avusturya örneklerinde olduğu gibi, güç dengesinin korunması ve ulusal çıkarların öncelenmesi gerektiğini savunur. Andrey Vladimirovich Shabaga'nın makalesinde de vurgulandığı üzere, Rochau'nun Realpolitik anlayışı, daha sonra Hans Morgenthau ve Henry Kissinger gibi realist düşünürler tarafından geliştirilmiş ve modern uluslararası ilişkiler teorisinin temel taşlarından biri haline gelmiştir (İllağara, 2015: 29).

Realizm ve realpolitik kavramları zaman zaman birbirinin yerine kullanılsa da aralarında benzerliklerin yanı sıra teorik ve pratik farklar bulunmaktadır. Shabaga'nın çalışmasında realizmin teorik temelleri ile realpolitikğin pratik yönleri arasındaki ayrım açıkça ortaya konmaktadır. Shabaga'ya göre, realizm bir teori olarak devletlerin davranışlarını açıklamaya çalışırken; realpolitik ise bu davranışların nasıl şekilleneceğine dair pratik öneriler sunar. Bu bağlamda, bir uluslararası ilişkiler teorisi olan realizmin, bu teorisinin uygulama süreci olan realpolitikle tamamlandığı söylenebilir. Özellikle Prusya ve Avusturya örneklerinde görüldüğü gibi, realpolitik zayıf olan aktörlere bile mevcut koşullara uyum sağlayarak en iyi sonucu elde etme imkânı tanır (İllağara, 2015). Benzer bir açıklama sunan Mohammed de realpolitikğin en önemli özelliğinin esneklik ve uyarlanabilirlik olduğunu; bu sayede devletlerin değişen koşullara hızla adapte olabildiğini ileri sürer (Mohammed, 2023).

Farklı tanımlamaların bir sentezi yapıldığında realpolitik, devletin korunması ve ulusal çıkarların önceliği üzerine kurulu, gücün temel araç olarak kullanıldığı pragmatik bir dış politika yaklaşımı olarak görülebilir. Bu yaklaşımda normatiflik bağlayıcı kabul edilmez; bunun yerine mevcut şartların gerçekçi değerlendirilmesi esas alınır. Realpolitik kimileri tarafından ahlaksız, “güçlünün haklı olduğu” ve zayıfı ezmeye dayalı bir yaklaşım olmakla eleştirilse de onun savunucuları uluslararası politikanın tehlikeli doğası nedeniyle devletlerin öncelikle kendi çıkarlarını gözetmek zorunda olduğunu ve bu zorunluluğun ahlaki kaygılarla sınırlanamayacağını savunurlar. Kısaca realpolitik, ideolojik ya da ahlaki değerlere fazla önem vermeyen, pragmatizme dayalı bir politika olarak tanımlanabilir (Sancak, 2025).

Realpolitik günümüzde de uluslararası ilişkilerde etkisini sürdürmektedir. Farklı büyüklükte, farklı coğrafyalardan pek çok ülkenin dış politikasında realpolitik ilkeler hâkimdir (Mohammed, 2023). Realpolitikğin çağdaş uygulamalarında devletler yalnızca askeri güç değil; ekonomik kapasite, diplomatik yetenekler ve toplumsal kaynakları da dikkate almaktadır (İllağara, 2015). Bu durum, modern anlamda realpolitikğin çok boyutlu bir güç anlayışına dayandığını göstermektedir.

Başlangıçtan Bugüne Rusya-İsrail İlişkileri

İsrail'in kuruluş dönemine uzanan Rusya-İsrail ilişkileri günümüze kadar geçen seksen yıla yakın zaman diliminde uluslararası sistemin dönüşümüyle paralel biçimde evrim geçirmiştir. Bu ilişkiler, dönemsel olarak ideolojik karşıtlık ve pragmatik yaklaşım ekseninde dalgalanmış; Soğuk Savaş dönemindeki kutuplaşma ortamından çok kutuplu sistemin esnek denge arayışına kadar uzanan karmaşık bir seyir izlemiştir.

Sovyet Dönemi: Tanıma, Uzaklaşma ve İdeolojik Kopuş

İkinci Dünya Savaşı sona yaklaşırken savaş sonrasında yeni bir dünya düzeninin kurulması Müttefik Devletler arasındaki görüşmelerin en önemli başlığıydı. Bu bağlamda Orta Doğu'da yeni bir siyasi yapı şekillenirken SSCB ya milliyetçi Arap ulusal hareketlerini ya da Filistin'de bir Yahudi devleti kurmayı amaçlayan Siyonizm'i destekleyecekti. Ancak savaş sona erdiğinde bile SSCB'nin Filistin politikası netleşmemişti ve hâlâ bekle-gör politikası takip ediliyordu (Rucker, n.d.).

SSCB, İsrail Devleti'nin ilanına kadar geçen sürede ABD ve Britanya tarafında getirilen çözüm önerilerine her zaman şüpheyle yaklaştı ve çözümün BM vasıtası ile olması tezini savundu. İlk kez Mart 1947'de "SSCB'nin Filistin'de bir Yahudi devletinin kurulmasını değil, orada yaşayan halkların eşit ulusal ve demokratik haklardan yararlanmasını sağlayan tek bir bağımsız demokratik Filistin'in kurulmasını öngördüğü" açıklandı. Ancak kısa bir süre sonra, 28 Nisan 1947'de SSCB'nin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ndeki daimî temsilcisi ve Dışişleri Bakan Yardımcısı Andrey Gromiko'nun BM Genel Kurulu'nun Özel Oturumu'nda yaptığı konuşma SSCB'nin politikasında ciddi bir kırılmayı ortaya koydu. SSCB artık Filistin'de iki uluslu bir devletin kurulmasını ancak Yahudi-Arap anlaşmazlığı sebebiyle ilk çözümün uygulanamaz olması durumunda Filistin'in bölünmesini öneriyordu (Rucker, n.d.: 16-17).

Yıl sonuna doğru SSCB artık Filistin'in bölünmesi fikrinin ve Siyonist tezlerin bir savunucusu haline gelmişti. BM Genel Kurulu'nda 29 Kasım 1947'de Filistin'in bölünerek hem bir Yahudi Devleti hem de bir Arap Devleti kurulmasını öneren 181 sayılı karar oylandı. SSCB planı desteklemekle kalmadı, Beyaz Rusya, Ukrayna, Polonya ve Çekoslovakya'nın da evet oyu kullanmasını sağladı. Bu sayede karar 33 lehte, 13 aleyhte ve 10 çekimser oyla kabul edildi. Soğuk Savaş'ın tırmandığı bir dönemde ABD önderliğindeki Batı dünyası ile SSCB önderliğindeki Doğu Bloku Siyonist projenin kabul edilmesinde, "geçici olarak çıkarlarının örtüşmesi sayesinde" uzlaşmıştı (Rucker, n.d.: 19-20).

Kuruluş sürecinde SSCB'nin İsrail'e verdiği desteği dönemin iki kutuplu yapısı ve İsrail'in iç dinamikleri üzerinden okumak mümkündür. Filistin toprakları emperyalist İngiltere'nin kontrolü altında bulunuyordu ve bu bağlamda İsrail devletinin kurulması Sovyet bakış açısına göre antiemperyalist bir karakter taşıyordu. İsrail'in kurulması bölgedeki İngiliz etkisini zayıflatacağı için sıfır toplamli oyun mantığı içerisinde iki kutuplu bir yapıda Batı Bloğunun kaybı Doğu Bloğunun kazancı anlamına geliyordu (Golan, 1990: 36-42).

Öte yandan kuruluş sürecinde Histadrut gibi etkili işçi örgütlenmelerinin varlığı, kolektif üretim ve yaşam biçimlerini temsil eden Kibbutzlar, SSCB tarafından sosyalist pratiklere yakın yapılar olarak yorumlanmıştır. Bu bağlamda kurulacak devletin sosyalist bloğa yakın bir pozisyon alabileceği düşünülmüştür. İç ve dış faktörlerin birleşimi, SSCB'nin İsrail'i kuruluş sürecinde ideolojik gerekçelerle destekleme kararında belirleyici olmuştur (Golan, 1990: 36-42).

Günümüzde, 14 Mayıs 1948'de İsrail Devleti'nin kuruluşu ilan edildiğinde bu devleti ilk tanıyanın ABD olduğu yaygın bir inanış olsa da bu tanıma de facto idi. İsrail Devleti'ni de jure tanıyan ilk devlet ise 18 Mayıs'ta dönemin diğer süper gücü SSCB olmuştur. Birkaç ay sonra Tel Aviv ve Moskova arasında karşılıklı olarak elçilikler açıldı. SSCB'nin Tel Aviv Elçiliği 10 Ağustos 1948'de, İsrail'in Moskova'daki elçiliği 6 Eylül 1948'de açıldı (Govrin, 1998). SSCB İsrail'i tanıyarak verdiği diplomatik desteği sahada da diğer Doğu Bloku ülkeleri üzerinden yaptığı silah satışı ile desteklemişti. İsrail'in ilk BM büyükelçisi Abba Eban'a göre, SSCB'nin bu desteği olmasaydı İsrail "ne diplomatik ne de askeri olarak" başarılı olabilirdi (Kramer, 2017). Bailey'e (2014: 6) göre de Sovyet desteği olmaksızın İsrail'in kurulması mümkün olamazdı.

SSCB'nin İsrail Devleti'ne yönelik politikası kuruluş sonrasında hızlı bir değişim gösterdi. İsrail'in ümit edildiği gibi sosyalist değerlere yakın olmayacağı, yönünün Batı'ya dönük olduğu kısa sürede ortaya çıktı. Bu durum SSCB – İsrail ilişkilerinde önemli bir kırılma sebebi oldu (Livne, 2021). Govrin'e (1998: 6-7) göre SSCB başından beri Siyonizm'e düşmandı ancak İngilizleri Filistin'den çıkarmak için İsrail'in kuruluşuna destek vermişti. İsrail'in Batı yanlısı tutumunun ve SSCB'deki Yahudilere karşı olan ilgisinin ortaya çıkması ile verdiği geçici desteği geri çekti.

İlişkilerdeki ilk pürüzler 1950'de ortaya çıkmaya başladı. İsrail Başbakanı David Ben Gurion bir toplantıda SSCB'deki Yahudilerin bazı kültürel haklardan yoksun olduğunu ve İsrail'e göçmelerine izin verilmediğini eleştirel bir dille ifade etti. Aslında bu henüz başlangıçtı. İsrail, 3 Temmuz 1950'de Kuzey Kore'nin Güney Kore'ye yönelik saldırısını kınadı. Kore'deki savaş iki

devlet arasında ideolojik ayrımı derinleştirdi. Ticari bazı olumlu gelişmelerin yaşandığı bu dönemde, sonradan suçsuz olduklarına hükmedilecek olan, bir grup Yahudi doktorun Stalin'i zehirlemeye çalıştıkları iddiası ile yargılanmaları ilişkilerde yeni bir gerilim noktası oldu. İsrail Dışişleri Bakanı Sharett Knesset'te yaptığı konuşmada SSCB'yi "resmi olarak Yahudilere karşı kötü niyetli nefret politikası benimsemekle" suçladı. 9 Şubat 1953'te Tel Aviv'deki Sovyet Elçiliğine üç çalışanın yaralanmasına sebep olan bir bomba atıldı. İsrail yönetimi olaydan üzüntü duyduğunu belirtip suçluları yakalayıp mahkemeye çıkaracağı sözünü verdi ama 13 Şubat 1953'te SSCB, İsrail hükümetine İsrail ile diplomatik ilişkilerini kesme kararını bildirdi (Govrin, 1998: XXX-XXXV). Ancak kısa bir süre sonra Stalin'in ölümü SSCB iç politikasında olduğu gibi dış politikasında da değişiklikleri beraberinde getirdi. Başbakan Malenkov'un "SSCB'nin 'tüm ülkelerle' barışı güçlendirmeye ve tüm ülkelerin haklarına saygı göstermeye hazır olduğunu vurgulaması ve 'Soğuk Savaş' atmosferinden uzaklaşmak istediğini belirtmesi" SSCB – İsrail ilişkilerine de olumlu yansıdı. SSCB, içlerinde "İsrail'in SSCB'ye karşı askeri ittifak veya anlaşma yapmaması" taahhüdünün olduğu bir dizi talebin İsrail tarafından kabul edilmesi üzerine diplomatik ilişkileri yeniden kurma kararı aldı ve Aralık 1953'te karşılıklı elçiler atandı (Govrin, 1998: 28-31).

İlişkilerdeki yumuşama uzun sürmedi. Soğuk Savaş boyunca SSCB'nin Orta Doğu politikası belirgin bir ideolojik yönelime sahip olmuştur. SSCB, Arap sosyalizmini ve anti-emperyalist hareketleri destekleyerek, bölgedeki Batı etkisine karşı ideolojik bir hat oluşturmaya çalışmıştır (Bekcan, 2019). Bunun bir yansıması olarak 1956 Süveyş Krizi'nde SSCB'nin Mısır'ın yanında yer alması, buna karşın İsrail'in Batılı emperyalistler, Fransa ve İngiltere ile birlikte hareket etmesi sonraki dönemlerde de devam edecek bir taraf seçiminin sonucuydu.

1967'deki Arap – İsrail Savaşı'nda (Altı Gün Savaşı) da aynı aktörler aynı tarafta yer aldılar. 10 Haziran 1967'de SSCB, İsrail'in Suriye'ye yönelik saldırılarını protesto etmek için diplomatik ilişkileri yeniden kesti (Klinghoffer, 1990). Erenler (2013), "Moskova'nın anti-emperyalist, milliyetçi, yarı-sosyalist Arap rejimlerinin mevcudiyetinden faydalanma çabaları, bölgedeki nüfuzunu pekiştirdi. Arap-İsrail çatışmasına müdahil olmaktan kaçınan temkinli Sovyet politikası, Altı Gün Savaşı ile sona erdi" değerlendirmesinde bulunsa da İsrail'in kuruluş döneminde sağladığı silah desteği dikkate alındığında SSCB bu çatışmaya daha başından dahil olmuştur. Ancak bir farkla ki İsrail'e verilen destek kuruluş aşamasıyla sınırlı kalmış ve SSCB sonraki çatışmalarda Batı nüfuzuna karşı durmak için emperyalizmin bölgedeki temsilcisi olarak gördüğü İsrail'e karşı Arap devletlerini desteklemişti (Ermishina, 2020).

Özellikle 1970'li yıllarda Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) ile kurulan yakın ilişkiler SSCB'nin ideolojik tutumunu daha da derinleştirmiştir. 1973 savaşıdan sonra SSCB'nin Orta Doğu'da yeni müttefikler araması ile FKÖ'nün bu bölgede yeni aktör olarak rolünün güçlenmesi çakışmış, Moskova, FKÖ'yü bir ulusal kurtuluş hareketi olarak kabul etmiş ve katı bir İsrail karşıtı tutum sergilemiştir (Nosenko et al., 2017: 15,17). Herf (2014: 129) bu katı tutumu SSCB ve müttefiklerinin 1960'ların ortalarından 1980'lerin ortalarına kadar İsrail'e karşı adeta ilan edilmemiş bir savaş yürüttüğü şeklinde değerlendirmiştir.

SSCB'de Gorbacov'un iktidarı ile yeniden yapılanma süreci başladı. Bu dönemde önceki dönemlerdeki ideolojiyi bir çatışma aracı olarak gören anlayış yerini pragmatik iş birliği fikrine bırakmaya başladı. Bunun bir yansıması olarak iki ülkenin Fransa'daki büyükelçileri arasında Temmuz 1985'te başlayan gizli görüşmelerle SSCB – İsrail ilişkilerinin normalleşmesi için önemli adımlar atıldı. Görüşmeler kamuya açık olarak ve daha üst makamlar düzeyinde devam etti. 1987'de karşılıklı konsolosluklar açılırken Ekim 1991'de diplomatik ilişkiler yeniden kuruldu. Kültürel ve ekonomik ilişkiler gelişti ayrıca SSCB sınırları içinde yaşayan Yahudilerin İsrail'e göçmesine izin verildi (Kazan, 2004: 205-206).

Tablo 1: SSCB Döneminde Rusya-İsrail İlişkilerinin Analitik Tablosu (1947-1991)

Dönem	Temel Yönelim	Kritik Gelişmeler	İdeolojik Çerçeve	Realpolitik Unsur
1947-1953	Pragmatik destek ve tanıma	De jure tanıma, silah desteği	Antiempyalizm, Batı etkisini kırmak	İngiliz nüfuzuna karşı stratejik konumlanma
1953-1967	İdeolojik kopuş	1953 kopuş, 1956 Süveyş Krizi'nde Mısır'dan yana olma, 1967 Savaşı'nda kopuş	İsrail'i Batı yanlısı ve emperyalizmin aracı kabul etme	Arap rejimleri üzerinden Orta Doğu'da nüfuz arayışı
1967-1985	Katı İsrail karşıtlığı	FKÖ ile ortaklık (1970'ler), Yom Kippur Savaşı'nda Araplara destek olma	FKÖ'nün mücadelesini meşru ve Siyonizm'i ırkçılık kabul etme	Arap dünyasını etki alanında tutma çabası
1985-1991	Normalleşme başlangıcı (Glasnost/Perest roika)	Gizli görüşmeler (1985), konsolosluklar (1987), diplomatik yeniden tesis (Ekim 1991)	İdeolojik katılığın yumuşaması, çok yönlü dış politika arayışı	Batı ile ilişkileri normalleştirme stratejisi

Tablo 1'de görüldüğü üzere, SSCB'nin İsrail politikası dönem boyunca tutarsız bir görünüm sergilememiş; aksine iki farklı ideolojik gerekçenin peş peşe devreye girmesiyle sistematik bir dönüşüm izlemiştir. 1947-1953 döneminde antiempyalist çerçeve İsrail'in desteklenmesine zemin hazırlarken, İsrail'in Batı ittifakına yönelmesi sonrasında bu çerçeve tersine işleyerek sert bir karşıtlığa dönüşmüştür. 1967'den 1985'e uzanan dönemde ise ideolojik katılık zirveye ulaşmış; FKÖ ile ortaklık ve Arap devletlerine verilen destek, Herf'in (2014: 129) "ilan edilmemiş savaş" metaforuyla tanımladığı bir çatışma ortamı üretmiştir. Glasnost-Perestroika dönemi bu katılığın çözülme başlangıcını simgelemektedir.

Post-Sovyet Normalleşme Dönemi (1991-1999)

1991'de Sovyetler Birliği'nin dağılması ile İki Kutuplu uluslararası sistem ortadan kalktı ve iki süper güçten biri olan SSCB'nin halefi Rusya Federasyonu oldu. SSCB sonrası dönemin özellikle ilk yıllarında Rus dış politikası klasik yönelimlerinden oldukça farklı bir yol izledi. Boris Yeltsin'in Devlet Başkanı olduğu bu dönemde Rusya, Batı dünyası ile birçok alanda uyumlu bir dış politika izlemeye başladı. Dönemin dış politika anlayışı ideolojik yönelimlerden uzak, genel olarak pragmatik ve özellikle ekonomik çıkar odaklıydı. Ancak Batı dünyası ile bu bahar havası bir yıl kadar sürdü ve 1992 yılı aralık ayında Viktor Chernomyrdin'in Başbakan olarak atanmasıyla Rusya gittikçe daha sağ/milliyetçi bir politika izlemeye başladı. İçerideki istikrarsızlıktan kurtulmaya çalışan Rusya, dış politikasında önceliği eski SSCB coğrafyasına atıfta bulunan "yakın çevre"ye ve onunla ilgili olarak, etnik Rusların yaşadığı yerler olan "Rus dünyası"na verdi (Wittke, 2018). 1994 yılı başlarında Dışişleri Bakanı Andrey Kozyrev'in Rusya'nın eski Sovyet cumhuriyetlerindeki "özel çıkarlarından" söz etmesi Rusya'nın dış politikasının ideolojik eğilimlerinden uzaklaşmaya ve yeni bir realpolitik yöneline işaret ediyordu.

Rusya için Orta Doğu ve buna bağlı olarak Arap - İsrail çatışması SSCB dönemindeki önemini kısmen kaybetti. Moskova artık eski gücünden uzaktı ve dış politika önceliğini başta eski SSCB üyesi ülkeler olmak üzere yakın çevreye veriyordu. Bu ortamda İsrail artık kendisine karşı anti-empyalist bir Arap birliği kurulması gereken, emperyalizmin "kilit taşı" bir devlet olarak görülüyordu. Hatta İsrail artık Rusya'nın özellikle iyi ilişkiler kurmaya çalıştığı bir devlettir. İsrail Dışişleri Bakanı Şimon Peres ve Rusya Dışişleri Bakanı Andrey Kozırev'in iki ülke arasında siyasi, hukuki, ekonomik ve kültürel alanlarda iş birliğinin artırılması da dahil olmak üzere ilişkilerinin geliştirilmesini öngören bir mutabakat zaptı imzalaması bu politika anlayışının somut bir yansıması oldu.

İlişkilerdeki yakınlaşma, Rusya'nın İsrail politikasında ideolojik bagajlarından arınarak, tamamen pragmatik ve rasyonel çıkar odaklı bir realpolitik düzleme geçiş yapmasıyla mümkün oldu. Rusya tarafından bakıldığında İsrail, Orta Doğu'daki Türkiye'den sonraki en önemli ticari ortaktı. SSCB kökenli yaklaşık 750 bin İsrailli iki ülke arasında köprü konumundaydı. Bunlara ek olarak ABD ile ilişkilerin geliştiği bu dönemde İsrail, Rusya için ABD bağlantısı demekti.

İyi ilişkiler kurmak İsrail'in de çıkarıydı. İsrail için Rusya'dan göçecek Yahudiler önemli bir nüfus kaynağıydı. Üstelik bu göçmenler arasında önemli sayıda bilim insanı ve mühendis vardı. Dış ticaret, İsrail için de ilişkileri sıcak tutmak için iyi bir sebepti. Diğer sebepler ise İsrail'in güvenliğiyle ilgiliydi. İsrail, çevresindeki düşmanlarının Rusya'dan, nükleer olanlar da dahil olmak üzere silah temin etmesinin önüne geçmeyi ve Suriye gibi İsrail'le anlaşmaya yanaşmayan devletler üzerinde Rusya'nın anlaşma baskısı yapmasını umuyordu (Freedman, 1998: 142).

Yeltsin liderliğindeki Rusya, 1990'ların ortalarında ABD'nin öncülüğünde yürütülen Arap-İsrail barış sürecinde daha aktif görünerek hem uluslararası saygınlığını artırmak hem de Rusya'nın dış politikasını Batı'ya endeksli olmakla eleştiren iç muhalefeti yatıştırmak istedi. Şubat 1994'te aşırı solcu bir Yahudi'nin İbrahim Camii'nde yaptığı katliamdan sonra, Moskova FKÖ ve İsrail liderleriyle temas kurarak barış görüşmelerinin yeniden başlamasını önerdi. Yeltsin böylelikle Rusya'nın dünya siyasetinde hâlâ önemli bir güç olduğunu göstermek istiyordu (Freedman, 1998).

Ertesi yıl karşılıklı üst düzey ziyaretlerle iki ülke arasında diplomatik ve askeri iş birliği yoğunlaştı, ticaret arttı. Rusya'nın İran'a nükleer reaktör satma kararı bir pürüz olduysa da ilişkiler kopmadı. Ancak 1995 sonunda yapılan seçimlerde komünistlerin yükselmesi Yeltsin'i daha muhafazakâr bir çizgiye kaydırды. İçerideki bu politik yönelime uygun olarak Dışişleri Bakanlığına, Yahudi asıllı olmasına rağmen, Arap-İsrail ilişkilerinde daha Arap yanlısı olarak bilinen Yevgeny Primakov getirildi. Şubat 1996'da bir Rus diplomatın casusluk suçlamasıyla sınır dışı edilmesini nisan ayında Yahudi Ajansı'nın gizli faaliyetler yürüttüğü iddiasıyla akreditasyonunun iptal edilmesi takip etti. Yahudi Ajansı, Rusya Yahudilerinin İsrail'e göçünü organize eden bir kuruluş olması münasebetiyle İsrail için oldukça önemliydi. Aynı dönemde İsrail'in Lübnan'da başlattığı "Gazap Üzümleri Operasyonu" Rusya tarafından sert biçimde kınandı. Primakov'un başarısız girişiminin ardından ABD'nin Rusya'yı devre dışı bırakarak ateşkesi sağlaması Rusya'nın bölgede nüfuz kaybetmesine sebep oldu. Oldukça sorunlu görülen ikili ilişkilerin temmuz ayında yapılan seçimlerden sonra düzelmeye başlaması, Rusya tarafından o zamana kadar atılan olumsuz adımların iç politik kaygıların sonucu olduğunu düşündürmekteydi (Freedman, 1998: 158-163).

Yeltsin'in zaferle çıktığı 1996 seçimi sonrasında yaz aylarında Moskova'da bir Yahudi araştırmaları merkezinde çıkan yangın ve önemli sinagoglardan biri olan Marina Roscha'da meydana gelen bombalı saldırı Rusya'daki Yahudi cemaati arasında endişeye sebep olsa da sonraki aylarda yaşanan gelişmelerle ilişkilerde yeni bir yumuşama dönemi başladı. Aynı yılın mayıs ayında yapılan İsrail'deki seçimlerde Rusya'dan göçen Yahudilerin desteklediği Yisrael Ba'Aliyah partisinin yedi sandalye kazanması da ilişkileri olumlu yönde etkiledi. 17 Ekim'de Yahudi Ajansı'na faaliyet izni verildi. Bu dönemde özellikle teknoloji alanında ve ticari ilişkilerde olumlu adımlar atıldı. 20 Haziran 1997'de ortak erken uyarı uçağı imalatı konusunda anlaşma imzalandı ve bazı Rus savaş uçaklarının modernizasyonunun İsrail tarafından yapılması konusu da görüşüldü. Böylece ikili ilişkilerde askeri iş birliği seviyesine gelindi (Freedman, 1998: 158-163).

Rusya, diplomatik girişimleri ile de Orta Doğu'da yeniden etkin olmaya çalışıyordu. Bir yandan Filistin lideri Arafat dahil olmak üzere bazı Arap devlet adamları diğer yandan İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu aynı yıl içerisinde Moskova'da ağırlandılar. Rus Dışişleri Bakanı Primakov da Nisan 1996'da ve Ekim 1997'de İsrail'e gitti. Ama bu karşılıklı ziyaretlere rağmen ilişkilerin iyi olduğunu söylemek doğru olmazdı. Arafat'ın ziyaretinde Yeltsin'in "İsrail'in meşru çıkarlarına zarar vermeyen kendi kaderini tayin hakkı da dahil olmak üzere" Filistin'e destek verme sözü İsrail'le ilişkilerde bir sorun olmadıysa da Netanyahu'nun ziyaretinde gündeme gelen Rusya'nın

İran'a nükleer teknoloji transferi ve silah satışı konusu daha önce olduğu gibi ilişkilerde bir pürüz olarak kaldı. Bu arada Rusya İsrail'i eleştiren BM Genel Kurulu kararında, kararın aşırı sert ifadeleriyle Orta Doğu'daki barış sürecini engelleyebileceği gerekçesiyle çekimser kaldı (Freedman, 1998). Yeltsin, Moskova'da Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek ile yaptığı görüşmenin ardından 23 Eylül'de "yapıcı olmayan tutumu nedeniyle" İsrail'in Orta Doğu'daki barış görüşmelerinin başarısızlığından sorumlu olduğunu ileri sürdü (*Yeltsin Blames Israel for Middle East Crisis*, 1997).

Tablo 2: Post-Sovyet Normalleşme Döneminde Rusya-İsrail İlişkilerinin Analitik Tablosu (1991–1999)

Alt Dönem	Dış Politika Yönelimi	Realpolitik Araçlar	Pragmatik Motivasyonlar	Gerilim Noktaları
Yeltsin Dönemi (1991–1999)	Batı yanlısı, ekonomi odaklı	Teknolojik iş birliği, arabuluculuk girişimleri	Ticaret, diaspora köprüsü	İran'a nükleer reaktör desteği, Primakov dönemi tutarsızlıkları

Yeltsin dönemi özelinde bakıldığında Rusya – İsrail ilişkileri için “kötü” ifadesini kullanmak doğru olmadığı gibi ilişkileri “iyi” diye tanımlamak da çok mümkün görünmemekteydi. İki taraf için de ilişkileri daha iyi hale getirmek için gerekli motivasyonlar olsa da özellikle Rusya tarafındaki iç politik baskıların etkisi bu iyileşmeyi engelledi.

Putin Dönemi'nin İlk 15 Yılı: Pragmatik Yakınlaşma ve Güvenlik Diyalogu (2000–2014)

Vladimir Putin'in 2000 yılında Rusya Devlet Başkanı olması Rusya'da daha merkezileşmiş bir dış politika yapım sürecini başlattı. Bu süreçte Rusya'nın dış politikası Moskova'yı öncelikle SSCB döneminde etkili olduğu coğrafyada yeniden başat güç yapma ideali üzerine oturtuldu (Doğan ve Yalçinkaya, 2023: 208). Ekonomiyi güçlendirmek ve bu amaçla Batı dünyasından yatırım çekmek de, bu ideale ulaşmak için belirlenen pragmatik dış politika hedefleri arasında yer alıyordu (Deniz, 2014: 568). Devlet başkanı olmasının ardından Haziran 2000'de hazırlanan ilk dış politika konsepti belgesinde Putin, Bağımsız Devletler Topluluğu üyeleri ile olan güvenlik ilişkilerine ve ekonomik ilişkilere ayrı bir önem verdiğini belirtti. Aynı belgede İsrail'den hiç söz edilmezken bir bütün olarak Orta Doğu'ya çok kısa yer verilmesi dikkat çekiciydi. Belgede geçen “Bu bağlamda Rusya'nın önceliği, çıkarlarımız açısından bu kadar zengin ve önemli olan bu bölgedeki [Orta Doğu] konumunu, özellikle de ekonomik konumunu yeniden tesis etmek ve güçlendirmek olacaktır.” (The Foreign Policy Concept of the Russian Federation, 2000: 8-9) ifadesi Rusya'nın bölgeye pragmatist yaklaşımının net bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Bu dönemde Rusya bir anlamda Soğuk Savaş dönemi anlayışına benzer şekilde Orta Doğu'da Batı nüfuzuna karşı bir politika izledi. Suriye gibi SSCB dönemi müttefiklerinden daha önce iyi ilişkilerin kurulduğu Cezayir, Libya, Mısır, Ürdün, Filistin gibi aktörlere ve hatta neredeyse ilk kez ciddi ilişki kurulan Suudi Arabistan ve küçük Körfez ülkelerine kadar geniş bir alanda ilişkiler geliştirildi. Rusya, İsrail'le ve Orta Doğu'daki Müslüman ülkelerle ilişkilerini hassas bir denge üzerinden sürdürmekteydi. Bu hassas denge Rusya'nın o dönemde sıcak çatışma içinde olduğu Kafkasya'ya da atıf yapılarak Sevodnya gazetesinde şöyle yer alıyordu: “Rusya çok hassas bir konumda. Bir yandan, halkımız İsrail nüfusunun dörtte birini oluşturuyor ve Orta Doğu'daki şiddet, Kuzey Kafkasya'da şiddeti kışkırtanlarla aynı kişiler tarafından kışkırtılıyor... Öte yandan, Moskova açıkça İsrail yanlısı bir tutum sergilerse, Rusya'daki milyonlarca Müslüman ve siyasi elitler arasındaki sayısız “Filistinlilerin dostları”nı gücendirecektir” (Sychova, 2000: 2).

Rusya 2005 yılında İslam Konferansı Örgütü'ne (Sonradan İslam İşbirliği Teşkilatı) gözlemci üye olurken aynı yıl Putin İsrail'i ziyaret eden ilk Rus Devlet Başkanı oldu. Bu ziyaret hem Araplar hem de İsrailliler tarafından şüpheyle karşılandı. İsrailli yetkililer bu ziyaretin asıl amacının İsrail'le ilişkileri güçlendirme arzusundan ziyade Orta Doğu'daki Rus pozisyonunu güçlendirme

amacına hizmet ettiği kanaatindeydiler. Araplar da benzer bir şüphecilikle bu ziyaretini Orta Doğu'daki barış görüşmelerinde ABD'den rol çalma hamlesi olarak değerlendirdi (Cederwell, 2005). Her ne kadar Putin'in bu ziyaret esnasında Yahudi dini başlığı olan kippa takması Rus basınında çokça yer bulsa da bu ziyaret daha çok sembolik yönüyle hatırdı kaldı. Putin bu ziyarette Suriye'ye silah satışının ve İran'a nükleer çalışmalarda verilen desteğin durdurulması yönündeki İsrail taleplerinin hiçbirini kabul etmedi (Krichevsky, 2005).

Ertesi yıl Rusya, parlamento seçimlerini kazanmasının ardından Hamas'la diplomatik ilişkiler kurdu. Putin, 9 Şubat 2006'da Madrid'e yaptığı ziyarette "Bugün Hamas'ın Filistin Otoritesi'nde demokratik meşru seçimler sonucunda iktidara geldiğini kabul etmek gerekiyor ve Filistin halkının tercihi saygı gösterilmelidir." (Эволюция российских взглядов на Хамас [Rusya'nın Hamas Hakkındaki Görüşlerinin Evrimi], 2006) şeklinde bir açıklama yaparak Rusya'nın bu konudaki resmi pozisyonunu ortaya koydu. Ancak Orta Doğu'daki aktörlerle gelişen ilişkiler SSCB döneminden farklı olarak askeri değil, dış politika konseptinde belirtildiği gibi, ekonomik ve siyasiydi (Kaczmarek, 2011).

Rusya'nın özellikle Hamas konusunda Batılı ülkelere zıt bir tutum alması dikkat çekiciydi. İran'la yürütülen iyi ilişkiler de benzer bir duruşun göstergesiydi. Putin'in 2007 Münih Güvenlik Konferansı'nda yaptığı konuşmanın son bölümünde verdiği "Rusya'nın dünya meselelerinde daha aktif rol" üstleneceği mesajı (Putin'in Tarihe Geçen Konuşması, 2025) takip edilen dış politika anlayışını da açıklıyordu.

2006 yılı Rusya ile İsrail arasındaki ilişkilerde bir yandan İsrailli üst düzey devlet adamlarının ziyaretleri (*President Vladimir Putin Met with Israeli First Deputy Prime Minister and Foreign Minister Tzipi Livni*, 2006; *Vladimir Putin Met with Israeli Vice Premier Shimon Peres*, 2006) ile diplomatik ilişkilerin yoğunlaştığı diğer yandan anlaşmazlıkların yaşandığı bir yıldır. 2006 Lübnan Savaşı sırasında İsrail ordusunun Hizbullah güçlerinden ele geçirdiği silahlar arasında Rus yapımı tanksavarlar da vardı (Kirchner, 2006). Rusya'nın doğrudan Hizbullah'a silah sağladığına dair bir kanıt olmasa da Suriye ve İran üzerinden yapılan dolaylı sevkiyatlar, Moskova'nın bölgedeki rolünü sorgulatmaktaydı. İsrail Başbakanı Ehud Olmert'in ekim ayında Moskova'ya yaptığı ve pek de sıcak karşılanmadığı (Keinon, 2006) ziyaretin gündem maddelerinden biri de bu silahlardı. İsrail'in Rusya'dan, İran'ın nükleer programını durdurması için baskı yapması, Hizbullah'a Rus silahlarının nakledilmesinin kontrol edilmesi gibi talepleri vardı (Sofer, 2006).

İsrail'den Rusya'ya yapılan üst düzey ziyaretler sonraki yıllarda da devam etti. İsrailliler Rusya'dan net taahhütler alamasa da sonraki görüşmeler daha sıcak geçti. Rusya kendisini bir süper güç olarak görüyor ve ABD'nin kullandığı arabının yan koltuğunda oturmayı kabul etmiyordu. Rusların kendi gündemleri vardı ve bu gündem Orta Doğu'da tarafsızlıktı (Sofer, 2007).

İsrail'in ilişkileri geliştirme çabaları boşa gitmedi. Bu çabaların sonucunda 2010'lu yılların başları ikili ilişkilerde bir zirve dönemi oldu. 2010 yılı içinde yapılan bir dizi anlaşma ile Rusya İsrail'den İHA'ların yanı sıra ve İHA üretim bilgisi satın aldı. Böylelikle Rusya görece geri olduğu bir silah alanındaki eksikliğini giderme yolunda önemli bir adım attı (Turan, 2024: 53). 2008'deki Gürcistan savaşında bu alanda hissedilen eksikliğin İHA teknolojisinde dünyada hatırı sayılır bir yeri olan İsrail'le anlaşma yapılmasında etkili olduğu düşünülebilir (*Russia, Israel Sign Military Cooperation Deal*, 2010).

İkili ilişkilerde önemli bir unsur olan Rusya-İran ilişkilerinde yaşanan bir gelişme de bu dönemde Moskova ile Tel Aviv arasındaki ilişkilerde görülen iyileşmeyi doğrular nitelikteydi. Rusya ile İran arasında yapılan bir anlaşmaya göre Rusya İran'a S-300 hava savunma sistemleri temin edecekti. Ancak ABD ve İsrail'in yoğun tepkileri üzerine Rusya, BM Güvenlik Konseyi'nin İran'a yönelik dördüncü yaptırım paketi uyarınca 7 Kasım 2010'da bu satış anlaşmasını iptal etti (Rusya, İran'ın S-300'lerini İmha Etti, 2013).

Vladimir Putin'in 25 Haziran 2012'de İsrail'e gerçekleştirdiği ziyaret ikili ilişkilerdeki yakınlaşmanın sembolik anlamda zirvesi oldu. İsrail Başbakanı Netanyahu ile yaptığı toplantı sonrasındaki konuşmasında Putin özellikle ticari ve teknolojik alanlarda yapılan ve yapılması planlanan iş birliklerini vurguladı. "Elbette, Suriye'deki durum ve İran'ın nükleer programı hakkında da ayrıntılı olarak konuştuk" dese de bu konuda başka ayrıntı vermedi (*Meeting with Prime Minister of Israel Binyamin Netanyahu*, 2012).

İsrail'in 2014 yılında Gazze'ye yönelik Koruyucu Hat Operasyonu resmî adıyla yeni bir saldırı başlatmasına Rusya'nın tepkisi son derece itidalli oldu. Rusya çatışmaya doğrudan müdahil olmaktan kaçındı ve az sayıdaki resmî açıklamasını dikkatle tartarak kendisini tarafsız bir arabulucu olarak konumlandırmaya çalıştı. Moskova yönetimi hem İsrail hem de Hamas temsilcileriyle kamuya açık ve kapalı kapılar ardında görüşerek arabuluculuk rolünü üstlenmeye istekli göründü ama bu girişimler sahada somut bir sonuç doğurmadı. Rusya'nın bu operasyon sırasında İsrail'e yönelik ölçülü ve düşük profilli yaklaşımı, Moskova'nın geleneksel politikalarından bir sapma niteliğindedir. Bu durum hem bölgedeki ilişkilerin hassasiyeti hem de Rusya'nın Batı ile küresel rekabet bağlamındaki stratejik hesaplarıyla ilişkilidir. Şubat 2014'te başlayan Ukrayna krizinde Batı dünyası yoğun bir şekilde Rusya karşısı bir tutum takındı ve Rus yayılcılığını Nazi dönemi Almanyasına benzer bir yayılcılıkla suçladı (Dilek, 2015). Bu ortamda bir yandan İsrail'in Rusya'yı eleştirmekten kaçınan tarafsız duruşu diğer yandan Ukrayna'daki çatışmanın uluslararası baskıyı artırması ve Moskova'nın Gazze krizini küresel dikkati Ukrayna'dan saptırmak için potansiyel bir fırsat olarak görmesi, Rusya'nın İsrail'e karşı ölçülü tutumun ardındaki sebeplerdi (Magen & Bagno – Moldavsky, 2014).

Esasında İsrail'e ve onun hasımlarına yönelik dış politikadaki ikilem Rusya'nın Orta Doğu politikasının en hassas yönünü oluşturmaktadır. Arap ülkelerine ve İran'a verilen ekonomik, teknolojik ve siyasi destek elbette İsrail'i rahatsız etmektedir ancak bu destek bağımsız bir dış politika izleme çabasında olan Rusya için son derece doğaldır. Burada söz konusu olan İsrail düşmanlığı ya da Arap/İslam sempatisi değil Rusya'nın çıkarlarıdır. Putin döneminde de bölge ülkelerine yönelik dış politikada denge arayışı ön plana çıkmaktadır (Doğan ve Yalçınkaya, 2023: 211). Bu dış politika SSCB döneminden farklı olarak ideolojik değil pragmatisttir ve daimî dostlukları ya da düşmanlıkları reddeden bir anlayışla yürütülmektedir (Güneylioğlu, 2023). Pragmatizm, İsrail'le ilişkilerde hem iş birliği hem de çatışma unsurlarının aynı anda bulunmasına imkân vermektedir. Rusya'nın İran'a ve Filistin'e yönelik politikaları ile Hamas ve Hizbullah gibi örgütlerle olan bağlantıları, İsrail'le ilişkilerin çatışma boyutunu temsil ederken; özellikle İsrail'deki Rus diasporasının etkisiyle güvenlik odaklı girişimler iş birliği boyutunu oluşturmaktadır (Turan, 2024).

Tablo 3: Putin Dönemi'nin İlk 15 Yılında Rusya-İsrail İlişkilerinin Analitik Tablosu (2000–2014)

Alt Dönem	Dış Politika Yönelimi	Realpolitik Araçlar	Pragmatik Motivasyonlar	Gerilim Noktaları
Putin I-II (2000–2008)	Çok yönlü denge	Hamas'ı tanıma (2006), İslam İşbirliği Teşkilatı gözlemci üyeliği, Putin'in İsrail ziyareti (2005)	Enerji ticareti, silah ihracatı, bölgesel nüfuz	İran'a S-300 satışı kararı, Hizbullah'ın Rus malı silahlara erişmesi
Putin III (2008–2014)	Güvenlik ortaklığı zirvesi	İsrail'den İHA alımı (2010), İran'a S-300 satışının iptali (2010), Putin'in 2. İsrail ziyareti (2012)	Rus ordusu için teknoloji transferi, ekonomik iş birliğinin derinleşmesi	Suriye iç savaşında farklı taraflarda yer alma

Tablo 3'te ortaya konulduğu üzere Yeltsin döneminden Putin dönemine geçişte dış politikanın araçları değişti; ancak pragmatik çekirdeği sabit kaldı. Putin döneminin en belirgin özelliği, Orta Doğu'daki çok yönlü dengeyi daha sistematik ve merkezi bir yapıyla yönetmesiydi. 2005'teki İsrail ziyareti ile aynı yıl İslam İşbirliği Teşkilatı'na gözlemci üyelik bunun simgesiydi. 2006'da Hamas'ın iktidara gelmesinin ardından Moskova'nın diplomatik tanıma kararı, Batı'dan ayrışma isteğinin ve realpolitik hesabın sonucu olmalıdır. Bu adım, Rusya'nın hem Batı nüfuzunu dengelemek hem de Orta Doğu'daki farklı aktörler arasında arabulucu konumu güçlendirmek için ideolojik değerlendirme yapmaksızın hareket edebildiğini göstermektedir (Kaczmarek, 2011).

Yeni Dönem ve Güvenlik: Suriye, Ukrayna ve Filistin Üçgeninde Denge Politikası (2015–2025)

Suriye'de 2011 yılında başlayan iç savaş Rusya – İsrail ilişkileri için önemli bir test alanıydı. Suriye birkaç sebepten dolayı Rusya için önemliydi. Öncelikle Moskova'nın bölgedeki geleneksel politikası olan ABD'nin etkinliğini sınırlama politikası için Rusya'nın Suriye'de bulunması gerekiyordu. Ayrıca Suriye 1990'lardan beri Rusya'nın Orta Doğu'daki en önemli müttefikiydi ve Rusya'nın bölgedeki tek askeri üssü de oradaydı. Bu bağlamda Suriye'ye verilecek destek diğer müttefiklerine de Rusya'nın güvenilirliği konusunda bir mesaj niteliğindeydi. Suriye'deki çatışma ortamı Rus ordusu için gerçek bir savaş deneyimi olarak işlev görüyordu. Yine bu ortam Rus silah firmaları için ürünlerini gerçek savaş ortamında dünyaya tanıtmalarını sağlayan bir tür fuar işlevi de görüyordu (Kertcher & Course, 2024).

Yukarıda sayılan sebepler Rusya'nın Suriye politikasının gerekçelerini ortaya koyuyordu ancak Rusya, İran ve onun desteklediği Şii gruplarla birlikte Esad'ın en büyük destekçileri arasında yer alırken İsrail Esad karşıtı taraftaydı (Kertcher & Course, 2024). Bu durum Rusya – İsrail ilişkilerinin inişli çıkışlı yapısına yeni bir unsur ekliyordu. Ya da en azından ilişkilerde zaten var olan Suriye boyutunu genişletiyordu.

Rusya-İsrail ilişkilerinde 2015 yılı yeni bir dönüm noktası oldu. Moskova'nın Suriye iç savaşına doğrudan müdahalede bulunması, iki ülke ordularının aynı sahada faaliyet göstermesi anlamına geliyordu. Zira İsrail Altı Gün Savaşı olarak bilinen 1967'deki savaşın ardından Suriye'ye ait Golan Tepelerini işgal etmiş ve 1981 yılında da bölgeyi tek taraflı ilhak etmişti. Rusya'nın da 2015 yılı Eylül ayında Suriye topraklarında askeri operasyonlara başlaması, Rusya ile İsrail arasında ciddi bir potansiyel çatışma riskini ortaya çıkardı. Hemen Moskova'ya giden Netanyahu ile Putin muhtemel yanlış anlamaları önlemek için bir mekanizma üzerinde anlaşmaya vardılar. Böylelikle bir çatışma ihtimalini ortadan kaldırmak için “çatışmasızlık mekanizması” adı verilen bir koordinasyon sistemi kurulmuş oldu. Bu mekanizma sayesinde Rusya ve İsrail, Suriye hava sahasında operasyonlarını çatışmadan yürütebildiler (Deveci, 2018; Tsvetkova, 2015; Williams, 2022).

Bazı analistler İsrail'in uzun yıllar karşı çıktığı Rus yapımı S-300 sistemlerinin 2016 yılında İran'a konuşlandırılmasına (Okbi & Hashavua, 2016) sessiz kalmasını, Tel Aviv'in Moskova ile geliştirdiği yakın ilişkilerin bir göstergesi olarak değerlendirdi. Netanyahu'nun 2015'ten itibaren ABD Başkanı Obama'dan çok daha fazla Putin'le görüşmesi geleneksel İsrail dış politikasından önemli bir sapma gibi görünüyordu. Bu analizlerde Netanyahu, ABD'nin İran'la yaptığı nükleer anlaşmayı eleştirirken Rusya'nın aynı anlaşmayı desteklemesini ve İran'a silah ihracatını görmezden gelmekle suçlanıyordu. İsrail'in Rusya ile ilişkilerini geliştirmesi, ABD ile bağlarını zayıflatma riskini beraberinde getirebilir ve bu durum uzun vadede İsrail'in güvenliği açısından tehlikeli olabilirdi (Melman, 2016).

Bu olumlu havaya ve oluşturulan çatışmayı önleme mekanizmasına rağmen ilişkilerin tamamen sorunsuz olduğu söylenemez. Mart 2018'de Suriye'deki bir Hizbullah konvoyuna yapılan saldırı ve İsrail hava savunma sistemlerinin Suriye'nin S-200 füzesini düşürmesi, İsrail büyükelçisinin Rus Dışişleri Bakanlığı'na çağrılarak tepki gösterilmesine sebep oldu (Bijan, 2020: 95). Benzer şekilde aynı yılın Eylül ayında Suriye hava savunma sistemleri yanlışlıkla bir Rus

uçacağını vurduğunda Rusya, o bölgede uçan İsrail uçaklarının vurulan uçağı kalkan olarak kullandığını iddia ederek bu hatadan dolayı İsrail'i sorumlu tuttu (Deveci, 2018). Ancak genel olarak Moskova, İsrail'in Suriye'deki özellikle İran bağlantılı hedeflere sınırlı saldırılarına sessiz kalarak ilişkilerin pragmatik doğasını korudu.

Eylül 2019'da Moskova'yı ziyaret eden Netanyahu'ya göre iki ülke arasındaki ilişkiler en iyi dönemindeydi.

Rusya ile İsrail arasındaki ilişkiler hiç bu kadar yakın olmamıştı. Bir yandan bu doğal bir durum. Sizin de söylediğiniz gibi, İsrail'de bir milyondan fazla Rusça konuşan insan var. [...] Aramızdaki güvenlik koordinasyonu her zaman önemlidir, ancak şu anda özellikle önemlidir, çünkü geçen ay İran'ın Suriye topraklarından İsrail'e saldırı girişimlerinin sayısı ve ayrıca bize karşı hassas füzeler yerleştirme girişimlerinin sayısı çok ciddi bir artış gösterdi. Bizim açımızdan bu, kabul edilemez bir tehdittir ve harekete geçiyoruz; bu nedenle, aramızdaki koordinasyonun sürdürmeleri önlemesini de sağlamalıyız (PM Netanyahu Meets with Russian President Vladimir Putin in Sochi, 2019).

Rusya'nın dünyadaki imajına dair yapılan bir araştırmada İsrail'de Rusya'ya duyulan sempati düzeyinin 2019 yılında tüm zamanların en yüksek seviyesi olan % 45 seviyesinde olması da Netanyahu'nun sözlerini doğrular nitelikteydi (Fagan et al., 2023: 18). Netanyahu ile Putin'in 2015 – 2021 yılları arasında 15 kez bir araya gelmesi ve 50'ye yakın telefon görüşmesi yapmaları (Kertcher & Course, 2024) da aynı yönde bir kanıt olarak görülebilir. Bu dönem sonrasında ise iki lider hiç bir araya gelmediler. Bunda kısmen Covid salgınının etkisi olabilir. Ancak salgın etkisini kaybettikten sonra bir araya gelmemelerini başka etkenlere bağlamak gerekir. İlk olarak, 2014 yılında başlayan Rusya – Ukrayna Savaşının 24 Şubat 2022'de geniş kapsamlı bir işgal harekâtına dönüşmesi, sonrasında 7 Ekim 2023'te Hamas tarafından Aksa Tufanı Operasyonunun yapılması ve son olarak 8 Aralık 2024'te Esed rejiminin düşmesi ikili ilişkileri ciddi şekilde etkileyen, kısa aralarla gerçekleşen önemli olaylardı. Bunlara İsrail'le İran arasında cereyan eden karşılıklı saldırıları da eklemek gerekir. Bu gelişmeler ilişkileri olumsuz etkilemiş olsa da ciddi bir kırılma yaşanmadı. Nitekim başbakanlığı 2021 yazında bir yıllığına devralan Naftali Bennett, aynı yılın ekim ayında Putin'le yaptığı görüşme sonrasında ondan “Yahudi halkının gerçek bir dostu” olarak söz etti (Kertcher & Course, 2024). Benett kısa başbakanlığı döneminde Putin'le çok sayıda telefon görüşmesi yaptı (News about Selected Person. Benett, Naftali, n.d.).

Naftali Bennet'in ve Yair Lapid'in kısa süreli başbakanlıklarının ardından 9 Aralık 2022'de tekrar başbakan olan Netanyahu ile Putin arasında son üç yılda yüz yüze görüşme olmasa da çoğu 2025 yılında olmak üzere, 9 kere telefon görüşmesi gerçekleştirilmesi (News about Selected Person. Benjamin Netanyahu, n.d.) ilişkilerin kısmen soğuduğunu ama kopmadığını göstermektedir.

Rusya'nın 2022 Şubat'ında Ukrayna'yı işgali, Rusya – İsrail ilişkilerindeki hassas denge durumunu bir kere daha gösterdi. Başta Birleşmiş Milletler ve NATO olmak üzere birçok uluslararası örgüt ve devlet Rusya'nın başlattığı harekâta sert tepki gösterirken İsrail, savaşın başlangıcında Rusya'yı açıkça kınamaktan kaçındı. İsrail Cumhurbaşkanı Isaac Herzog, Ukrayna'daki durumdan dolayı “üzüntü duyduğunu” ve “İsrail'in Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü desteklediğini” belirtmekle yetindi. Dışişleri Bakanı Yair Lapid ise düzenlediği basın toplantısında “Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı dünya düzenine yönelik büyük bir saldırdır. İsrail, Ukrayna halkına yardım etmeye hazır” şeklinde bir açıklama yaptı (Dünyadan Rusya'ya Kınama, 2022). Daha sonra uluslararası toplumdaki çoğunluğun tepkisine katıldıysa da tarafsız bir aktör imajını korumak için yoğun çaba sarf etti. İsrail'in bu konuda Batı dünyasından ayrışması daha somut adımlarla da kendini gösterdi. Büyük Batılı ülkelerden Ukrayna'ya önemli bir askeri destek giderken, üstelik Ukrayna'nın aynı yöndeki talebine rağmen İsrail'in desteği insani yardımla sınırlı kaldı. Daha da ötesi İsrail; Çin, Hindistan, İran ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkelerle birlikte Rusya'ya yönelik ekonomik yaptırımlara da katılmadı (Amir, 2022: 18; Dünyadan Rusya'ya Kınama, 2022).

Ukrayna savaşı, İsrail için Ukrayna ve Rusya'daki Yahudi nüfusu İsrail'e çekmek için de bir fırsat olarak ortaya çıkıyordu. Nitekim Ukrayna'daki durumun 2022'de geniş çaplı bir işgal halini alması ilk aşamada Rusya ve Ukrayna'daki Yahudi nüfusunun İsrail'e göçünü artıran bir etken oldu (El Mavy & Shuval, 2025). Bu İsrail'in genel göç politikası ile uyumlu bir sonuçtu. Diğer taraftan konu her ne kadar Ukrayna olsa da İsrail'in bu temkinli yaklaşımının ardında öncelikle yine Suriye'deki güvenlik kaygıları vardı. Rusya'nın 2015'ten sonra Suriye'de aktif bir şekilde yer alması ve buna karşın ABD'nin görece pasif müdahalesi, İsrail'in güvenliğini fiilen Moskova'ya bağımlı hale getirmişti. Bu bağımlılığın yanında Rusya'dan göçenlerin İsrail'deki Rusya yanlısı eğilimleri ile ekonomik gerekçeler gibi genel sebepler İsrail'i, Rusya ile olan ilişkilerini zedelememekle Batılı müttefikleriyle olan bağlarını korumak arasında hassas bir denge kurmaya zorluyordu. İsrail yönetimi, bu hassas ortamda dengeyi sağlamaya çalışıyordu ve bu sebeple Rusya ile Ukrayna arasında Kudüs'te barış görüşmeleri yürütülmesi önerisi gibi somut arabuluculuk girişimlerinde bulundu. Bu çabalar barışa katkı sağlama amacının ötesinde, İsrail'in güvenilir ve tarafsız bir uluslararası aktör olarak konumlanmasını amaçlıyordu (Amir, 2022: 18). Freedman (2023: 508) bunlara ek olarak iki endişenin etkili olduğunu ileri sürer. Bunlardan ilki Moskova'nın, İsrail'in Ukrayna'ya silah göndermesi halinde Rusya'daki Yahudi Ajansı'nın kapatılacağını ve Yahudilerin İsrail'e göçünün engelleneceğini bildirmesiydi. İkincisi ise Rusya'nın Suriye'ye göndereceği uçaklar ve hava savunma sistemleri ile İsrail'in oradaki faaliyetlerine engel olması ihtimaliydi. Rusya ile İsrail arasında kurulan çatışmasızlık mekanizması sayesinde İsrail Suriye'de, özellikle İran destekli Hizbullah'a karşı operasyonlar gerçekleştirebildi.

İkili ilişkilerin hassas dengesini zorlayan son olay ise 7 Ekim 2023'teki Hamas saldırısı oldu. Saldırıların ardından özellikle Batı dünyasından gelen İsrail'le dayanışma mesajları yanında Rusya'dan sadece "Her zaman itidal çağrısında bulunduğumuzu söylemeye gerek yok" şeklinde bir açıklama yapılması (*Hamas-İsrail Savaşı: Dünya Liderleri Ne Dedi?*, 2023) Rusya'nın Ortadoğu politikasının genel yapısı ile oldukça uyumluydu. Sonraki günlerde Rusya tarafından yapılan açıklamalar ve Rus medyasının konuyu ele alışı da aynı şekilde oldu (*Suudi Arabistan, İran, Rusya, Çin ve Hindistan Medyası, Hamas-İsrail Savaşını Nasıl Yorumladı?*, 2023).

26 Ekim'de Hamas temsilcisi Musa Abu Marzouq'un Moskova'yı ziyaret ederken aynı tarihte İran Dışişleri Bakan Yardımcısı Ali Bagheri Kani de Moskova'da Rusya Dışişleri Bakan Yardımcısı Mikhail Galuzin ile görüştü (Представители ХАМАС находятся с визитом в Москве [Hamas temsilcileri Moskova'yı ziyaret ediyor], 2023). Rusya tarafından görüşmelere ilişkin "Başkenti Doğu Kudüs olan ve İsrail ile barış ve güvenlik içinde bir arada var olan 1967 sınırları içinde egemen bir Filistin devletinin kurulmasını öngören BM Güvenlik Konseyi ve Genel Kurulun ilgili kararları da dahil olmak üzere uluslararası toplumun bilinen kararlarının uygulanması lehine değişmeyen tutum doğrulandı" şeklinde bir açıklama yapıldı (В Москве с Представителем ХАМАС Обсудили Эвакуацию Россиян и Освобождение Заложников [Moskova'da Hamas Temsilcisiyle Rusların Tahliyesi ve Rehinelerin Serbest Bırakılması Görüşüldü], 2023). Bu açıklamada her ne kadar "İsrail ile barış ve güvenlik içinde bir arada var olan" ibaresi geçse de böylesine hassas bir dönemde gerçekleşen bu ziyaretler Rusya'nın İsrail'le ilişkilerinde sıkıntılı bir durumun varlığına işaret etmekteydi.

Sonraki süreçte de Rusya bu konuda genel olarak Filistin yanlısı bir politika takip etti. Rusya'nın konuya bakış açısı Birleşmiş Milletlerdeki görüşme ve oylamalardaki söylemde de kendisini gösteriyordu. Söz gelimi 22 Mart 2024'te ABD tarafından BM Güvenlik Konseyine sunulan karar tasarısının görüşmeleri sırasında Rusya temsilcisinin "suçlarından hiç söz edilmeyen İsrail", "Gazze Şeridi'nin güneyindeki acımasız temizlik operasyonu" ifadeleri bu söyleme örnekti. Ertesi günkü oylamada Ruslar tarafından kullanılan "Filistinlilere karşı yürütülen insanlık dışı İsrail operasyonu" ifadesi bu söylemi daha ileri götürüyordu. Oylama sonrasında söz alan İsrail temsilcisinin ise doğrudan Rusya'ya yönelik herhangi bir suçlamada bulunmaması, İsrail'in ilişkileri

düzeltilme çabasının bir yansıması olarak görülebilir (*Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 9584. oturum geçici tutanağı*, 2022).

Aslında Rusya buna benzer bir söylemi yıllar önce 15 Ekim 1994'te Hamas'ın faaliyetlerini kınarken kullanmıştı: "Filistin örgütü Hamas tarafından rehin alınan genç bir İsraili askeri öldüren İslami fanatiklerin insanlık dışı suçuna öfkeleniyoruz. Bu vahşetten sorumlu olanlar en ağır şekilde cezalandırılmalıdır." Ağustos 2024'te Beersheba'da Hamas tarafından gerçekleştirilen intihar saldırısı için de Rusya Dışişleri Bakanlığı tarafından "Moskova, aşırılıkçıların yeni barbarca saldırısını şiddetle kınamaktadır." açıklaması yapıldı. Ancak Rusya resmi olarak Hamas'ı hiçbir zaman terör örgütü olarak görmedi (Эволюция российских взглядов на Хамас [Rusya'nın Hamas Hakkındaki Görüşlerinin Evrimi], 2006).

Rusya ile İsrail arasındaki ilişkilerde atlanmaması gereken önemli bir unsur da petrol ticaretidir. Ancak bu konuda sağlam ve derli toplu veriler bulmak pek mümkün değildir. Yine de 2020'li yılların başında Rusya'nın, Azerbaycan ve Kazakistan'la birlikte İsrail'in en önemli petrol tedarikçilerinden biri olduğu tahmin edilmektedir. Rusya'nın petrolü çoğunlukla Kazakistan petrolü ile aynı boru hattından geçerek Karadeniz'deki Novorossiysk limanına ve oradan da tankerlerle İsrail'e ulaştırılmaktadır. Bu petrolün kesin miktarı bilinmemekle birlikte Rusya'nın 2022'de Ukrayna topraklarını işgal etmesinden önce İsrail'in ham petrol ihtiyacının yüzde 70'ini Azerbaycan ve Rusya'nın karşıladığı (Feiler & Lim, 2014: 26) Rusya'nın tek başına payının % 15-30 oranında olduğu tahmin edilmektedir (Rettig, 2026: 8).

Ukrayna işgalinin başlaması ile birlikte Batı dünyasının Rusya'ya karşı uyguladığı ambargo Rusya'nın petrol ihracatını da engelliyordu. İsrail önce bu boykota katılmak istemediyse de artan baskılar sonucunda İsrail de boykota katıldı. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere Kazak petrolü ile Rus petrolü aynı boru hattını kullandığı için İsrail'in Rusya'dan ham petrol alımını gerçekten durdurup durdurmadığı belirsizdir. İsrail'in ithalatında Kazak petrolünün payı artmış görünse de gerçekte bu petrolün menşei Kazakistan olmayabilir (Rettig, 2026: 11).

Oilchange International'ın Kasım 2025 raporuna göre 1 Kasım 2023 – 1 Ekim 2025 tarihleri arasında Rusya'dan İsrail'e 55 tankerle toplam 5.362.251 ton ham petrol gönderildi. Ancak bu tankerlerden sadece biri Rusya adına listelenirken geri kalanlar Kazak petrolü taşıyordu. Söz konusu olan rafine petrol ürünleri olduğunda ise Rusya 1.468.396 ton ile İsrail'in toplam ithalatının yaklaşık yüzde 45'ini karşılayarak bu alandaki en büyük tedarikçi oldu (Behind the Barrel: An Update on the Origins of Israel's Fuel Supply, 2025).

İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırılarının başlamasının ardından İsrail'in petrol ithalatında Azerbaycan ve Kazakistan'ın payı % 50-60 civarında oldu. Rusya ise ham petrol ihraç etmemekle birlikte rafinerilerde benzin ve dizel verimini artırmak için kullanılan petrol ürünlerinin ihraç etmeye devam etti. Rafine petrol ürünleri ithalatında Rusya'nın payı 2024 yılı için % 28'le ABD'nin ardından ikinci sıradaydı (Behind the Barrel: New Insights into the Countries and Companies Behind Israel's Fuel Supply Data Analysis Background, 2024; Lee, 2023).

Tablo 4: 2015 Sonrasında Rusya-İsrail İlişkilerinin Analitik Tablosu (2015-2025)

Belirleyici olay	Rusya'nın Politikası	İsrail'in Karşılığı ve Ortaya Çıkan Sonuç	Durumun Realpolitik Açıklaması
Rusya'nın Suriye'ye müdahalesi (Eylül 2015)	Esad rejimini doğrudan askeri destekle korumak	Çatışmazlık mekanizması kuruldu; Netanyahu-Putin görüşmeleri yoğunlaştı	İki taraf da Suriye'de operasyonelliğini koruma amacıyla; sıfır toplamlı oyun yok
Rusya'nın Ukrayna'yı işgali (Şubat 2022)	Batı'nın sert yaptırımlarına rağmen geniş çaplı işgal	İsrail Batı'dan kısmen ayrıştı, açık kınamadan kaçındı; yaptırımlara katılmadı	Suriye koordinasyonu bağımlılığı, enerji ticaret bağları (rafine petrol ürünleri) ve Suriye koordinasyonu ilişkisi fiilen stabilize etti
Hamas saldırısı (7 Ekim 2023) ve Gazze Savaşı	Filistin yanlısı söylem; BM oylamalarında İsrail'i eleştiren dil; Hamas ve İran yetkililerinin Moskova'da ağırlanması	BM oylamalarında Rusya'yı doğrudan hedef almaktan kaçındı; Moskova'nın petrol ağırlığı sürdü	Rusya'nın bölgesel etkinliğinin azalması İsrail'e hareket serbestisi sağlarken Moskova'nın pazarlık gücünü kırdı
Esad rejiminin çöküşü (Aralık 2024)	Rusya'nın Suriye'deki askeri varlığının ve nüfuzunun ciddi biçimde zayıflaması	Suriye üzerinden kurulan koordinasyon mekanizması belirsizleşti; yeni denge arayışı zorunlu hale geldi	

Rusya-İsrail ilişkilerinin 2015-2025 dönemine bir bütün olarak bakıldığında bu dönemin iş birliği ve rekabetin iç içe geçtiği, çok yönlü bir ilişkiler ağına en görünür hâle geldiği bir zaman dilimi olduğu sonucuna varılmaktadır.

Sonuç

Rusya'nın İsrail'le ilişkilerinin tarihine bakıldığında ilişkilerde iki farklı politikanın hâkim olduğu görülmektedir. SSCB'nin dağılmasına kadar olan ilk dönemde ilişkiler, dönemin iki kutuplu yapısının bir yansıması olarak ideolojik bir zeminde yürütülmüştür. Post-Sovyet sonrası dönemde ise İsrail'le olan ilişkiler ulusal menfaatleri merkeze alan realpolitik bir anlayışa evrilmiştir.

SSCB tarafında, İsrail devletinin kuruluş aşamasında yeni kurulacak devletin İngiliz hakimiyetine karşı antiemperyalist bir karakter taşıyacağı beklentisi oluşmuştur. Ruslar, buradaki Siyonist Yahudileri İngiliz emperyalizminin kuklaları olarak gördükleri feodal ve gerici Arap rejimlerinin aksine, ilerici ve anti-emperyalist bir güç olarak değerlendirmiştir. Benzer şekilde önemli bir işçi örgütlenmesi olan Histadrut ve Sovyet tarzı kolhozlara benzetilen Kibbutzların varlığı İsrail'in sosyalist blokla müttefik bir ülke olabileceği umudunu doğurmuştur. Ancak İsrail devletinin Batı yanlısı bir devlet olduğu anlaşılınca SSCB de bu ülke ile olan ilişkilerinde dönemin ideolojik tavrına uygun bir politik ilişki kurmaya başlamıştır.

Post-Sovyet dönemde ise ideolojik yaklaşım yerini menfaat merkezli realpolitik bir anlayışa bırakmıştır. Bu dönüşüm teorik bir tercihten ziyade nesnel bir zorunluluğun ürünü olarak okunmalıdır. Ekonomik küçülme, askeri zayıflama ve uluslararası sistemdeki yapısal dönüşüm Rusya'ya ideolojik bir hatta kalma seçeneği bırakmamıştır. Rusya bu dönemde Arap ülkeleri ile İsrail arasında genel bir denge politikası izlemiş; her iki tarafla zaman zaman sorunlar yaşansa da ciddi bir kopuş yaşanmamıştır. Rusya'nın İran ile stratejik ortaklığını, Arap dünyasıyla ilişkilerini ve İsrail ile güvenlik koordinasyonunu eş zamanlı sürdürebilmesi, realpolitik aktörlere tanıdığı uyarlanabilirlik kapasitesinin en belirgin kanıtıdır.

Çalışmanın üzerine inşa edildiği realpolitik kavramı, Rusya'nın İsrail politikasındaki bu dönüşümün açıklayıcı zeminini oluşturmaktadır. Rusya, bir yandan İsrail ile güvenlik

koordinasyonunu en üst seviyede tutarken, diğer yandan İsrail'in bölgesel rakipleri olan İran ve Suriye (Esad dönemi) ile stratejik ortaklıklarını sürdürebilmektedir. Bu eş zamanlı diyalog kabiliyeti, Rus dış politikasının artık ideolojik duygusallıktan arındığını ve rasyonel menfaatlere odaklandığını göstermektedir. Moskova, bölgedeki aktörler arasındaki çelişkileri birer engel olarak görmek yerine, bu çelişkiler arasında vazgeçilmez arabulucu rolü üstlenerek manevra alanını genişletmektedir.

Esasında Rusya'nın İsrail ile yakın ilişkiler tesis etmesine vesile olacak tarihi ve toplumsal faktörler bulunmaktadır. İkinci Dünya Savaşı mirası olan Nazi karşıtlığı üzerinden kurgulanan ortak tarihsel anlatı ve İsrail'de yaşayan bir buçuk milyonu aşkın Rus kökenli nüfus iki toplum arasında sıkı bağlar kurulmasına imkân vermektedir. Ancak Rusya söz konusu unsurları İsrail'le ilişkilerde kullanışlı bir yumuşak güç aracı olarak görmekle birlikte bölgede İsrail'in karşısında yer alan ülkeleri de ihmal etmeyerek genel bir denge politikası yürütmektedir.

Orta Doğu coğrafyası oldukça dinamik bir coğrafyadır. Bu coğrafyada yaşanan gelişmeler bölgesel ve küresel güç dengelerini etkilemektedir. 7 Ekim sonrası İsrail tarafından Gazze'de yapılan katliamlar, Suriye'de Esad yönetimin devrilmesi ve 28 Şubat'ta ABD ve İsrail'in İran'a saldırılarıyla başlayan savaş bölgedeki güç ilişkilerini yeniden yapılandırmaktadır. Söz konusu gelişmeler, ideolojik temelden realpolitik bir anlayışa evrildiği ifade edilen Rusya-İsrail ilişkileri için de büyük bir imtihan olacaktır. Özellikle İran'a karşı yapılan saldırılar Rusya'nın bölgede takip ettiği denge politikasını sürdürüp sürdüremeyeceğini gösterecektir.

References

- Ağdemir, A. M. (2015a). Ariel Sharon: Barıştan mı, yoksa savaştan mı yanaydı? *Turkish Studies*, 10(1), 9–22. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8506>
- Ağdemir, A. M. (2015b). Çanakkale Savaşı'nda Yahudi Katır Birliği. *Turkish Studies*, 10(5), 47–58. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.7791>
- Altınsoy, Z. D. (2025). Siyasal teoloji ve güvenlik doktrini: İsrail'de dinsel söylemin securitization üzerindeki etkisi. *Turkish Studies - Comparative Religious Studies*, 20(2), 263–320. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.89385>
- Amir, M. (2022). The Israeli reaction to the War in Ukraine. *Magazine of the Institut Für Die Wissenschaften Vom Menschen*, 18–18. <https://www.iwm.at/sites/default/files/inline-files/IWMpost129mitUkraineBeilage.pdf>
- Bahar, H. (2024). Çağdaş Filistin şiirinde bir metafor olarak anahtar. *Turkish Studies - Language and Literature*, 19(Ö1), 19–30. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.78432>
- Bailey, M. (2014). A Strategic Alliance: An Exploration of Israeli-Russian Relations. *Independent Study Project (ISP) Collection*. http://digitalcollections.sit.edu/isp_collection/1985
- Baş, A. (2019). Stratejik ittifakın ekonomik politiği: Türkiye-İsrail ekonomik ilişkileri (1948–1960). *Turkish Studies - Social Sciences*, 14(2), 163–184. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.22915>
- Batmaz, Ş. (2008). Illegal Jewish-immigration policy in Palestine (periods of 1st and 2nd constitutional monarchy). *Turkish Studies*, 3(7), 219–229. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.266>
- Behind the Barrel: An Update on the Origins of Israel's Fuel Supply*. (2025).
- Behind the Barrel: New Insights into the Countries and Companies Behind Israel's Fuel Supply Data Analysis Background*. (2024).
- Bekcan, U. (2019). The Cold War in the Middle East in the Second Half of the 1950s: What was the Soviet Response Against Western Interventionism? *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXXIV(1), 49–72. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/770205>
- Bijan, A. (2020). Russia-Israel relationship: In the perspective of the Syrian civil war. *İsrailiyat: Journal of Israeli and Judaic Studies*, Winter 2020(7), 90–104. https://www.files.ethz.ch/isn/172130/Memorandum129_2013.pdf
- Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 9584. Oturum Geçici Tutanağı (March 22, 2022). <http://documents.un.org>
- Canak, E. (2015). İkinci Dünya Savaşı sırasında Balkanların işgalinin Türkiye'ye etkisi: Yahudi mülteciler meselesi. *Turkish Studies*, 10(9), 127–144. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8445>
- Castro, T. C. (2015). Revisitando os eixos fundamentais do direito internacional e das relações internacionais por meio do realismo clássico: novas epistemologias e categorizações (revisiting the fundamental axes of the international law and the international relations through classical realism: new epistemologies and categorizations). *Cadernos Do Programa de Pós-Graduação Em Direito – PPGDir.*, 10(2), 221–241. <https://doi.org/https://doi.org/10.22456/2317-8558.58388>
- Cederwell, W. (2005, April 29). *What they said about ... Putin's trip to Israel*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2005/apr/29/israel.russia>

- Çalışkan, S. (2020). Soğuk Savaş Döneminde Sovyetler Birliği'nin İsrail karşıtı söylemlerinin propaganda posterlerindeki sunumu. *Selçuk İletişim Dergisi*, 2(13), 694–714. <https://doi.org/10.18094/JOSC.689683>
- Çol, M. (2025). Muhammed Hâdî Marifet ve Muhammed Hüseyin ez-Zehebî'nin İsrâiliyata yaklaşımlarındaki mezhebî yönelimleri. *Turkish Studies - Comparative Religious Studies*, 20(3), 685–728. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.89129>
- Daşdemir, Ö. (2017). Davutoğlu Süleyman hikâyesinde Tevrat kaynaklı dönüştürmeler. *Turkish Studies*, 12(5), 11–24. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.11223>
- Demir, İ. (2025). Gazze-Filistin bağlamında uluslararası silahlı çatışmalar ve çocuk eğitim hakkı. *Turkish Studies*, 20(3), 851–897. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.87707>
- Demir, Ş. (2011). Düünden bugüne Türkiye'nin Suriye ve Ortadoğu politikası. *Turkish Studies*, 6(3), 691–713. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.2275>
- Demircan, B., & Bircan, U. (2025). Hakikat, adalet ve temsil: İsrail–Gazze çatışmasında şiddet ve masumiyetin etik söylemler üzerinden inşası. *Turkish Studies - Comparative Religious Studies*, 20(4), 2561–2607. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.94228>
- Demirel, E. (2019). Rus Dış Politikasında Güvenlik Faktörü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(28), 243–265. <https://doi.org/10.20875/makusobed.457921>
- Deniz, T. (2014). SSCB'nin küllerinden doğan gücün lideri: Vladimir Putin ve Rusya politikası. *Turkish Studies*, 9(2), 559–575.
- Deveci, M. (2018, September 23). *İsrail: Suriye'deki koordinasyonun devamı Tel Aviv ve Moskova'nın çıkarına*. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israil-suriyedeki-koordinasyonun-devami-tel-aviv-ve-moskovanın-cikarina/1262654>
- Dilek, M. S. (2015). Rusya Federasyonu'nun Kırım hamlesine analitik bakış. *Turkish Studies*, 10(14), 245–272. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8932>
- Doğan, S., & Yalçinkaya, A. (2023). Rusya'nın Orta Doğu politikası: Putin dönemi. *Asia Minor Studies*, 11(2), 206–220.
- Doğanay, R. (2015). Enerji savaşları güncelinde tarihe bir atıf: Chester Projesi. *Turkish Studies*, 10(9), 169–192. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8449>
- Dünyadan Rusya'ya kınama*. (2022, February 24). Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/dunyadan-rusyaya-kinama/2512036>
- El Mavy, R., & Shuval, M. (2025, October 8). *7 Ekim saldırıları sonrası İsrail'den ayrılan ve ülkeye göç eden iki ailenin hikayesi*. BBC Türkçe. <https://www.bbc.com/turkce/articles/cewn99e4v4ro>
- Erdem, M. D. (2025). *Yüzyıllık soykırım (Filistin)*. Uzam Yayınları.
- Erenler, M. (2013). *The making of Soviet middle east policy vis-a-vis the Arab-Israeli conflict between june and october wars (1967-1973)*. II(1), 115–141.
- Erkan, S. (2017). CIA günlük raporlarına göre İran'da Şah'ın devrilmesi. *Turkish Studies*, 12(13), 95–114. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.11610>
- Ermishina, K. (2020). Israeli imperialists: The Soviet anti-Israel campaign of 1967. *Corvinus Journal of International Affairs*, 5(1), 10–16. <https://doi.org/10.14267/cojourn.2020v5n1a2>

- Erkmen, A. (2020). Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı sonundan 1960 darbesine kadar Ortadoğu politikaları. *Turkish Studies - Social Sciences*, 15(6), 1137–1156. <https://doi.org/10.47846/TurkishStudies.46763>
- Fagan, M., Poushter, J., & Gubbala, S. (2023). *Large shares see Russia and Putin in negative light, while views of zelensky more mixed* (Vol. 10). https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/20/2023/07/PG_2023.07.10_Russia-NATO_Report.pdf
- Feiler, G., & Lim, K. (2014). *Israel and Kazakhstan assessing the state of bilateral relations*. <http://www.besacenter.org>
- Freedman, R. O. (1998). Russia and Israel under Yeltsin. *Israel Studies*, 3(1), 140–169. <https://about.jstor.org/terms>
- Freedman, R. O. (2023). Moscow and Jerusalem: a troubled 75-year relationship. *Israel Affairs*, 29(3), 492–511. <https://doi.org/10.1080/13537121.2023.2206211>
- Golan, G. (1990). *Soviet policies in the Middle East from World War Two to Gorbachev* (1st ed.). Cambridge University Press.
- Govrin, Y. (1998). *Israeli - Soviet relations 1953-67*. Frank Cass Publishers. <https://archive.org/details/israelisovietrelOO00govr>
- Güdül, S. (2018). Lübnan İç Savaşı'nda Filistinli örgütlerin rolü. *Turkish Studies*, 13(24), 251–269. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.14008>
- Günaydın, N. (2015). Yahudiler'den Filistinlilere uzanan “evsizlik” olgusu. *Turkish Studies*, 10(8), 1247–1258. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8305>
- Güneylioğlu, M. (2023). The Russia-Iran alignment in the Middle East: The main dynamics and limits of the bilateral security cooperation. *Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(23), 50–62. <https://doi.org/10.25294/auibfd.1170448>
- Güngör, H. (2019). Türkiye ve Savaş Mülteci Kurulu'nun Balkan Yahudilerini kurtarma faaliyetleri. *Turkish Studies - History*, 14(4), 847–860. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.37879>
- Güven, F. (2018). John Updike'in *Terrorist* adlı eserinde şarkiyatçılık. *Turkish Studies*, 13(20), 215–237. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.13436>
- Güzel, E. (2020). Fransız ressam Alexandre Bida'nın resimlerinde oryantalist etkiler. *Turkish Studies*, 15(2), 3749–3765. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.39884>
- Hamas-İsrail savaşı: Dünya liderleri ne dedi?* (2023, October 8). BBC Türkçe. <https://www.bbc.com/turkce/articles/c6p5vp61gveo>
- Has, K. (2015). Tanrı anlayış(lar)ının tezahürü: Yahve'den İsa'ya geç(emey)iş sorunu üzerine. *Turkish Studies*, 10(5), 1085–1096. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.6779>
- Herf, J. (2014). “At War with Israel”: East Germany's Key Role in Soviet Policy in the Middle East. *Journal of Cold War Studies*, 16(3), 129–163. https://doi.org/10.1162/JCWS_a_00450
- Huntington, S. P. (2015). *Medeniyetler çatışması ve dünya düzeninin yeniden kurulması* (M. Turhan & C. Soydemir, Trans.; 14th ed.). Okuyan Us.
- İnce, M. (2018). Trump'ın Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanımasının Türk basınındaki yansımaları. *Turkish Studies*, 13(26), 273–289. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.13452>
- Kaczmarek, M. (2011). *Russia's Middle East policy after the Arab revolutions*. https://www.files.ethz.ch/isn/132767/commentary_59.pdf

- Kashiem, M. A. A. (2020). Yeni milenyumda Türkiye yanlısı Arap duruşu: Karşılaştırmalı bir çalışma. *Turkish Studies - Social Sciences*, 15(4), 647–661. <https://doi.org/10.47356/TurkishStudies.44219>
- Kaş, A. (2025). Gassân Kenefânî'nin öykülerinde aile, dil ve kimlik aktarımı: *Hüzünlü Portakallar Yurdu* ve *Sınırın En Uzağında* üzerine bir inceleme. *Turkish Studies - Language and Literature*, 20(3), 1085–1133. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.89633>
- Kavut, A. (2025). Faiz yasağının normatif çerçevesi: Yahudi ve Hanefî geleneklerde iç-dış ayrımı ve modern finansal etkileri. *Turkish Studies - Comparative Religious Studies*, 20(2), 525–539. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.82133>
- Kayhan, M. (2018). Benî İsrâil suresinden istisna edilen ve Medenî kabul edilen ayetlerin değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 13(2), 221–250. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.13782>
- Kazan, R. (2004, April). The Israeli-Soviet / Russian relations. *Lebanese National Defence Magazine*, 195–222.
- Keinon, H. (2006). Putin from Mars Olmert from Venus. *Jerusalem Post*. <https://www.jpost.com/international/putin-from-mars-olmert-from-venus>
- Kertcher, C., & Course, D. (2024). The Practice of Friendship Balancing: Russia-Israel Relations, 2015 to 2021. *Middle East Policy*, 31(2), 67–82. <https://doi.org/10.1111/mepo.12743>
- Kızılboğa Özasan, R. (2015). Türkiye'de Yerel Yönetim Bakanlığı deneyimi ve günümüzdeki gerekliliğinin sorgulanması. *Turkish Studies*, 10(10), 351–366. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.7535>
- Kızılşeker, A. (2024). Kudüs veya Mescid-i Aksâ ile ilgili ayetlerin bağlamında verilen mesajlar doğrultusunda İsrail işgalinden kurtulmanın imkânı. *Turkish Studies - Comparative Religious Studies*, 19(2), 541–558. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.79048>
- Kirchner, S. (2006). Third Party Liability for Hezbollah Attacks against Israel. *German Law Journal*, 7(9), 777–784. <https://doi.org/10.1017/S2071832200005083>
- Klinghoffer, A. J. (1990). Soviet-Israeli relations. *Contemporary Jewry*, 11(1), 91–105.
- Koç, A. (2025). Grid formunun öyküsü ve çağdaş sanatta grid formu. *Turkish Studies*, 20(2), 1677–1711. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.76438>
- Koyuncu, F. (2015). Son dönem Osmanlı âlim ve ediplerinden Rusçuklu Mehmed Hayri ve *Siyer-i Fârûk* isimli eseri. *Turkish Studies*, 10(13), 897–922. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8772>
- Köroğlu, A. (2018). 1948 ve 1967 Arap-İsrail savaşlarını Türkiye İslamcılık düşüncesi üzerinden okumak: Süreklilik ve kırılmalar. *Turkish Studies*, 13(17), 303–319. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.13522>
- Kramer, M. (2017, November 6). Who saved israel in 1947. *Mosaic*, 1–21.
- Krichevsky, L. (2005, May 2). *Putin's visit to Israel loaded with symbolism*. Jewish Telegraphic Agency. <https://www.jta.org/2005/05/02/lifestyle/>
- Kurt, A. O. (2016). Yahudilikte levirat evlilik: Geleneğin tutsak ettiği kadınlar. *Turkish Studies*, 11(2), 245–266. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.10083>

- Kurt, G., & Akgedik, Ü. (2024). Eleştirel söylem analizi bağlamında İsrail'in 2023 Gazze saldırısı: BBC ve Al Jazeera örneği. *Turkish Studies - Language and Literature*, 19(Ö1), 227–242. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.76805>
- Lee, J. (2023, October 18). *Where does Israel get its 220,000 barrels of oil every day?* Bloomberg. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-10-18/where-does-israel-get-its-oil-from>
- Livne, Y. (2013). A Look at Israeli-Russian Relations. *Russia and Israel in the Changing Middle East*, 57–64. <https://about.jstor.org/terms>
- Magen, Z., & Bagno – Moldavsky, O. (2014, August 14). *Ukraine and Operation Protective Edge: Two Sides to Russia's Foreign Policy Coin*. The Institut for National Security Studies. <https://www.inss.org.il/publication/ukraine-and-operation-protective-edge-two-sides-to-Meeting-with-Prime-Minister-of-Israel-Binyamin-Netanyahu>. (2012, June 25). Rusya Devlet Başkanlığı Resmi Sayfası. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/15728>
- Melman, Y. (2016, September 7). *The strange love affair of Putin and Netanyahu*. Middle East Eye. <https://www.middleeasteye.net/opinion/strange-love-affair-putin-and-netanyahu>
- Mohammed, S. (2023). *Realpolitik: The Pragmatic Approach to Politics*. Zenodo. <https://zenodo.org/records/10877438>
- News about selected person. Benett, Naftali*. (n.d.). Rusya Devlet Başkanlığı Resmi Sayfası. Retrieved March 8, 2026, from <http://en.kremlin.ru/catalog/persons/672/events>
- News about selected person. Benjamin Netanyahu*. (n.d.).
- Nosenko, T. V., Isaev, V. A., & Melkumyan, E. S. (2017). Палестинская Проблема В Ближневосточной Политике СССР/России (The Palestinian problem in the Middle East policy of the USSR / Russia). *MGIMO Review of International Relations*, 4(55), 113–126. <https://doi.org/10.24833/2071-8160-2017-4-55-113-126>
- Okbi, Y., & Hashavua, M. (2016, April 17). *Iran parades parts of Russian S-300 missile system in military display*. The Jerusalem Post. <https://www.jpost.com/middle-east/iran-parades-parts-of-russian-s-300-missiles-in-military-display-451465>
- PM Netanyahu Meets with Russian President Vladimir Putin in Sochi*. (2019, September 12). İsrail Başbakanlık Resmi Sayfası. https://www.gov.il/en/pages/event_putin120919
- President Vladimir Putin met with Israeli First Deputy Prime Minister and Foreign Minister Tzipi Livni*. (2006, July 3). Rusya Devlet Başkanlığı Resmi Sayfası. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/35831>
- Putin'in tarihi geçen konuşması*. (2025, February 15). Medya Günlüğü. <https://medyagunlugu.com/putinin-tarihe-gecen-konusmasi-2/>
- Rettig, E. (2026). Israel's oil import policy following the wars in Ukraine and Gaza. *Israel Affairs*, 1–26. <https://doi.org/10.1080/13537121.2025.2498516>
- Rucker, L. (n.d.). *Moscow's Surprise: The Soviet-Israeli Alliance of 1947-1949* (46; Cold War International History Project). Retrieved <http://www.cwihp.org>
- Russia, Israel sign military cooperation deal*. (2010, September 6). Reuters. <https://www.reuters.com/article/world/russia-israel-sign-military-cooperation-deal-idUSTRE6850YY/>
- Rusya, İran'ın S-300'lerini imha etti*. (2013, August 29). Sabah Gazetesi. <https://www.sabah.com.tr/dunya/rusya-iranin-s300lerini-imha-etti-2472459>

- Sancak, K. (2025). Realpolitik bağlamda İran'ın Azerbaycan politikası. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(1), 342–358. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.1613627>
- Sofer, R. (2006, October 17). *Olmert leaves for Russia, aims at pressuring Iran*. <https://www.ynetnews.com/Article/3316104>.
- Sofer, R. (2007, October 19). *Olmert: I returned from Moscow reassured*. Ynetnews. <https://www.ynetnews.com/article/3461749>
- Suudi Arabistan, İran, Rusya, Çin ve Hindistan medyası, Hamas-İsrail savaşını nasıl yorumladı? (2023, October 9). BBC Türkçe. <https://www.bbc.com/turkce/articles/cgrdzn4lp9lo>
- Sychova, V. (2000, October 14). Who Are You For, the Israelis or the Palestinians. *Sevodnya*, 2.
- Şahin, M. H. (2021). Tefsirde İsrâiliyat tartışmaları: Mukâtil b. Süleyman ile Muhammed Âbid el-Câbirî örneği. *Turkish Studies - Comparative Religious Studies*, 16(1), 85–101. <https://doi.org/10.47091/TurkishStudies.49415>
- The Foreign Policy Concept of the Russian Federation*. (2000). <https://www.bits.de/EURA/russia052800.pdf>
- Tsvetkova, M. (2015, September 21). *Israel, Russia to coordinate military action on Syria: Netanyahu*. Reuters. <https://www.reuters.com/article/world/israel>
- Turan, A. (2024). Two Sides of The Same Coin in The Russia-Israel Relations: Conflict And Cooperation. *International Journal of Political Studies*, 10(2), 47–59. <https://doi.org/10.25272/icps.1509853>
- Vladimir Putin met with Israeli Vice Premier Shimon Peres*. (2006, July 17). Rusya Devlet Başkanlığı Resmi Sayfası. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/35754>
- Williams, D. (2022, February 26). *Russia sees military coordination with Israel on Syria continuing*. Reuters. <https://www.reuters.com/world/middle-east/russia-sees-military-coordination-with-israel-syria-continuing-2022-02-26/>
- Wittke, C. (2018). “Test the west”: Reimagining sovereignties in the post-Soviet space. *Review of Central and East European Law*, 43(1), 1–22. <https://doi.org/10.1163/15730352-04301005>
- Yeltsin blames Israel for middle east crisis*. (1997, September 25). Jamestown. Org.
- В Москве с представителем ХАМАС обсудили эвакуацию россиян и освобождение заложников (Moskova'da Hamas temsilcisiyle Rusların tahliyesi ve rehinelerin serbest bırakılması görüşüldü)*. (2023, October 26). Interfax. <https://www.interfax.ru/russia/927790>
- Представители ХАМАС находятся с визитом в Москве (Hamas temsilcileri Moskova'yı ziyaret ediyor)*. (2023, October 26). Interfax. <https://www.interfax.ru/russia/927762>
- Шабара, А. В. (2015). Методология Исследования Международных Отношений: Реализм (Methodology of Research in International Relations: Realism). *Vestnik RUDN. International Relations*, 15(3), 24–33. <https://journals.rudn.ru/international-relations/article/view/10706/10157>
- Эволюция российских взглядов на Хамас (Rusya'nın Hamas Hakkındaki Görüşlerinin Evrimi)*. (2006, March 4). Kommersant.

ETHICAL DECLARATIONS

Research and Publication Ethics

The author(s) declare that this manuscript is an original work prepared in accordance with the principles of scientific research and publication ethics. The manuscript has not been previously published and is not currently under consideration for publication elsewhere. All sources used in the preparation of this study have been properly cited and referenced. The author(s) confirm that the work contains no plagiarism, fabrication, falsification, or manipulation of data. The research findings are presented honestly and transparently in accordance with the principles of academic integrity.

Author Contributions

All authors have significantly contributed to the conception, design, analysis, and preparation of the manuscript. All authors have read and approved the final version of the manuscript and agree to its submission and publication.

Conflict of Interest

The author(s) declare that there is no conflict of interest regarding the publication of this manuscript.

Funding

This research did not receive any specific grant, financial support, or funding from any public, commercial, or non-profit funding agencies.

Artificial Intelligence (AI) Usage Disclosure

During the preparation of this manuscript, artificial intelligence tools may have been used solely for limited purposes such as language editing, translation assistance, and stylistic improvement. Any AI-assisted translations or language corrections were carefully reviewed and verified by the author(s). Artificial intelligence tools were not used to generate the core scientific content, research design, analysis, or scholarly conclusions. All academic responsibility for the content of the manuscript rests entirely with the author(s).

Copyright and Permissions

The author(s) confirm that all necessary permissions for copyrighted materials have been obtained where required and that the manuscript does not violate any intellectual property rights.

Author Approval

All authors confirm that they have read and approved the final version of the manuscript and consent to its submission and publication.

ETİK BEYANLAR

Araştırma ve Yayın Etiği

Yazar(lar), bu makalenin özgün bir çalışma olduğunu ve bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hazırlandığını beyan eder. Makale daha önce herhangi bir yerde yayımlanmamış olup başka bir dergide değerlendirme sürecinde değildir.

Çalışmada kullanılan tüm kaynaklar akademik kurallara uygun biçimde atıflanmıştır. Yazar(lar), çalışmanın intihal, veri uydurma, veri tahrifi veya manipülasyon içermediğini; araştırma bulgularının bilimsel dürüstlük ilkelerine uygun şekilde sunulduğunu beyan eder.

Yazar Katkısı

Tüm yazarlar çalışmanın tasarlanması, yürütülmesi, analizi ve makalenin hazırlanmasına önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Tüm yazarlar makalenin son hâlini okuyup onaylamış ve yayımlanmasını kabul etmiştir.

Çıkar Çatışması

Yazar(lar), bu makalenin yayımlanmasına ilişkin herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Finansal Destek

Bu araştırma herhangi bir kamu kurumu, ticari kuruluş veya kâr amacı gütmeyen kuruluş tarafından finansal olarak desteklenmemiştir.

Yapay Zekâ Kullanım Beyanı

Makalenin hazırlanması sürecinde yapay zekâ araçlarından yalnızca dil düzenleme, çeviri desteği ve anlatım iyileştirmesi amacıyla sınırlı ölçüde yararlanılmış olabilir. Yapay zekâ araçları tarafından yapılan çeviri ve dil düzenlemeleri yazar(lar) tarafından dikkatle kontrol edilmiştir. Yapay zekâ araçları çalışmanın bilimsel içeriğinin, araştırma tasarımının, analizlerinin veya akademik sonuçlarının oluşturulmasında kullanılmamıştır. Makalenin içeriğine ilişkin tüm akademik sorumluluk yazar(lar)a aittir.

Telif Hakları ve İzinler

Yazar(lar), telif hakkı gerektiren materyaller kullanılmışsa gerekli izinlerin alındığını ve çalışmanın herhangi bir fikrî mülkiyet hakkını ihlal etmediğini beyan eder.

Yazar Onayı

Tüm yazarlar makalenin son hâlini okuduklarını, onayladıklarını ve yayımlanmasını kabul ettiklerini beyan eder.